

Pre-Lindner
QH41
C585
1611.6

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
CVRAE POSTERIORES,

SEV

Plurimarum non antè cognitarum, aut descri-
ptarum stirpium, peregrinorumque
aliquot animalium

NOVAE DESCRIPTIONES:

*Quibus & omnia ipsius Opera, aliàque ab eo
versa augentur, aut illustrantur.*

ACCESSIT SEORSIM

EVERARDI VORSTII, Medicinæ professoris Clarissimi
de eiusdem CAROLI CLVSII Vita & Obitu
ORATIO, aliorumque EPICEDIA.

1893

IN OFFICINA PLANTINIANA
RAPHELENGII,
1611. g.

ILLVSTRI VIRO
MATTHAEO CACCINI,
NOBILI FLORENTINO,

Typographus D. C. Q.

A semper fuit ingenuitas, atque is ani-
mi candor Clarissimi ac doctissimi viri
CAROLI CLVSII, felicis. mem. vt
per quoscunque aliquid profecisset, aut
in Rei herbariæ præsertim cognitione
adiutus fuisset; eorum ille sæpenumerò in operibus
suis honorificentissimam mentionem fecerit, ac in
communi colloquio gratissimam memoriam tenuerit
quamdiutissimè. Idem illi tecum quoque vsu ve-
nisse, Vir Illustris, ipsi testari nos possumus; ac idem
confirmabunt plurimi, qui eum paucis hisce annis
viderunt atq. allocuti fuerunt. Nam ab illo tempore
quo tuam honoratissimam ac suauissimam notitiam
per humanissimas tuas ac creberrimas literas nancisci
potuit; non desit gratissimi ac candidissimi animi ille
senex summum illud gaudium, ac suauissimum gu-
stum quem ex literis tuis percipiebat, passim apud
omnes, & præsertim apud nos aliosq. familiares suos
amicos profiteri: illasque herbas quas plurimas ad
illum rariores pro liberalitate tuâ vltimis hisce vitæ
ipsius annis transmittere consueuisti, quam diligen-
tissimè in horto suo fouere & colere, & quam accura-
tissimè

tissimè in musæo suo describere, ac posteris communes facere conari perseveravit, idq. pænè ad vltimum vsq. vitæ suæ halitum: quod literæ ad te, Vir Illustris, atque ad alios aliquot amicos, vix octiduo ante mortis ipsius diem scriptæ, testari & declarare luculentissimè possunt. Ob eandem etiam causam vltimo vitæ suæ mense, cùm iam labascentis senectæ grauitas, viriumque deficientium imbecillitas ipsi scribendi officium ademit, cursumque istum diligentia interruptit, ac fatali vi propemodum abscidit, non destitit nos identidem monere, vt **CVRAS HAS POSTERIORES** in ordinem redigere non tergiuersaremur, easque primâ occasione oblatâ in lucem emitteremus. Quod ipsum vt morienti amico nostro promisimus, sancteque affirmauimus, curæ nobis fore; ita etiam quamprimùm ab inchoatis typographiæ nostræ operibus respirare, occasionemque accommodam adipisci potuimus, prælo hæc **CVRAS POSTERIORES** sine morâ commisimus: idque sub tutelâ nominis tui, Vir Illustris: ob varias causas. Is enim tu vir es, cuius studium & amor rei Herbariæ augendæ tantus est, vt meritò apud omnes candidos ac recti iudicii animos & gratiæ tibi debeantur, & præconium industriæ tuæ immortale: & prætereà is tu es, qui has vltimas Curas maximâ & præcipuâ mole auxisti; herbis quàm rarissimis ad Clarissimum virum **CAROLVM CLVSIVM** felicis. mem. identidem indefesso studio, ac immenso

sumptu transmissis; ita ut ex parte tuum hoc opus iure
quodam dici mereatur: ac demum is tu es, cui, nisi
grauiter fallor, Clarissimus ille vir tale quid aut maius
fortasse aliquod opus dedicare cogitauerat; & dedi-
casset proculdubio, si fata illum superstitem reliquis-
sent. Illius igitur voluntatis tanquam heredes, hoc
opus Illustri tuo nomini dedicatum consecratum
imus, Clariss. ac Nobiliss. MATTHÆE CACCINI;
sperantes illud ipsum tibi æquè gratum fore ac si ipse
CLVSIVS amplius quidpiam & perfectius ac elima-
tius opus tibi viuus ac superstes obtulisset. Huic au-
tem operi si quid desit, id fatali necessitati, quæ tantum
virum nobis etsi in grandissimâ ætate, tamen nimis
præproperè ademit (summorum enim virorum acer-
ba semper & immatura sunt funera) & nostræ impe-
ritiæ attribue: quodcunque verò laudandum in eo
erit, id partim tuæ diligentiae, & munificentiae, per
quam illud, ut diximus, præcipuum augmentum ce-
pit, partim verò indefessæ Clusianæ industriæ ascri-
be. Nostram autem propensi erga Illustrem tuam
magnificentiam animi promptitudinem beneuolo
animo interpretari ne dedigneris. Ita te Deus Opt.
Max. quàm diutissimè incolumem seruet, ad rei her-
bariæ incrementum, & tui ipsius gloriam immorta-
lem. Lug. Bat. Kal. Maii, 1611.

TYPOGRAPHVS LECTORI

S. P. D.

DOSTHVMVM hunc clarissimi ac feliciss. mem. viri CAROLI CLVSII foetum diutiùs apud nos fouere nolimus: sed quantumuis immaturum propemodum ac vix perfectum ab auctore nobis relictum, in lucem emittimus; partim ut vestra expectationi, partim ut nostro promisso ac debito erga defunctum officio, & eius ultimo desiderio satisfaciamus. In hoc quid egerimus, monito te volumus, antequàm ad lectionem eius ulteriorem pergas. Loca omnia tam in HISTORIA RARIORVM PLANTARVM, eiusq; APPENDICIBVS, quàm in EXOTICORVM libris, ac in GARCIA, A COSTA, BELLONIO, aliisq; ab eodem Clusio versis operibus ab ipso emendata aut aucta, secundum schedulam, quam pauculas septimanas ante obitum suum nobis comiserat, reposuimus aut auximus; ideoq; titulos variarum plantarum maiusculis characteribus in his CVRIS POSTERIORIBVS notauimus: ut inde leui intuitu conspiciari quis posset qua stirps & quo capite, aut qua pagina describeretur, aut quomodo eius vetus descriptio emendatior fieri posset: ideoq; saepe Lectorem ab Appendice Prima ad Alteram, & inde ad Appendicis Alterius Auctarium relegamus; iisq; aliquot interdum nouas periodos atteximus; ut ita,

iuxta normam dictae ultimae schedulae, Caput aliquot
integre & secundum Clusii voluntatem concinnave-
mus: quem laborem sedulus ac rei herbariae amans sub-
ire non gravabitur, si quando exemplar suum quam
emendatissimum habere volet: ne si forte opus hoc Clu-
sianum semel integrum recudatur, quæri possit, suum
exemplar ulla in re isto noviter excuso imperfectius
aut minus emendatum esse; & ideo alios sibi sumptus
esse faciendos in cõmẽdã novã editione. Ne tamẽ quis
existimet CURAS hæscæ POSTERIORES nihil aliud
quã Farraginẽ quandam esse, & Erratorum prio-
ris editionis Catalogum siue emendationem, scias Be-
nèvole Lector, hîc plurimas integras atque absolutas
novarum ac incognitarũ stirpium descriptiones reperi-
ri: quod vel leviter intuenti statim apparebit. Has igi-
tur solummodo perlegere, eisq; solum frui poterunt ii
quibus aut non vacat aut non lubet vetus suũ exem-
plar cum hoc volumine conferre, & ad hoc prescri-
ptum emendare. In fine etiam huius operis quedam
ADDITAMENTA posita à nobis sunt, quæ post mor-
tem Clariss. CLUSII ad manus nostras demum per-
venerunt, quamvis ad ipsum destinata: ideoq; non
temerè medio operi inseri debebant, ne Clusianum
opus non Clusianis verbis indecorè fortassis farcire-
mus aut interpolaremus. Vale, Benèvole Lector,
& faue.

SYNOPSIS
 ICONVM ET DESCRIPTIONVM
 NOVARVM,
 quæ his CVRIS POSTERIORIBVS
 continentur.

C ELASTRVS Theophrasti pag. 2, 3, 4.	Ranunculus Asiaticus grumosa radice, flauo rubris venis distincto flore, Caccini. 48, 49
Sambac Arabum, seu Iasminum Arabicum, aut Syringa Arabica. 5, 6	Anemones latifoliae simplici flore variae spe- cies. 50, 51
Quamoclit, aut Quamoclit, seu Iasminum Americanum. 8, 9	Anemones tenuifoliae flore simplici varietas. 52
Hirculus Friscus, Dortmanni, qui Chamæ- cisti genus. 10, 11	Anemone latifolia pleno flore, Caccini. 52
Rosa flava pleno flore. 12, 13	Anemone tenuifolia pleno purpureo, seu ex atro purpurascente flore, Caccini; & altera tenuifolia pleno flore suauerubente, eius- dem Caccini. 53, 54
Clematis altera pleno flore. 14	Cyclaminus vernus albo flore. 55
Martagon Pomponii, & Lili montani flauo varietas noua. 15, 16	Phalangio Allobrogico congener, seu Pha- langium montanum, Liliago Valerii Cor- di. 56
Lilium montanum albo puro flore. 16	Auriculæ Vrsi varietas, nempe, pallido flore, & Auricula vrsi septima. 57
Tulipa Persica præcox. 17, 18	Auricula Vrsi octava, & huic similis. 58
Fritillarïe varietas, vt alba, Pyrenæa, ac Lu- sitania, flava, non antè descriptæ. 19, 20	Viola montana pumila. 59
Narcissi oblongo calice varietas. 21	Ptarmicæ Austriacæ species. 61
Narcissus latifolius flauo flore, amplo cali- ce. 21	Conyza minor Bætica. 61
Narcissi Indici rubro flore icon accuratior. 23	Parietaria montana. 62
Narcissus lancifolius pleno flore. 24	Valetiana Alpina. 63
Pseudonarcissi pleno flore varietas. 26	Limonium peregrinum, seu Rauwolfii. 63
Pseudonarcissi flore albo varietas. 27	Plantago angustifolia fruticans, & alia Plan- taginis angustifoliae species. 65
Pseudonarcissi iunecis foliis varietas. 28	Lunariæ species noua, seu Ophris. 65
Leucoium bulbosum verum minimum folio capillari, præcox. 29	Cichorium siluestre pumilum, seu Hedy- pnos 66
Hyacinthus præcox, flore albo, Caccini. 30	Cinara siluestris Bætica. 66
Hyacinthus Asiaticus seu orientalis foliato caule. 31, 32	Carlina siluestris alia species. 66
Hyacinthus orientalis ex albo & cæruleo vi- rescente flore duplo. 33, 34	Echii varietas, & Echium flauo flore. 67
Hyacinthi minoris Hispanici semine natæ plantæ. 35	Pyramidalis villosa, saxatilis, latifolia Gre- gorii de Regio. 67, 68
Hyacinthus obsoletus Æthiopicus. 35	Caucalis pumila. 71
Hyacinthus stellatus Bæticus. 36	Graminis Amourettes disti varietas. 71
Hyacinthus stellatus, à Porreto. 38	Cyperus rotundus pumilus. 72
Hyacinthus Hispanicus stellato flore. 39	Gramen hordeaceum. 72
Ornithogalum Æthiopicum. 41	Astragali Bætici plenior descriptio. 72
Croci verni latifolii varietas. 42	Trifolium Fragiferum Friscum. 72, 73
Croci verni folio capillari semine natæ plan- tæ. 43	Gladiolus lacustris, aut stagnalis, Dortman- ni. 74, 75
Iridis bulbosæ latifoliae varietas. 44	Mamoera Lusitanorum 78. femina 79
Iris bulbosa purpurascente rubro flore. 45	mas. 80
Iris Mauritanica. 46	

- Exotici cuiusdam fruticis aut arboris ramus, cum suis strobilis aut fructibus squamosis. 82
 Fructus squamosi prædicti accuratior icon. 84
 Nucula Indicæ secundæ alia icon. 85
 Phalangium seu Aranei quoddam genus Americanum. 87, 88
 Quercus marina, cum sua basi, à D. Petro Paauwio. 90
 Fungus lapideus formâ bubulæ linguæ. 90
 Locusta marina peregrina, seu squilla versicolor. 91
 Molle arboris adultæ ramus, cum suo fructu. 94
 Piper Americanum, & de eius varietate tractatus R. P. Gregorii de Regio, 95. nempe Piper rotundum maius surrectum, 96. Piper oblongum erectum maius pyramidale. 98
 Piper erectum minus pyramidale; & Piper oblongum exiguum erectum pyramidale. 98. Piper cordatum, 99. Piper cum siliqua oliuaria. 100. Piper cum siliqua rotunda cerasorum modo, & Piper cum siliqua lata ac rugosa. 100. Piper oblongum recuruis siliquis. 101. Piper longum minus, siliquis recuruis. 102. Piper bifurcatâ siliquâ, Piper siliquâ flauâ, Piper Americanum vulgatissimum. 102. Piper Brasilianum. 104. De siliquastris in genere. 105. præparandi modus, facultates, & vtendi modus. 107
 Ciuetæ seu felis musciferæ vera icon. 108
 Hoxocoquomaclit, Indica stirps. 111
 Tragacantha altera, seu Tragacanthæ in Gallia Prouinciâ nascentis vera icon. 113
 Tulipa bicolor, tribus luteis, & tribus rubris foliis, Caccini. 113
 Narcissus maximus, pallidus, amplo calice flauo. 114
 Narcissi latifolii flauo flore amplo calice, varietas. 114
 Narcissi albi mediolutei varietas. 115
 Narcissus albus luteo longiore calice, serotinus & præcox, eorumque varietates aliæ. 115, 116
 Narcissus Africanus flauus, polyanthes. 116
 Narcissi pallidi medio-aurei varietas; nempe Narcissus sulfurci coloris minor, & Narcissus sulfurci coloris maiusculus. 116, 117
 Narcissus angustifolius totus luteus semper-florens, Caccini. 117
 Anemone tenui-folia, flore suæ rubente, Caccini. 118
 Heliochryson Creticum, 118
 Aloë quædam quæ Auenione creuit, à D. Iacobo Fontano descripta. 119
 Iuncus Indicus porosus. 121
 Excerpta ex descriptione Navigationum Stephani Vander-Hagen. 123, Vinum de Palma, Arak, 123. Betule, Funes ex corticibus Nucum Indicarum, Olei è Coco in medicinâ vsus; Mollo, & panis ex eo; Potio è Mollo. 124. Sagu, Canes muri in Guineâ, Aligali, seu Ciuetta. 125. Malaguetta, Angues immanes in Sabo: Angues immensi in Ambona: Angues similes in Banda. Cousa, animal. 126. Vermiculi in campis Æthiopiæ. Elephas admodum magnus. Haye. 127. Hippopotami, seu Equi marini. Piscium peregrinorû & incognitorum magna copia. Vermes aquæ innatantes. 128. Aues in nauem decedentes. Lari aut gauia. Arundo Indica. Locusta Lux superficiem maris illustrans. Cæcitas seu nyctalopia subitanea. 129. Vnæ sine vinaceis. Mare albescens. Nucum myristicarum & Macis messis. Caryophyllorum arbores. 130. Pittaci albi. 131
 Moly Hispanicum purpureum, à Iohanne Hogelande. 134

Reliqua que præter supradicta in CVRIS hÿsce POSTERIORIBVS reperientur, non noua sunt, sed duntaxat correctiores & locupletiores quarundam Stirpium, vel Animalium, &c. que in Rariorum Plantarum historiâ, aut Exoticorum libris memorantur, descriptiones.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ
LIBRO PRIMO

hæc addenda vel immutanda.

CASTANEA EQVINA.

H VIVS *vt descriptionem pleniorẽ habeas, adde capiti v libri primi (pagina 8) illa, quæ in Appendice Alterâ notata sunt, inserenda ante periodum VETERIBVS ignota, &c.*

AVELLANA BYZANTINA.

Vt hæc plenè describatur, adde fini capitis septimi, lib. 1 (pag. 12) illa quæ in Altera Appendice notauimus.

ARBOR CORAL.

Descriptio huius arboris est subiicienda calci capitis IX. lib 1. pag. 14. qualem habes in Appendice primâ, pag. CCLIII. cui adtexe illa quæ de eâdem arbore sub finem Alterius Appendicis notantur, inserenda ante periodum An verò, &c. eiusdem pagine CCLIII.

Pag. 20. lin. 14. legendum in quercu non nascuntur.

PALMA MARINA.

Huius descriptio alibi plenior habebitur ex iis quæ de eâ in Appendice Altera ad finem capitis XIII. pag. 21. addenda monui.

Eâdem pag. 21. lin. 36. legendum Ebers-torf, ad Danubium sita.

GVAYAVA ARBOR.

Historia huius arboris addenda est calci capitis XXIX. è Prima Appendice: aut posset huic peculiare caput assignari; ita ut Descriptio Guaiava sit caput XXX: sed eam ob causam immutandus esset sequentium capitum toto hoc libro primo numerus.

Post Tini historiam, qua nunc cap. XXXII describitur, pag. 50. addi potest descriptio Celastris, cui peculiare caput dari posset, eo modo quo supra Guayava descriptio proprium caput habuit: & sic Tini historia titulo capitis XXXIII inscribetur: Celastris descriptio cap. XXXIV efficiet: & caput XXXV de Alaterno aget, XXXVI de Phillyrea, XXXVII de Halimo, XXXVIII de Frutice Coronario, XXXIX de Iasmino Arabum, seu Syringa Arabica. Caput de Euonymo erit XL, de Periclymeno XLI. Chamemespibus Gesneri XLII. Vitis Idea XLIII. Vuavisi XLIV. Chamacerasus XLV. Myrtus XLVI. Myrtocerasus XLVII. Cistus mas XLVIII. Cistus femina XLIX. Cisti femina classis altera L. & sic reliquorum omnium capitum libri primi tituli immutandi. Sed ut ad Celastrum revertamur, eius hac est historia, quocumque volueris titulo capiti de Tino subnectenda.

CELASTRVS THEOPHRASTI.

Celastrum
Theophrasti.

APVD Veteres nullum facere mentionem reperio Celastris arboris, præter vnum Theophrastum: nam neque Dioscorides, neque Plinius (qui tamen ex Theophrasto plurima mutuari solet) eius meminerunt; quemadmodum nec aliarum quarundam ab ipso memoratarum. Theophrastus verò, licet plenam eius historiam non tradat, quod etiam rarò fecit in aliis plantis, aliquot tamen illius notas dat plerisque Historiæ suæ Plantarum locis, è quibus Celastris arboris notitiam adquirete possumus: ut non sit dubitandum, quin illam adhuc in rerum naturâ extare, demonstrari possit.

Primum enim Celastris (quod modò neutro genere effert τὸ κήλαστρον, modò feminino ἡ κήλαστρος,) meminit lib. I. Hist. Plant. cap. XV. atque inter arbores perenni folio præditas recenset (nonnullarum nomina dumtaxat subiiciam, non enim omnium necesse est) Ταῦν μὲν ἡμῖσιν ἀείφυλλα, ἐλαία, φοῖνιξ, δάφνη τὸ δὲ ἀγρίων, ἐλάτη, πεύκη, πύξος, ἄρνικος, ἀγρία, κήλαστρον, φιλύκη, ὄξυάκαιθος, ἀφάρκη. Item lib. III. cap. IV. perpetuam comam illi tribuit: Ἀείφυλλα μὲν, inquit, ἢν ἐστὶ τὸ ἀγρίων, ἀ καὶ ἄρνικον ἐλέχθη, πεύκη, πίτυς ἀγρία, πύξος, ἀφάρκη,

αἰδράχη, φιλύκη, ἀφάρκη, δάφνη, κήλασρον. Capite autem I. lib. IV. summis gelidissimisque locis Celastrum prouenire scribit: Φύεται δὲ καὶ ἢ κήλασρος ἐπὶ τῷ αἰθρῶν καὶ χειμεριωτάτων: descendere tamen etiam in plana ait cap. IV. lib. III. καὶ ἐν τοῖς πεδίοις μυρίκη, λακάθη, ὄσρῦα, κήλασρον. Cap. verò VI. lib. III. inter tardissimè florentes & fructum perficientes enumerat: Πάντων δὲ πλείων ἢ ἀρκυθός καὶ ἢ κήλασρος, ἔαρῖνος. & paullo post: Φασὶ δὲ καὶ τὴν κήλασρον ὑπὸ τῆ χειμῶνος ἀποβάλλειν. Cap. item VII. lib. V. Hist. Plant. Εὐτονιώτατον δὲ φιλύκη, καὶ ἢ λακότης ὡς περὶ τῆ κηλάσρα. Et cap. VIII. eiusdem libri: Κηλάσρω δὲ καὶ μὴα πρὸς βακτηρίας. Hi sunt loci apud Theophrastum de Plantarum historiâ, in quibus Celastris arboris fit mentio: & è quibus colligere licet perpetuò virere, summis frigidisque montibus prouenire, transferri tamen in plana mitioraque loca posse; tardè admodum florere; & fructum propter iam ingruentem hiemem perficere non posse; adeoque inutilem esse, præterquam ad baculos pro senibus.

Dispiciamus nunc, an pronunciare non liceat, illam arborem perpetuò virentem, quæ in Academico horto apud Lugdunum Batavorum colitur, Celastrum esse. Tinus certè, pro qua hæctenus habita est, esse nequit: differunt enim inter se & floris formâ coloreque & situ, atque etiam foliis, licet utrique plantæ ea sint perennia. Quoniam autem à Neotericis, qui libros de Plantis ediderunt, nec eius historiam descriptam, nec illius iconem propositam inuenio, in rei herbariæ studiosorum gratiam, illius arboris ramum cum floris rudimento in tabellâ adpositâ exprimi curauimus, cui ipsius arboris historiam subiiecimus.

ARBOR igitur illa Academici horti, quæ meâ opinione, Theophrasti Celastrus nuncupari potest, humanam superat altitudinem; firmoque & duro caudice constat, atque in frequentes ramos diuiso, qui dum nouelli sunt, viridi cortice integuntur, annotini verò fusco: numerosa habet folia, ex aduerso semper nascentia, densaque ferie congesta, supinâ parte saturâ viriditate prædita, pronâ autem dilutiora, perennia, hoc est, quæ non defluunt, nisi nouis & recentibus iam natis, vt in arboribus perpetuò virentibus plerunque accidere solet: splendent verò præ læuore ea folia, nec Alaterni foliorum magnitudinem superant, imò pleraque sunt illis minora, præsertim annotina, quæ ramulorum infimam partem occupant siue vestiunt; nec in ambitu sunt crenata, præter-

*Cassini Copernicus
Sp. hist.*

quam nouella, quæ crenarum quandam formã extremã parte habere videntur, at tamen verè crenata dici nequeunt: amariusculi sunt saporis. In nouellorũ ramulorum extremã parte inter folia nascuntur vncialis longitudinis petioli, sustinentes quinque aut sex paruos flosculos, quatuor plerunque aut quinque foliolis ex flauo virescentibus cõstantes, suauiter odoratos, racematim Lentisci flosculorum modo dispositos, non vt Tini aut Sambuci umbellæ instar expansos, qui serò admodum aperiuntur, & nisi extremo Autumno, aut hiemis initio, imò etiam (quando mitior aura) veris initio, vt anno Christi 1609. ex

ramis florentibus à Cl. V. D. P. PAAVWIO, mense Martio ad me missis obseruare potui: eam ob caussam fructus maturari non potest: imò si æstas humida & frigida fuerit, qualis hoc anno Christi millesimo sexcentesimo septimo, vix flores aperientur: etenim flosculorum gemmas dumtaxat ostendebat Octobri mense. Qualem autem fructum proferat, dicere nequeo, quia nullum vnquam obseruare potui, imò ne fructus quidem rudimentum. Facile porrò ramis pangi posse, certum est.

CURÆ POSTERIORES.

POST mortem Clariss^{mi} Clusii idem Cl. V. D. P. Pabodius fructus rudimentum in horto Medico observavit, imò & fructum ipsum, qualem sequentibus hisce verbis descripsit: que addenda esse iudicavimus, utpote ad absolutam huius arboris descriptionem necessaria.

Anni 1610. mense Junio fructus rudimentum ostendere cœpit, producens brevem pediculum, cui adhærebat bacca myrti baccis magnitudine similis. Hæc quamdiu in accretione erat, viridem; iustam adepta magnitudinem, rubrum exhibebat colorem; qui paulatim ex puniceo corallinus reddebatur, adeò ut asparagi maturam baccam (de minoribus loquor) te videre dixisses. Arridebat gratissimo hoc colore ad Augusti usque initium bacca: tunc etenim paulatim corrugari incepit cutis siue exterior superficies, simulque colorem mutare: fuscenedinem namque contrahebat, tandemque adustam nigredinem. Simul etiam ipse fructus figuram suam mutare, ac ex rotundo oblongus fieri cœpit. Postquam decidisset, relictum intus semen unicum, oblongum, quodammodo triangulare, vuarum vinaceis admodum simile. cuius cortice (durior is erat, & quodammodo osseus) diffracto, prodiit granum quoque unicum, rectum membranulâ crocei coloris; eâque ablatâ medulla siue caro, durior, albicans, ei similis quam nux auellana ostendere solet. Hæc D. Pabodius.

SAMBAC ARABVM, seu Iasminum Arabicum,
aut Syringa Arabica.

Pag. 56. calci Capiti xxxvi. de Frutice coronario, addi potest sequentis fruticis descriptio: aut, si maius, novus titulus ei affingatur, ut sit Caput xxxix Libri 1. Rariorum Plantarum.

PROSPER Alpinus lib. de Plantis Ægypti cap. xix. Sambac Arabum, siue Iasminum Arabicum describit his verbis. Cayri est frutex sarmentosus, qui sarmentis serpendo, altiùs se extollit, foliis mali aurantii proximis: flores albos proferens octonis foliis præditos, omnino similes vulgaris Iasmini floribus; a quibus differunt numerosioribus foliis, magnitudine, odoreque prævalidiore ac suaviore. Eius etiam iconem exhibet octo foliorum floribus onustam. Tametsi verò ex hac illius descriptione, tum plantæ quam proponit iconem, conicere liceat, ipsum plantam eam innuere velle, cuius iconem coloribus expressam Illustris Vir Matthæus Caccini

Sambac Arabum, siue Iasminum Arabicum.

Jasminum Arabicum, seu Syringa Arabica.

anno Christi millesimo sexcentesimo sexto Florentiâ Hetrurix urbe ad me mittebat, hac appellatione, *Syringa Arabica*, siue *Jasminum Arabicum*, vel *Jasminum ex Gine*: magna tamen est differentia inter vtriusque flores, quòd Jasmini Prosperiani flores octo foliis simplici serie dispositis constet; iconis verò quam accipiebam flores dena folia habebant, duplici serie disposita: duplicemque seriem foliorum esse debere, deprehendi è ramulo suis foliis & floribus onusto, quem insequente anno ad me mittebat: hanc ob causam illum in tabellâ adpositâ exprimendum curabam, vt ex eius cum Alpinianâ collatione, differentia faciliùs obseruari possit.

Vt porro huius fruticis pleniorẽ cognitionem habere queant Lectores, præstat vt ipsius Caccini verba subiiciam, quæ ad me scribebat, cum iconem mitteret: Accipies rami cuiusdam plantæ ex Alexandriâ Ægypti allatæ iconem, quam nonnulli *Jasminum ex Gine* appellant, quidam *Syringam Arabicam*, alii *Jasminum Arabicum*. Crescit porro ea planta, quantum hætenus obseruare potui, ad duorum cubitorum, vel quatuor pedum altitudinem: eius
stipes

stipes infimâ parte pollicari est crassitudine, solidâ materie constans, & quæ difficulter scindi possit: is duobus digitis supra terram, aut paullo amplius, in tenues & longiusculos ramos diuiditur, instar Iasmini Catalonici, siue Hispanici; floresque proferre incipiens, Aprili, desinit extremo Octobri: sic vt quinque aut sex mensibus integris planta floribus onusta conspiciatur: flores eius albi sunt, vt Narcissi pleni Byzantini primi à te descripti, nunc decem, modò duodecim foliis constantes; & quando minimum, nouem; duplici serie dispositis, odoratissimi, Iasmini Hispanici odorem etiam superantes, vel quasi florum mali aurantii & florum Iasmini Hispanici simul permistorum odorem referentes: defluunt autem à planta flores eodem modo quo aliorum Iasminorum flores; habentque tubum illum pertusum quo suis petiolis adhærent, vt reliquorum Iasminorum flores. Inseritur supra vulgare Iasminum; primoque vel eodem etiam anno flores profert: melioresque progressus facit vno anno planta tali insitione hîc acquisita, quàm ex Ægypto allata in tribus: quia quæ inde adferuntur, duobus aut tribus annis languent, & difficulter comprehendunt: quæ verò insitione acquisitæ, facilimè crescunt: valdè tamen frigora metuunt. Hactenus Caccini.

Cæterum cum nullam in ea epistola foliorum ipsius plantæ mentionem faciat, quia ex icone quam mittebat, qualia essent satis apparere putabat: ex ramulo quem insequente anno accipiebam, eorum formam, & quâ ratione in planta sint disposita, adicere volui. Ea autem (quod ad formam attinet) non dissimilia mihi videntur foliis eius fruticis, quem Syringam albo flore vulgò appellant, teneriora tamen, & in ambitu non crenata, semper ex aduerso nascentia, alternis, modò in vno rami latere, modò in alio, vt affabrè tabella ostendit, quam ad ramuli missi normam exprimendam curavi: florum etiam umbilicum in tubi ambitu flauescere obseruabam. Quid porò de florum Sambac Arabum vsu tradat Prosper Alpinus, hîc subiiciendum putavi. Vsus, inquit, florum est magis ad ornatum corporis, quàm ad sanitatem: nihilominus parant oleum, quo vtuntur mulieres in balneis, ad vterum calefaciendum, & laxandum; eius enim scirrhis tumoribus maximè conferre, expertæ sunt: vt partum etiam faciliorem reddant, oleum hoc & bibunt calidum, & ipso liniunt extrinsecas vteri partes: vtuntur etiam eo, exterius inungentes thoracis regionem, tum per os ipsum calidum ingerentes, ad cussim anhelitusque difficultatem, & pleuritim lethalem, in quâ sputum maximâ cum difficultate educitur; & ad
peri-

peripneumoniam, atque ad dolores vehementes stomachi, intesti-
norum & uteri.

QVAMOCLIT, AVT QVAMOCHLIT,
sive Jasminum Americanum.

Huius iconem precedenti Iasmino Arabico subiungendam esse duximus, ut quavis differentiam huius ab illo in picturâ saltem internoscere queat. Descriptionem autem eius plenioram, præter hanc picturam, à Clariss. Clusio factam non comperimus. Et quamvis in literis ab Illust. Matthæo Caccini paulo ante mortem Clusii ad eum missis, mentionem factam inuenimus cuiusdam descriptionis huius planta, facta à Reuer. P. Gregorio de Reggio: tamen cum nihil tale inter eius schedas reperire possemus, præter hanc iconem, quam ultimis vite sue mensibus sculpi curauerat; huic descriptionem qualem Clariss. Ioachimus Camerarius in suo Horto Medico dedit (cuius icon isti nostra non dissimilis) adiungere decreueramus: præsertim cum eam in India Quamoelit appellari scribat, indeq; ante paucos annos in Europam allatam, & à Casalpino sub nomine Iasmini folio Millefolii descriptam esse: posseque non ineptè Conuoluulum ternifolium vocari. Sed cum eadem hæc stirps ante quadriennium à Clariss. Fabio Columna accuratius descripta & delineata sit, titulo Conuoluuli pennati exotici rarioris, eius verba hoc loco poni curauimus; quæ sunt hæc:

Quamoelit.

Iasminum fo-
lio Millefolii.

Conuoluulum
ternifolium.

Conuoluulum
pennatum
exoticum ra-
rior.

- Non aptius poterat ad aliud genus planta hæc exotica referri, quàm Conuoluulorum familiæ adscribi. Natura totoque habitu ferè similis videtur, præter foliorum pennatorum effigiem. Lacte quidem turget dilutiore: Floribus oblongis, tubulosis, sed quinquepartitis in summo, & roseo colore hilari, lineis siue plicis striatis, longo petiolo duobus vel singulis insidentibus, alternato situ ex geniculis viticulorum: apicibus quinque pallidis: Fructu deinde oblongo, ex squammoso calice, in apicem desinente, cartilagineo cortice obducto, ut vulgaris Conuoluuli, sed angustiore, seminibus intus quatuor oblongis, nigris, duris, acri gustu. Folia viticulis purpurascensibus alternatim hærent, pinnata, tenui admodum diuisura, duplo vulgaris Erucaginis Resedæ putatæ, minora, obscure vitentia, sed tenella pallentia, paucis primùm lobis, deinde pluribus utrinque, ad terdenos vsque, & vnico in summo: at priores lobi bifurcantur.

33 furcantur. Pro-
 33 pter innumeros
 33 viticulos folio-
 33 sos & floridos,
 33 quos profert,
 33 arūdinaceas cra-
 33 tes adimplentes
 33 sese cōtorquen-
 33 do, maximeocu-
 33 los conspicien-
 33 tiū recreat: qua-
 33 re pēsilibus hor-
 33 tis iucunda. Se-
 33 men primo Ve-
 33 re satum, Iunio
 33 emicat: atq. pri-
 33 ma folia Aceris
 33 fructus referunt,
 33 effigie alata, vel
 33 Ari modo bifur-
 33 cata, vt expressi-
 33 mus, & apud pe-
 33 ritum aromata-
 33 rium ac herba-
 33 riæ rei exercita-
 33 tissimum Iose-
 33 phum Guidum,
 33 familiaritate no-
 33 bis cōiunctū, ob-
 33 seruauimus Ro-
 33 mæ. Augusti fi-
 33 ne floret, & Septembri deinde fructus perficit. *Quamoclit* no-
 33 mine sibi missam refert.

Quamoclit, siue lasminum Americanum.

*Quamoclit no-
Hactenus Fab. Columna.*

Eadem pag. 56. lin. 56. legendum, quas erueram, donabam, adoleuerunt,

Pag. 57. lin. 3. legendum continens: is in summo ramulo in icone ineptè collocatus; cum ex imo, vt flores, reponi debuisset. Sub Autumn. &c.

Eadem pag. lin. 7. legendum silua illa quâ ex Greben

Eadem pag. lines vltima legendum descriptio extat

Mahaleb Arbor.

Mahaleb aut Mahalab arboris historia concinnanda est verbis Appendicis Alterius, inferendis pag. 65. lin. 2. ante periodum Sunt qui, &c. circa finem capitis XLII. (aut ut immutari posset XLV.) de Chamaceraso.

Chamæcistus Septimus.

Describitur hic Chamæcistus pag. 76. sed huic descriptioni ante periodum OCTAVVS, &c. adice hæc: Crescit hic Septimus Chamæcistus etiam in Tyrolensibus Alpibus: & Oeniponte ad me missus est anno 1608. à R. P. F. Gregorio de Reggio.

HIRCVLVS FRISICVS, Dortmanni.

Pagina 77. ante Sectionem ALTERAM, Madritiana, &c. sub extremum caput XLVIII. lib. I. Hist. Plantarum, inferenda hæc de Hirculo Dortmanni, quæ sequuntur.

Typis iam expressâ meâ Rariorum Plantarum Historiâ, Ioannis Dortmanni pharmacopœi Groeningensis celebris & eruditi epistolam accipiebam, cum paucis quibusdam Plantarum iconibus, ipsius manu satis scitè delineatis, quarum neminem adhuc meminisse existimabat, & Groeningensi agro vicinisque locis peculiare esse credebat. Verum enim verò nonnullas in aliis prouinciis etiam nasci iam obseruaueram, vt ex meâ Plantarum Historiâ liquet; quales sunt Erica baccifera ipsius, quæ in variis alpibus reperitur, & eius Rosa alpina, à Silesis Rosmarinus ἀόσμος nuncupata, in Tyrolensibus etiam alpibus nascens. Sed tres inter illas fuere, quibus similes antea non vidisse, ingenuè fateor; eius videlicet Hirculus, Trifolium fragiferum, & Gladiolus stagnalis. Harum breuem descriptionem, qualem ab eo accipiebam, postremæ isti meæ Historiæ Plantarum recognitioni additam esse volui, atque earum icones Lectoris oculis propositas; & Hirculum quidem post Chamæcistos collocandum censebamus, quia meo iudicio congener illis est planta, notis quibusdam quas in ea planta obseruabam, vt ita censeam me impellentibus: Trifolium autem in Trifoliorum classe

classe collocabimus;
& Gladiolum inter
aquatiles reponemus.

Hirculus, qui Chamacisti genus.

her ann

PLANTULA hæc
Celticæ Nardo ferè
similis foliis & radi-
ce, eiusdemque pro-
pemodum magnitu-
dinis: cauliculo ta-
men dispar est; qui
gracilis, sese attollens,
quinis aut senis flori-
bus onustus conspici-
tur speciosis, Ranun-
culi florum æmulis,
sex foliis simplici se-
rie dispositis constan-
tibus, flavi coloris,
paruis tamen maculis
alterius coloris, du-
plici serie, circa um-
bicum orbiculatim
distinctis: iis succe-
dunt capita seu va-
scula mucrone bifi-
do prædita, paleaceo
semine referta. Tota
planta aliquantulum
grauiter olet. Nasci-
tur in palustribus sic-
cioribus locis, per-
mixta Gramini Parnassi vulgò dicto, prope amœnissimum quem-
dam pagum in Comitatu Drentiæ.

Cognitionem quandam habere videtur cum Madritiana illa
pinguiuscula planta, cuius memini cap. XLIX. Lib. I. pag. 76. inter
Chamacistos annuos.

Pag. 79. de Ardiuejarepone que in Altera Appendice.

Pag. 97. l. 19. legendum subiiciendos non existimaui.

DORYCNIUM HISPANICVM.

Pag. 101. ad caput de Dorycnio, nempe ante periodum VETERES porro, &c. accerse qua in Prima Appendice de Dorycnio vero Plateau scribuntur pag. CCLIV.

Pag. 101. lin. 24. lege: Quo tempore florebat, sub eâ crescere obseruabam Hæmoderi, &c.

eâdem pag. lin. 27. leg. materia turgens

Pag. 103. lin. 58. leg. retexendam non putavi.

Pag. 105. lin. 23. legendum quoddam animalculum referentia.

Pag. 111. in titulo capitis LXXIX expunge PVMILA.

Spina Infectoria.

Pag. 112. ad cap. de Spina infectoria, ante sectionem Spinam infectâ &c. adde: Crescit illa etiam in Tyrolensibus Alpibus, vt obseruabam ex plantis siccis à P. Gregorio ad me missis: quæ Alpes multas alias stirpes alunt quas in Austriacis, Stiriacis & Pannonicis legeram.

ROSA FLAVA PLENO FLORE.

Ad caput de Rosa, nempe pag. 114, ante periodum CETERVM, adde ea que de Rosâ flauâ pleno flore notata sunt in Appendice alterâ, bis verbis: Et certè, &c. quibus attexe & subsequencia verba:

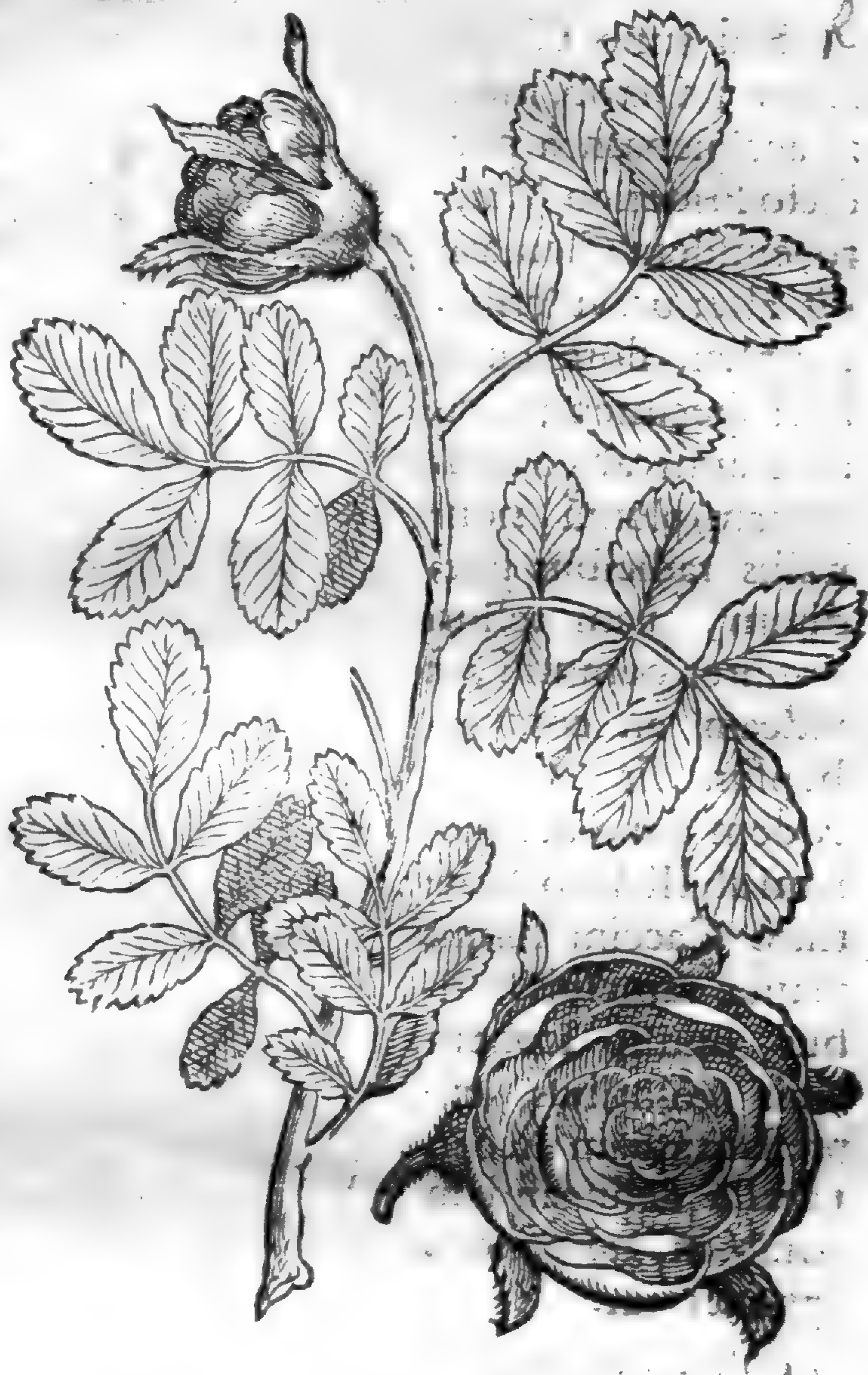
ANNO Christi porro sexcentesimo quinto supra millesimum, accipiebam à Generosâ Dominâ de Heusenstain, similis Rosæ fruticem, suis radicibus præditum, cum Castaneæ Equinæ pusillâ arbusculâ: vtramque autem plantam statim in Academicum hortum perferendam curabam, in quo nunc adhuc conspiciuntur.

ANNO porro Christi MDCVII, Octobri mense accipiebam à prædicto Friderico Mayero Rosæ flauo pleno flore plantam, quæ
paucas

CVRÆ POSTERIORES.

paucas radices habebat, sed valdè exsiccatam, vt metuum an comprehendet: telluri tamen commisi, vt periculum faciam an cum tempore sit ad frugem peruentura: sed asperrima hiems quæ sub sequuta, prorsus corrupit.

Rosa flava, pleno flore.

Rosa semper virens.

Huius descriptio (que est in Auctario Appendicis alterius) collocanda est pag. 116 Historia plantarum, ante Rosam Campestris.
Pag. 121. lin. 5. legendum patet pro pata

CLEMATIS ALTERA FLORE PLENO.

Pag. 122. ad Caput de Clematide, ante sectionem Ad eorum, &c. addendum

dendum de eâ quæ est pleno flore, ex Altera Appendice, nempe Paragraphus CETERVM intra paucos, &c. usq; attendenda verba subsequentiâ, unâ cum iconè.

Clematis altera, flore pleno.

Sed anno Christi MDCVII, Octob. mense accipiebam à prædicto Friderico Maiero, eiusdem Clematidis alterius, vt scribebat, pleno flore (cuius sicci specimen paucis antè annis ab eo accipiebam) plantâ, nonnullis radicibus præditam, quam telluri similiter commisi, vt videam an comprehensura sit. Verùm eodem anno accipiebam ab Ill. Viro Matthæo Caccini similis plantæ rami suis floribus onusti iconem viuis coloribus expressam, quam ilicò in tabellâ delineandam curabam, vt hoc loco apponeretur.

Posset autem eius noua historia concinnari, simulac planta hæc comprehenderit, & flores protulerit: possetque illi peculiare caput aptari.
Pag. 123. lin. 31. legendum nullaque.

Asclepias Cretica.

Pag. 126. post descriptionem Apocyni, ante periodum Ad huius libri, etc. reponenda sunt ea que de Asclepiade Cretica p. CCLV. in I. Appendice extant.

RARIO.

RARIORVM PLANTARVM

HISTORIÆ

LIBRO SECVNDO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. 127. lin. 41. scribendum pluribusve aut paucioribus foliis.

Pag. 132. ante sectionem Memini, adde ex altera Appendice, illam Liliæ Byzantini miniati speciem, nunc in Italiâ Rizo della signora (aut Ricci della signora) appellari solere.

MARTAGON POMPONII.

Pag. 133. ante paragraphum LILII porro adde illa quæ in Altera Appendice tractantur de LILIO MINIATO TENVIFOLIO: ubi paragraphus Vtrumque genus, &c. ita rescribatur & augeatur:

Vtrumque genus, ab iis qui diu aluerunt, *Martagon Pomponii* vocatur, & hac appellatione ex Italiâ se accepisse asserunt. Rarum adhuc est in his prouinciis, quia adnatis difficillimè se propagat, nec apud quempiam ipsam plantam semen præbuisse intellexi: At anno MDCVI. in meâ plantâ vnica triangularis theca nata, iis similis quas Lilium Byzantinum miniatum ferre solet, sed minor: in quâ sextuplici serie continebantur semina, illa verò prorsus inania, præter decem aut duodecim aliquantulum solida, plana, orbiculata, parua, subrubentia: insequente etiam anno binas siliquas, in quarum alterâ circiter viginti grana solida continebantur, reliqua in utrâque thecâ inania. Obseruabam etiam meam plantam faciliùs alterâ proles proferre.

Martagon Pomponii.

Pag. eadem post præcedentia verba, ante eandem periodum LILII porro, erunt addenda quæ in Prima Appendice, nempe pag. CCLV. de LILIO montano flauo flore, &c. tractantur: & ibidem, nempe ante periodum CETERVM quatuor, inserenda ea quæ de Lilio montano flauo puro flore aguntur in calce Appendicis alterius: quibus & hæc adde:

Solus verò Hogelandus Lili montani flauo flore puro plantam non habuit, sed etiam Christianus Porretus pharmacopœus Leidensis diligentissimus, cuius me participem fecit, licet ex iis quas à

Venerio

Lilium montanum, magis flavo flore, & atrioribus maculis.

Venerio pusillas acceperim, vna tandem purum flavum dederit. Similis generis planta folia habet saturatiùs virentia, floremque magis flavum, & atrioribus maculis distinctum.

Hinc redeundum ad illam periodum Appendicis primæ CÆTERVM quatuor illi, &c. pag. CCLVI. cui addenda & hæc, ex fine Appendicis alterius, nempe periodus SINE difficultate, &c. cum altera periodo Postea verò, &c.

LILIVM MONTANVM ALBO PVRO FLORE.

Pag. 134. de Lilio montano flore albo puro, ante sectionem Est etiam, adde sequentia, paulo aliter in Appendice alterâ scripta, sed nunc hoc modo immutanda:

Lilium montanum albo puro flore.

Habui etiam à doctissimo viro Ioachimo Venerio similis plantæ bulbum Burdigalâ missum, cuius quidem forma ab illius bulbo non differebat, sed eius caulis non purpurascebat quemadmodum illius quæ albos profert maculis purpureis interiore parte distinctos; at magis ex viridi candescebat; eius etiam folia magis candidantia, flores autem siue florum gemmæ antè quàm expandantur multâ candidâ lanugine sunt obsitæ: explicati flores proorsus sunt niuei, nec vllis maculis infecti; staminum etiam apices ferruginei coloris non sunt, vt in aliis, sed flavi: subsequuntæ thecæ triangulares planum semen aliarum instar continent, sed magis album.

CÆTERVM quotquot adquisivi plantas alterius albos flores purpureis maculis insignitos proferentis semine natas, mirum in modum florem variârunt, nec vllam habui matriscolorem referentem.

Huius autem quæ puro albo est flore, nondum feci periculum, & vix faciam ob grandem ætatem: sed aliis me iunioribus hanc prouinciam relinquam.

Pag. 149. lin. 54. conseruare vid.

eâdem pag. lin. 55. mutationem adquirebant, exigua ea erat, & pler.

eâdem pag. lin. 56. consistebat. Postea successu temporis obseruatum est illarum semine plantas nasci quæ flores gererent mira colorum varietate discretos: atque etiam nonnunquam ex elegantissimarum versicolorum semine, flauas & rubras dumtaxat generari.

Solet caulis, etc.

TULIPA PERSICA.

Pag. 157. cap. x. sit Tulipa Persica, deinde Byzantina altera: atque considerandum an ea non sit Cretica Caccini: tandem post Mompelianam agendum etiam de eâ quæ in montanis Placentiæ; hoc modo: Ad calcem capitis IX addi potest descriptio Tulipæ Persicæ, aut ex ea nouum caput X faciendum: ita ut Tulipa Byzantina altera caput XI occupet. Tulipe autem Persicæ hæc est descriptio:

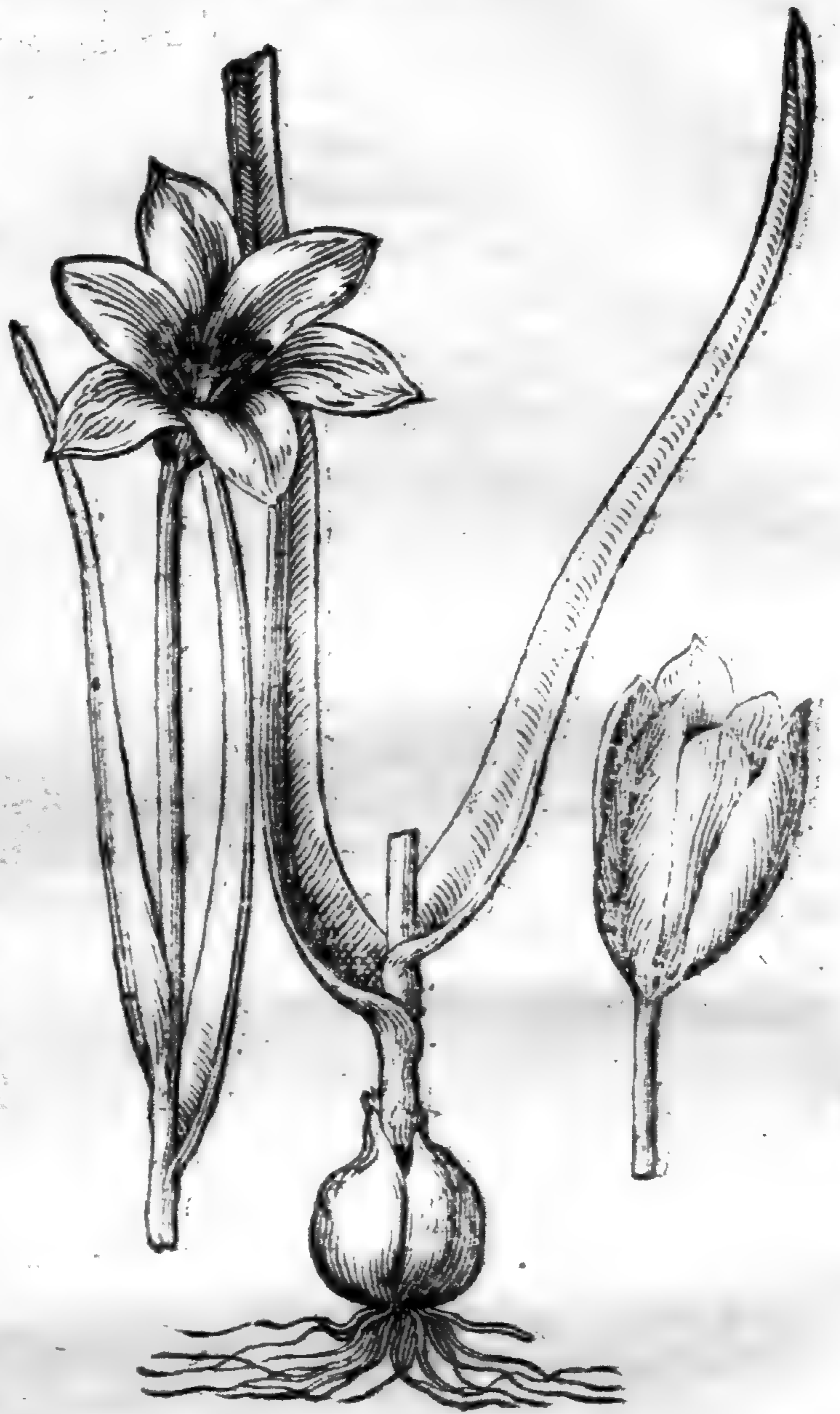
TAMETSI Herbariæ rei studium ad summum culmen peruenisse videatur, singulis tamen ferè diebus, nouæ alicuius, nec adhuc à quopiam descriptæ plantæ cognitionem adquirimus: adeò infinitum est hoc studium.

Tuliparum certè cùm præcocium, tùm serotinarum, summa varietas ab his qui nostro sæculo rei herbariæ operam dederunt, eorumque qui Plantarum historiam scripserunt, est obseruata, atque quotidie adhuc obseruatur: semine enim quanta varietas colorum adquiratur, verbis exprimere vix aliquis queat: nullus tamen hætenus illius meminit, quæ paucis abhinc annis ab Asia in Europam est translata: primusque omnium talem reperiri, me (quo est candore) monuit Nobilis vir Florentinus Matthæus Caccini, qui licet ante quadriennium duntaxat ad hoc studium applicare cœperit animum, adeò sedulus & diligens fuit, vt nunc hortum habeat selectissimarum plantarum copiâ instructissimum. Is anno Christi sexcentesimo sexto supra millesimum, extremo Februario accipiebat Constantinopoli Tulipæ cuiusdam nouæ aliquot bulbos satis pusillos, quos è Persia allatos esse scribebat qui ipsi mittebat: hi, licet ad eò pusilli, & longiore vecturâ satis afflicti, sequente nihilominus Aprili elegantissimum florem protulerunt, bipedalis longitudinis cauli subnixum: cuius iconem viuis coloribus expressam, cum bulbulo sub extremum Iulium ad me mittebat; ego verò extremo Septembri accipiebam: is terræ credulus comprehendit, licet toto bimestri in itinere hæsisset, nec sperassem adeò exiguum bulbum (vt qui exiguæ nucis auellanæ magnitudinem non excederet) florem producturum. Quia porro plantam florentem videre mihi contigit, eius historiam describere, atque iconem, quam in lignea tabella exprimentam curabam, Lectoris oculis proponere volui.

Tulipa Persica.

Tulipa Persica praecox.

Huius itaque anni
M. DC. VII. Aprilimen-
se, cum praecocibus
Tulipis, florem dedit
mea plantula, Septē-
bri praecedente, ut
dixi, terrae commissa:
eam tamen altitudi-
nem non adquisiuit,
quam N. V. suam ha-
buisse scribebat, (et-
enim propter immi-
nentem hiemem,
quam asperiores fut-
uram metusebam, fr-
idali vasi crederā;)
sed pedalis longitu-
dinis caulem dum-
taxat protulit, satis
gracilem, quatuor foli-
is non valde latis
praeditum, imò angu-
stis, & Narbonensis
Tulipae foliorum la-
titudinem haud su-
perantibus, non adeò
tamen virentibus, &
ad praecocium Tuli-
parum colorem ma-
gis accedentibus ac-
carinatis: qui supre-

mâ parte florem sustinebat delicatulum, Narbonensis vel Hispani-
ca Tulipae flore paullo maiorem, (quin altius assurgat, & maiorem
florem libero loco nata proferat planta, non dubito; sed qualem
mea planta in angusto loco adseruata habuit, describo) sex foliis bi-
nas vncias longis constantem, quorum terna exteriora paullo lon-
giora & mucronata, foris quidem suauerubentis coloris, oris tamen
albis, internè verò prorsus albis. tria autem interiora folia, quae ali-
quantulum breuiora, mucronem habebant nonnihil orbiculatum,
niucique

niueique planè erant candoris: omnium autem vngues purpureâ maculâ insigniti: stamina nigra. apices etiam nigri: bulbi cortex foris nigricans & fuscus, interiore parte molli lanugine fusci & quodammodo ferruginei coloris obsitus, quali ferè Rhododendri siue Neri semen est, aut castanearum cortex ipsum nucleum tegens. De semine, nihil pronunciarè possum, quia obseruare non licuit, quando quidem caulis superiorem partem cum duobus foliis & flore præscindebam, vt pictori delineandam traderem: eamque causam esse arbitror, cur insequente anno florem non protulerit, sed adedò imminuta fuerit planta, vt vnicum dederit folium, illudque valdè angustum & quasi iunceum, accedente præsertim illius eiusdem anni asperimâ hieme.

Anno porò Christi millesimo sexcentesimo septimo accipiebam ab eodem T. Persicæ alterius generis exiguum bulbum, paullo oblongiore formâ, non orbiculatâ vt superioris, cuius pretium maius esset quàm superioris, licet illud satis ingens esse ad me scriberet: protulit quidem anno insequente vnicum angustum & carinatum folium prioris folio non dissimile, sed breui marcescens: eam ob causam Maio mense eximebam, vt viderem an bulbus corruptus esset; & prorsus flaccidum & inanem reperi. atque eodem mense ad me scribebat nobilis ille vir, bulbos quos sibi retinuerat, vnicum folium dumtaxat protulisse, nullum florem.

FRITILLARIÆ VARIETAS; AC DE ALBA.

Pag. 152. ante Sectionem Sponte, in extremo pagina adde ea que notata sunt in Appendice Altera, de Fritillaria serotina, & Fritillaria albo flore, his verbis, præcocior videlicet, &c. quibus & addenda sunt illa que in Auctario eiusdem Alterius Appendicis de eadem Fritillariâ albâ aguntur, his verbis, Mittebat verò, &c. cuius periodi fini attextantur & sequentia ver- Fritillaria albo
flore.
ba: Similes deinde anno 1606 vidi apud Hoghelandum & Porretum: sed & anno præcedente à rhizotomis Gallis aliquot bulbos redimebam (quos illi in Hollandiam venales proferre cœperunt) quos flores albos ferre affirmabant. eorum aliquos anno 1608 florentes habui: sed bini dumtaxat albi fuerunt prorsus, maturè cum vulgari præcoce: reliqui non albi erant, etsi pro iis venditi, sed iis prorsus similes quos proferunt plantæ in Pyrenæis eruta, hoc est, ex viridi fusco & obsoleto colore mixti; adhæc non præcoces, sed serotini. Obseruatu enim dignum est, plantas quæ album florem tulerunt,

runt, caules & folia vulgarium habere similia, & præcocius cum vulgaribus florere.

Pag. 153. post versum 12, ante sectionem N. V. Ioannes Boifot, adde ex Appendice altera:

*Fritillaria di-
uersi natales.*

Postea in variis Galliaë prouinciis sponte nasci intelligebam; apud Pictones, (vbi circa urbem *Villefagna des Peflonnes* appellant) apud Britannos, Aquitanos, & alios.

Pag. eadem 153. lin. 17. legendum reflexæ versicolors erant.

FRITILLARIA PYRENÆA.

Pag. eadem 153, ante sectionem QVI ad me primum genus adde ea que notata sunt in primâ Appendice, de Fritillariâ Pyrenæâ, ac ibidem (nempe in Appendice Primâ pag. CCLVII) ante Sectionem Florebat Maio adde ea que præterea de Fritillariâ Pyrenææ varietate tractantur in Appendice Alterâ: & tunc demum redi ad Sectionem prædictam Florebat Maio, & c.

His demum omnibus subtexenda est sequens Fritillariâ Lusitanicâ descriptio: & hinc redeundum est ad dictam periodum eadem pag. 153, QVI ad me primum, & c.

FRITILLARIA LVSITANICA.

*Fritillariâ
Lusitanicâ.*

ANNO Christi sexcentesimo quarto supra millesimum, Nicolaus le Quek, rhizotomus Gallus, inter alias plantas quas venales proponebat, Fritillariæ quoddam genus habebat, quod in Lusitaniâ legisse, & flauum florem gestare affererat: ego & plerique alii redemimus: mihi quidem primo anno periit; apud nonnullos alios creuit, atque vnum aut alterum annum permansit, sed etiam tandem periit, nullo prolato flore: itaque nullus nostrum plantam conseruare potuit, præter vnum Christianum Portetum pharmacopolam Leidensem diligentissimum. Is enim vnicam plantam non modò conseruauit in tertium annum, sed etiam florentem vidit in suo horto instructissimo; atque eius caulem cum flore præcisum ad me misit, vt conspicerem, & quâ in re ab aliis Fritillariis differret, melius obseruare possem.

Eius portò cauliculus pedalis erat longitudinis, valdè gracilis, firmus tamen; & viridis; quem sena aut septena inæquali serie ambiebant foliola, breuia & admodum angusta: summo autem fastigio sustinebat florem nutantem, & nolæ vel tintinnabuli instar pendulum,

dulum, reliquis Fritillariis minorem, & vix vnciam longum, sex foliis constantem, quorum mucro reflexus non erat, & terna interiora externis tribus erant latiora; foris quidem coloris purpurei obsoleti, in venas quasdam ad extimas oras vergentes distincti, nullis maculis tessellatim dispositis apparentibus, singulorum mucrone ex viridi paululum flavescente. floris pars interior subflavi coloris erat, vngues verò virescente maculâ infecti: è floris umbilico prodibant sena stamina alba, flavis apicibus prædita: mediusque stilius albus iis longior, & extremâ parte trifidus: extremo Aprilis flos aperiebatur, in quo nullum odorem deprehendere potui: radix exigua, sed eiusdem formæ cum aliarum Fritillariarum radicibus.

NARCISSORVM HISTORIA ET VARIETAS.

Pag. 154. cap. XII. Narcissorum genera aliter possent distingui, in Latifolia videlicet & Angustifolia, simplici & duplici flore: deinde in Vernos & Autumnales. Ideò vidende Appendices, Prima, Altera, & Auctarium: & inferende aliquot nouæ descriptiones, hoc modo:

NARCISSVS VERNVS PRÆCOX FLORE FLAVO, & Narcissus oblongo calice.

Pag. 154 Ac primum ante caput XII addantur duo capita ex Appendice altera, nempe quibus describuntur Narcissus vernus precocior, flauo flore: & Narcissus oblongo calice. Ac sub finem capituli de Narcisso oblongo calice adde hæc verba: In Narcisso oblongiore calice manifestum observabam discrimen: nam quorundam flores medium stilius habebant oblongiusculum, & ipsum tubum semunciâ pænè superantem; aliorum stilius tubi oras non excedebat: prætereà quorundam tubus coloris erat prorsus aurei; aliorum flavi, oris croceis; plurimorum omnino flavi, & is interdum angustior, nonnunquam laxior.

Varietas Narcissi oblongo calice.

His ipsis verbis subnectenda est & sequens Narcissi latifolii flauo flore differentia:

NARCISSVS LATIFOLIIVS FLAVO flore, amplo calice.

A radice bulbosa oblongiuscula que instar Narcissi iuncifolii, eaque multis fibris prædita, terna aut quaternâ producebat folia latiuscula

riuscula, vt alii Narcissi latifolii, sesquipedem longa: inter quæ nudus prodibat caulis, pedalis longitudinis, striatus, viridis, summo fastigio sustinens vnicum florem è membranaceo folliculo emergentem, sex foliis pallidis siue dilutè admodùm flauis constantem: è cuius umbilico exiiebat calix siue tubus semunciam longus, oris valdè fimbriatis, coloris aurei, paullo tamen laxior: in quo sex breuiuscula stamina, flauis apicibus prædita, & medius filus staminibus longior: odor satis obscurus, non nihil tamen spinæ appendicis floris odorem referens, qui Aprilis & Maio mense aperiebatur cum Narcissis angustiore siue iunceo folio.

Primum mihi conspectus est huius Narcissi flos Lugduni Batavorum in horto generosæ Dominae de Matenese, anno Christi millesimo sexcentesimo sexto, cui planta pro re valdè singulari ante aliquot annos donata fuerat quidem, sed florem dumtaxat eo anno ipsi protulerat, à quâ abruptam prolem mihi communicabat: sed cum incommodo tempore è terrâ eruta fuerit, hinc factum arbitror vt demum biennio post apud me floruerit.

Pag. 158 ante periodum HÆC sunt, &c. inseri posses alia & paullo accuratius delineata. Narcissi Indici rubro flore icon, pro illa qua est pagina 157.

Narcissus Indicus rubro flore.

NARCISSEVS IUNCIFOLIUS MINOR.

Sed Pag. 159 sub calcem capitis XII, ante periodum Intellexi, etc. addi potest Narcissi iuncifolii minoris historia, quæ est in Appendice Primâ, pagina CCLVII.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS ALBO FLORE.

Ipsi verò calci eiusdem capituli XII addenda hæc verba ex Appendice Altera:

imò illos ipsos nullo modo auctos anni à Christo natò millesimi sexcentefimi asperum gelu, quod Februario mense valdè apud Belgas sæviit, profus corruptit, cum plerisque aliis rarioribus plantis. *Hicq; subtexenda & hæc:* At anno Christi millesimo sexcentefimo secundo missi sunt quidam Narcissi à doctissimo Venerio tali nomine insigniti, atque eodem anno & sequentibus aliquot à rhizotomis Gallis etiam allati, quorum tamen folia profus iunceæ non erant, longè tamen angustiora quàm reliquorum Narcissorum: quorum flores mihi videre non contigit: imò quædam plantæ integro anno latuerunt: deinde asperrima hiems annum Christi MDCVII subsequuta, profus corruptit.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS ALBO FLORE REFLEXO.

Postea subsequatur Narcissus iuncifolius flore albo reflexo, descriptus in Appendicis alterius Auctario: cuius descriptione & hæc annexantur verba: Simili appellatione præditos bulbos annis Christi MDCV & MDCVI etiam venales attulerunt tres rhizotomi Galli, à quibus ego & alii aliquot redemimus: ii in terrâ statim repositi, magnâ ex parte prodierunt quidem, sed nullum florem tulerunt; vt incerti simus, qualis futurus fuerit: anno etiam insequente quo terræ crediti fuerant, latuerunt profus, nec vllum folium tulerunt: anni autem MDCVIII asperrima hiems omnes sustulit, & alias pleraque rariores.

His subnectenda, aut potius pag. 162 ante sectionem CETERVM hi flores, &c. inserenda est descriptio sequens Narcissi iuncifolii pleno flore:

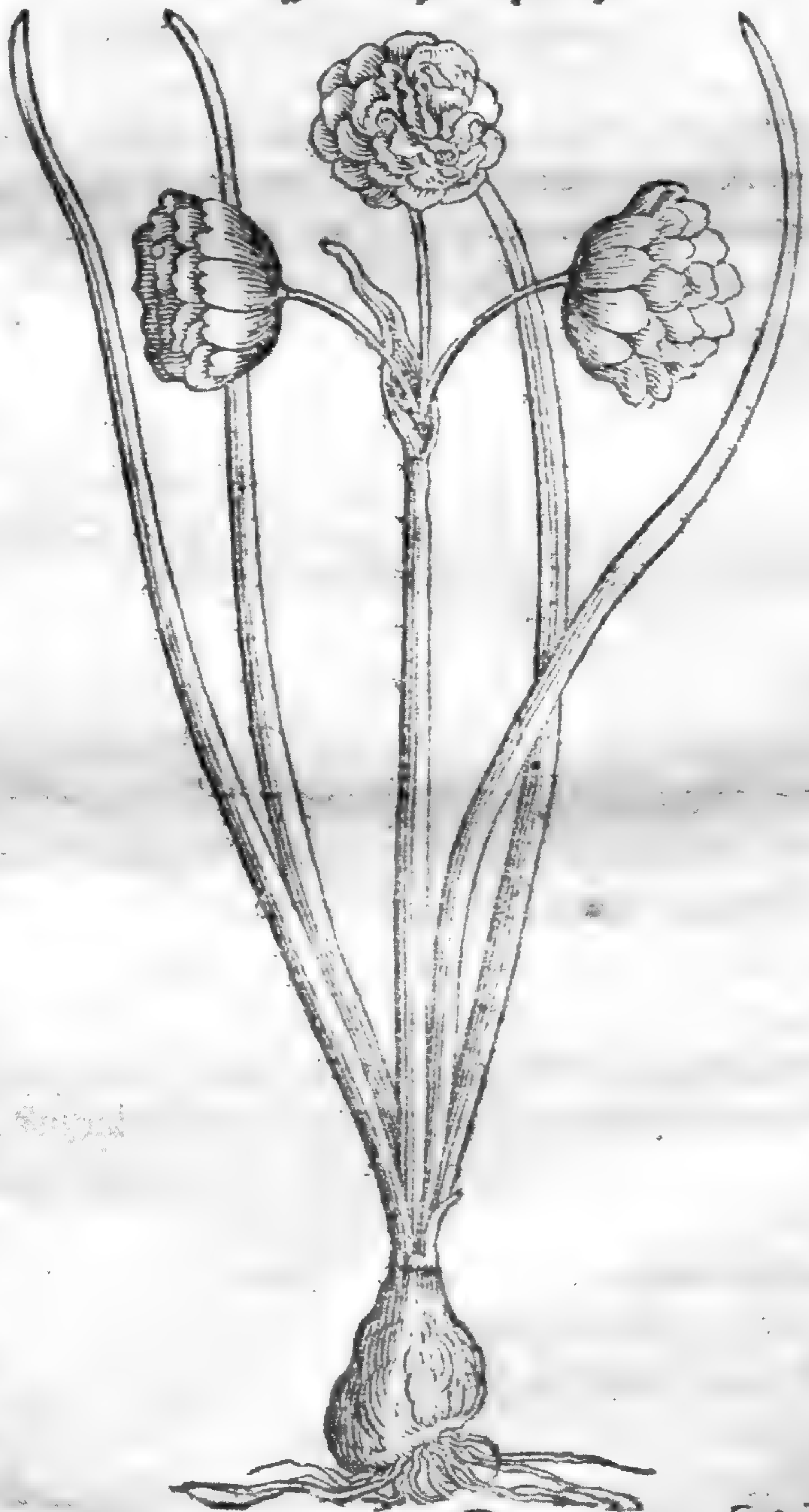
NARCISSVS IUNCIFOLIVS PLENO FLORE.

RARISSIMA est hæc planta: propterea mirum videri non debet, si qui eam possident magno æstiment. Ego quidem iam ante plures annos similem plantam reperti intellexeram apud nonnullos meos Belgas, qui rariorum plantarum culturæ dant operam; nunquam tamen ab eis impetrare potui, vt aut ipsos plantæ flores vel radicem, multò minus plantam conspicerem; cupiebam enim illius historiam, vti aliarum variarum stirpium, in publicum profer-

re, quandoquidem nullum eorum qui plantarum Historias scripserunt eius meminisse videam. Tandem nuperrimè Nobilis Vir **Matthæus Caccini Florentinus**, (quem huiusmodi plantam habere, ex horti ipsius Indice cognoueram) rogatus vt meo voto satisfaceret, & iconem suis coloribus expressam, atque ipsius etiam plantæ caulem tres flores è membranacea vaginula prodeuntes sustinentem, præcisum, hoc anno millesimo sexcentesimo octauo mittebat: ex quibus & aliquot quas adiciebat notis, hanc historiam concinnare, & icon eius vt in lignea tabella exprimeretur curare potui, quæ hîc adponeretur.

Narcissus iuncifolius pleno flore.

E radice bulbosa & infimâ eius sede multis fibris firmata instat **Narcissi iuncifolii vulgaris**, profert hæc plânta quaterna aut quina folia, surrecta, læuia, angusta, viridiaque, quælia **Narcissus iuncifolius vulgaris**: inter quæ assurgit, vt in illo, caulis rectus, enodis, viridis, satisq. firmus, summo fastigio sustinens membranaceum quoddam inuolucrum siue vaginulam, vt reliqui **Narcissi**, è quo exilit vnicus interdû, nonnunquam plures flores oblongiusculo graciliq. pediculo inhaerentes, & multiplici foliorum texturâ constantes, coloris prorsus aurei, & diuersæ omnino à vulgari formæ, vt qui longiore illo tubo atque

D

etiam

etiam calice carent, & statim ab extremo pediculo confertim oriuntur, ut in Anemones latifoliae pleno flore, eleganti sanè spectaculo: nullum autem semen ferre arbitror, quòd nodo illo careat qui sub flore in vulgari conspicitur, & tandem in caput trigonum formatur semen continens: sed adnatis eius propagationem fieri verisimile est; unde eius raritas. Nam qui iconem & flores mittebat, mihi significabat neminem huiusmodi plantam habere Florentiæ præter se; & se dolere quòd bulbum communicare non posset, quia vnicus illi esset, isque nullâ propagine auctus.

VARIETAS PSEVDONARCISSEI PLENO FLORE.

Pag. 105. ad cap. xvii de Pseudonarcisso (cuius numerus immutari poterit, ob insertas præcedentes descriptiones, quibus separata capita debebantur) nempe ante Sectionem Est etiam, inserte ea que sunt in Altera Appendice de Pseudonarcisso pleno flore. Sed & eidem Capiti de Pseudonarcisso pleno flore, ante sectionem Scribebat, intersere sequentia verba:

*Pseudonarcis-
seus pleno flore
alius.*

Ceterum videbam anno Christi 1607 alium Pseudonarcissum pleno flore, alterius formæ: nam sex dumtaxat habebat folia expansa, deinde tubum aureum, oris quidem crispis, sed in profundas repandasque lacinias diuisis præditum, qui continebat alia sex folia pallidi coloris, amplectentia secundum tubum aureum, profundis etiam laciniis scissum, continentem in medio alia pallida folia, & tertii aurei tubi informis lacinias simul permixtas, egregio spectaculo. Hunc alebat in suo horto Christianus Porretus pharmacopœus Leidensis, cum sequente.

*Pseudonarcissi
pleno flore alia
varietas.*

Alter non valdè dissimilis erat Pseudonarcisso maiori Hispanico, sed graciliore infirmioreque caule præditus, & sex floris foliis tubum ambientibus pallidioribus: tubo autem è medio protuberante aurei coloris, & per oras fimbriato, qui continebat alium eiusdem coloris tubum in tres profundas lacinias diuisum, & frequentibus plicis conuolutum, ut tres tubi peculiare viderentur, eiusdem cum tubo eos amplectente longitudinis: in quorum medio singularis stilius eminebat breuior, nec ad tubi oras pertingens.

Prior Martio florebat, & in Aprilem vsque flos eius perdurabat: Alterius verò flos Aprili dumtaxat aperiebatur.

Neuter horum similis erat illi, cuius picturam ad me mittebat triplici tubo constantis, quem ambiabant duodecim pallida folia, cuius

cuius figuram in Altera Appendice exhibui: nihil etiam commune habebat cum Pseudo Narcissis vulgaribus pleno flore præditis, cuius duo reperiuntur genera: nam vnus, qui elegantior, florem explicatum semper gerit; alter rarò admodum florem explicat, sed suo inuolucro vt plurimum inclusus permanet: vtriusque autem flores ex pallidioribus foliis multiplici serie dispositis constant, & nullo tubo sunt præditi.

Eorum porrò qui simplicem florem gerunt, præter vulgarem vbi- que obuium, atque maiorem & minorem Hispanicum, quorum in Plantarum Historiâ memini, Ioachimus Venerius plantam mittebat è maiori genere, quam *Aurioles* ab incolis nuncupari scribebat: ea florem longè ampliorem atque laxiorem habebat, quàm maior Hispanicus: cuius color non valdè dissimilis vulgari: binos item alios eiusdem formæ & magnitudinis cum vulgari; quorum vnus sex folia tubum amplectentia exalbidi erant coloris; tubus sescunciam longus, angustior, & per oras fimbriatus, aurei coloris, sex stamina flaua continens, protuberante in medio longiusculo stilo: alter sex foliis flauis constans vt vulgaris, tubo verò simili cum præcedente, angusto & fimbriatis oris prædito, qui continebat stamina & stilum priori similia. horum vterque spinæ appendicis florum odorem referebat, & Aprili florebat. Rhizotomi Galli etiam genus adferebant non dissimile vulgari, quod pro Narcisso duplici flore flauo supponebant: quam fraudem dumtaxat anno millesimo sexcentesimo octauo deprehendimus, flore qui eo anno apertus est, fucum & imposturam prodente. Alius est præterea his, atque etiam vulgari præcocior, cuius quidem forma similis reliquis, sed color elegantior & magis viuicus, tubus etiam paulo angustior.

*Pseudonarcis-
sorum simplici
flore varia
species.*

Aurioles.

Hinc demum redeundum est ad Sectionem Scribebat, in dicta Appendice Altera: eiusque fini attexendus Pseudonarcissus albo flore, descriptus in Appendicis Alterius Auctario: & eius descriptionis calci sequentia verba subnectenda:

PSEVDONARCISSI FLORE ALBO VARIETAS.

In Pseudo-Narcisso albo flore binas differentias obseruabam: vnã altius assurgente caule, cuiusque flos oblongior angustiore tubo constabat: alteram humiliore caule præditam, cuius flos breuior, & tubus laxior, vterque tamen oris inæqualibus & paullulum fimbriatis: alioqui foliis & bulbo non discrepabant. Sed & eius cuius

caulis altior & flos angustiore longioreque tubo præditus, mihi nata est planta, quæ florem protulit album quidem, sed ad *ωζρόλωρον* colorem tendentem. Porretus similiter plantam habuit, quæ florem non nutantem & pendulum tulit, aliorum eius generis instar, sed protuberantem vt vulgares Pseudo-Narcissi. Asperrima autem hiems, quæ annum Christi millesimum sexcentesium septimum subsequuta est, omnes ferè corrupit, præter paucos, quorum bini duntaxat florem tulerunt.

PSEVDONARCISSI IYNCEIS FOLIIS VARIETAS.

*Pseudonarcissi
iynceis foliis
varietas.*

Pag. 166. ante sectionem Vulgarem porro *insere sequentia:*
Ceterum non modò in Cantabrorum montibus, sed etiam vicinis Burdigalæ locis nasci postea intelligebam. Nam anno Christi sexcentesimo secundo supra millesimum, mihi atque aliis mittebat eruditissimus vir Ioachimus Venerius aliquot Pseudo-Narcissi iuncifolii bulbos, sequentibus verò annis rhizotomi Galli ad Batauos etiam inferre cœperunt: inter eorum autem qui Batauicum aërem ferre potuerunt, nec corrupti sunt, flores, non exiguam differentiam obseruabam, quoniam alii aliis ampliores erant, illique vel flavescentis coloris, vel flauis, vel aureis: vnum enim habui, qui anno millesimo sexcentesimo quarto florem tulit flauum amplissimo calice præditum; insequente verò anno nullum: causam dum requiro, profus corruptum repperi. in nonnullis præterea floribus stilus ex umbilico inter stamina emergens longissimus erat, & floris oras superabat; in aliis vix ad floris oras pertingebat. Omnium porro istorum folia surrecta erant, & plerumque bina numero, interdum etiam terna; non autem humi procumbentia, vt nec eorum qui ex ipsorum seminibus terræ creditis mihi nati sunt. Anno autem sexcentesimo sexto supra millesimum, ex eorum numero quos à rhizotomis redemeram, vnum habui qui florem protulit aurei profus coloris, æqualibusque oris, non autem fimbriatis aut crispis vt reliquorum; sed illi valdè similem, quem primo loco in mea Plantarum historia descripsi, in peregrinatione Hispanica obseruatum; cuius etiam folia surrecta, & stilus medium florē occupans breuior, nec oras exuperans, quemadmodum plerique illorum quos à Venerio accipiebam, aut à rhizotomis Gallis redimebam: is anno insequente in oblongiusculo trigono capitulo pusillum semen nigrum tulit: quod iuxta matrem ilicò satum, feliciter prouenit.

NARCISVS MARINVS.

Pag. 167 ante Sectionem Eo porrò tempore etc. *intersere sequentia:*

E variis Galliaë, Hispaniaë, Italiaëque locis maritimis, vt dixi, huius plantæ bulbos erutos, & diuerso tempore accepi; omnemque diligentiam adhibui vt eius flores elicere possem, procuratâ etiam è marinis locis terrâ in quâ reponerem, sed operam lusi: etiam dum in Mompelio viuebam narrabant mihi quidam se plantam illam ante duodecim annos in suos hortos transtulisse, sed florem non conspexisse. Sed etiam nobilis vir Florentinus ad me scribebat, eas plantas quæ in continente è maritimis locis sunt translatae, rarissimè flores proferre; sed quæ ex insulis petitaë, illas florem dare. se autem nonnullas plantas in Ischia insula erutas habere, quæ singulis annis illi florerent. Sed hoc in calidioribus regionibus fieri potest: in his verò frigidioribus non florent, vt dixi.

*Narcissus mar-
tinus.*

Calci verò eiusdem capituli adde illa quæ in Appendice alterâ notantur, nempe Hemerocallidem istam Valensinam in posterum NARCISVM MARINVM nuncupari posse.

NARCISVS TERTIVS MATTHIOLI.

Pag. 168. ante Sectionem Illius porrò, *adde illa quæ in Appendice Alterâ traduntur de Narcisso montano siue marino altero, qui Matthioli tertius.*

Calci verò eiusdem capituli XIX (post periodum Illius porrò) etiam addenda ex Auētario Appendicis Alterius quæ de Narcisso marino secundo ibidem præterea tractantur, his verbis, Quum anno millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, etc.

LEUCOIVM BVLBOSVM VERNVM MINIMVM.

Pag. 169. ante sectionem QVARTO, *quinque, etc. adde sequentem descriptionem Leucoii Bulbosi folio capillari præcoci, seu Verni minimi.*

ANNO Christi sexcentesimo quinto supra millesimum, inter bulbos peregrinos quos Nicolaus le Quelt Parisiensis rhizotomus venales in Hollandiam adferebat, nonnulli fuerunt à nobis antea non conspecti, quorum aliquot ab eo redimebam, sed pauci comprehenderunt, reliquos hiems subsequens corrupit. Ex his autem

*Leucoium
bulbosum folio
capillari præ-
cox.*

qui perstiterunt, vnus cui nomen dederat Narcissi parui stellato flore, veriùs inter Leucoii bulbosi genera recensendus meo iudicio quàm Narcissi, nisi quis (Matthioli sententiam sequutus) Leucoia in Narcissorum numero habere velit.

Proferebat verò id Leucoium ante hiemem terna aut quaterna foliola pænè capillaria, iis non valdè absimilia, quæ Leucoium minimum autumnale (in Lusitania à me anno millesimo quingentesimo sexagesimo sub finem Octob. obseruatum) habere dixi: ea sequente Aprili emarcuerunt. Extremo autem subsequenti anni Maio nudus exilisque exortus est cauliculus angulosus, semipedalis longitudinis, summo fastigio membranaceum sustinens folliculum, è quo bini exhibant flosculi longiusculis tenuibusque pediculis subnixa, deorsum instar campanulæ propendentes, senisque foliolis constantes candidis, quorum terna interiora latiuscula, externa verò paullo angustiora, & foris secundum exortum circaque capitulum subrubentibus, flauis staminibus umbilicum occupantibus: totus elegans erat hic flosculus & suavis odoris, perstabatque in sua elegantia quinos aut senos dies: nullum verò dedit semen; atque subsequens hiems plantam corrupit.

Huic addi potest & descriptio Leucoii Autumnalis, quod etiam capillari est folio, petenda è pag. 170.

BVLBVS VNIFOLIVS.

Bulbus unifolius.

Ac postremò ante caput XXI de Scilla inserendum est caput de Bulbo unifolio, qui describitur in Appendicis alterius Auctoris.

Pag. 173 lin. 3. legendum Scillini.

HYACINTHVS PRÆCOX FLORE ALBO, CACCINI.

Pag. 175 lin. 9. ante sectionem ANNO porro, etc. adde sequentem descriptionem Hyacinthi præcox flore albo, Caccini.

Hyacinthus præcox, flore albo, Caccini.

Sed post vicesimum ab illo annum, Florentiâ accipiebam à nobili viro Matthæo Caccini, aliud Hyacinthi genus albo flore, cæteris præcocius: nam scribebat, isthuc circa Kal. Notembres flores proferre: mihi certè anno subsequente, qui fuit millesimus sexcentessimus octauus, post videlicet asperrimam illam hiemem, sub Kal. Martias flores dedit, superioribus, si rectè obseruavi, minores, ipsius-

ipsiusque plantæ folia aliorum Hyacinthorum foliis minora mihi visa, angustiora & dilutiùs virentia. Nullum semen dedit: sed quando feret, an ex eo natæ plantæ genus suum conseruabunt, aut degenerabunt, & alterius coloris flores proferent (quemadmodum in ambarum præcedentium semine natis plantis non ego solus obseruauit, sed etiam alii obseruârunt) dies docebit.

Eâdem pag. 175. lin. 15. initium periodi Diuersis, ita immutabis: Diuersus autem à iam dictis, etc.

Pag. 176. ante caput xxv. addere potes sequentes duas descriptiones, & singulis integrum caput assignare, nempe ut xxvi caput sit de Hyacintho Asiatico $\phi\upsilon\lambda\lambda\omicron\phi\acute{o}\rho\omega$ caule, & xxvii de Hyacintho Orientali subuirescente flore: sed tunc capitulum sequentium numerus etiam immutari debet, & quod hætenus fuit xxv, erit xxviii. & sic in reliquis progrediendum.

HYACINTHVS ASIATICVS $\phi\upsilon\lambda\lambda\omicron\phi\acute{o}\rho\omega$ caule.

QUOTQUOT hætenus viderim Hyacinthos vel Asiaticos vel Euro- Hyacinth. orient. foliato caule. pæos, eos omnes nudum caulem habere obseruauit: quapropter omnium Hyacinthorum peculiarem naturam esse existimaui, ut nudum caulem proferrent. verùm nullis Naturæ legibus Deus est adstrictus, sed pro sua voluntate Naturæ leges mutat, ut ex hoc Hyacintho, cuius iconem in tabella expressam propono, videre licet: cuius sanè notitiam acceptam fero Illustri viro Matthæo Caccini Florentino, qui iconem mittebat xv Augusti, anno Christi millesimo sexcentesimo septimo; accipiebam verò Septembri insequente: me autem eâdem operâ monebat, ne monstruosum quidpiam esse arbitrarer, quod interdum in plantis contingere solet, sed huius Hyacinthi peculiarem esse naturam, quandoquidem plures quàm decem similes Hyacinthi plantas Florentiæ fuisse conspectas, quæ omnes caulem foliosum, & flores eiusdem prorsus formæ similiq; ratione dispositos habuerunt, ut eius planta quam unicam illo anno Constantinopoli accepisset: hanc ob causam illam ut ipsi prouenerat, viuis coloribus exprimi curabat, ut ad me mitteret: itaque me confidenter illam describere, & iconem exhibere posse, hanc igitur in lignea tabella expressam, Lectoris oculis, ut rem nouam, & à nemine adhuc exhibitam, proponere volui.

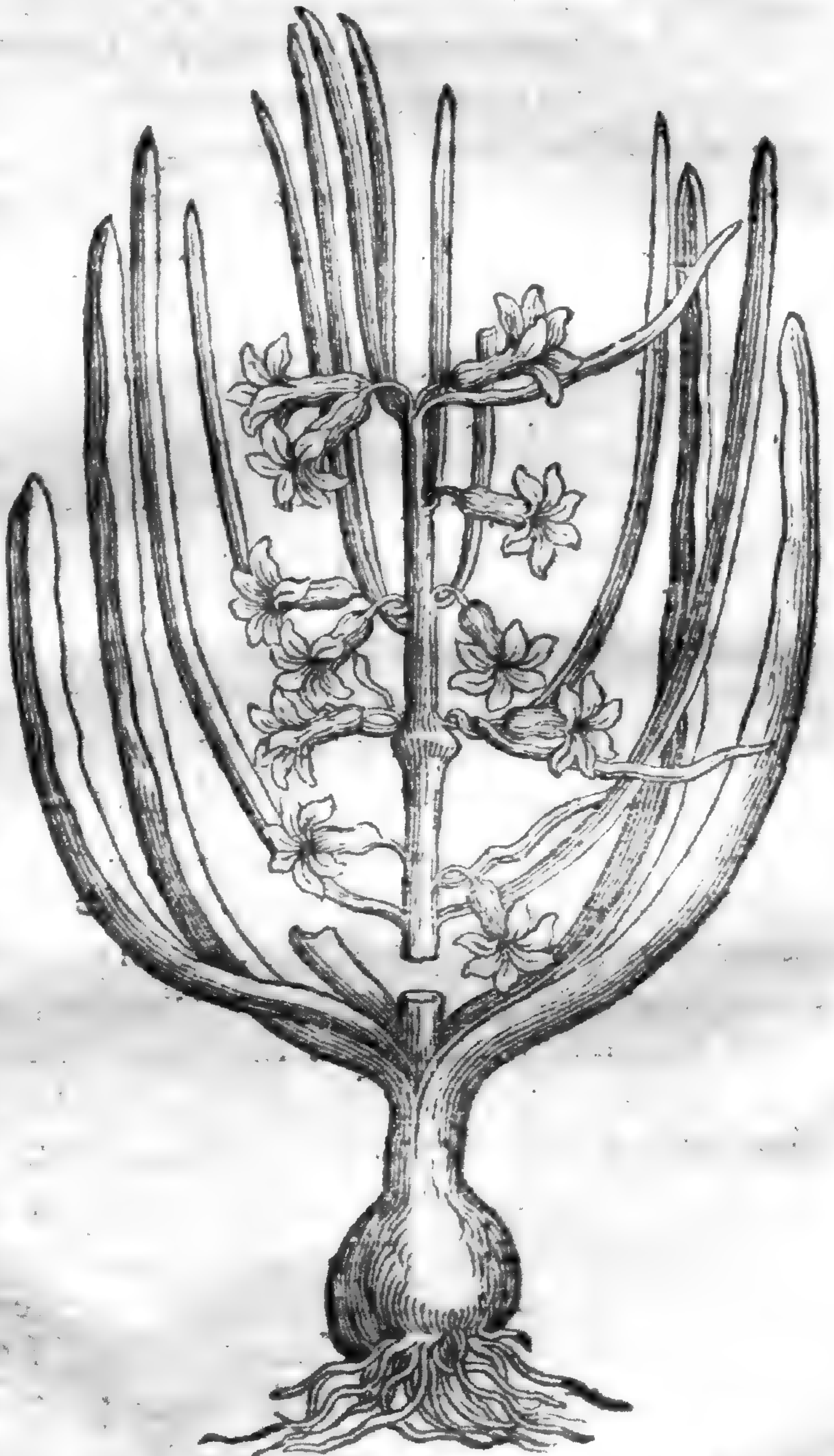
TAMETSI ipsam plantam non viderim, sed eius dumtaxat iconem viuis coloribus expressam, illam ex pictura ad me missa, & quibusdam

busedam notis, quas in sua epistola Illustr. ille vir addiderat, huius Hyacinthi historiam texere non sum veritus, quia veracem ipsum esse, experienciâ didici, cum in Tulipa Persica, cuius antè memini, tum in aliis plantis quas ad me misit.

Porro habet iste Hyacinthus bulbosam radicem, aliis Hyacinthis Asiaticis parem, aliquot candidis crassioribusque fibris firmatam, è qua prodeunt quina aut sena folia, viridia, carinata, instar eorum quæ profert Hyacin-

thus orientalis vulgo notus, inter quæ exit caulis dodratalis, cinctus aliquot foliis arctè simul iunctis, antè quàm flores ostendere incipiat, quæ deinde, caule incrementum capiente, explicantur, & nullâ serie servatâ, caulem ambire deprehenduntur: flores, qui aliorum Hyacinthorû orientalium floribus formâ & colore nõ sunt dissimiles, etiam confuso ordine in caule nascuntur, modò in foliorum sinu, modò extra sinum è nudo caule dependentes, qui an sint odorati perinde ac aliorum Hyacinthorum Asiaticorum flores, me latet, quia in epistola nihil erat adscriptum: nec scio an quæ apud alios creverunt similes plantæ, nodosum caulem etiam habuerint ut ea, cuius icon ad

Hyacinthus orientalis, caule folioso.

me missa, & hic proposita. Illud solummodò in epistolâ additum, seriùs cæteris florere; vel potius medio inter præcoces & serotinos tempore.

Cæterùm Maio insequente scribebat plantam illam quam vnicam habebat, rursus similibus foliis præditum caulem protulisse, & in eo septemdecim flores, quibus successerint trigona, vt in aliis Hyacinthis Asiaticis, capita, semen instar illorum continentia rotundum nigrum, quod ad me insequente anno missum terræ credidi.

Addebat, eorum, qui Florentiæ illius generis Hyacinthos habent, plantas, similibus foliis obseptos caules habuisse.

HYACINTHVS ORIENTALIS SVBVIRESCENTE FLORE.

ISTIVS peregrini Hyacinthi notitiam lubens acceptam fero (quemadmodum aliarum aliquot plantarum de quibus in hoc libello ago) N. V. Matthæo Caccini Florentino, qui vi. Id. Martii anno Christi sexcentesimo septimo supra millesimum ad me scribebat Constantinopoli aduectos esse aliquot Hyacinthos ingentis quidem pretii, sed valdè raris, & nunquam antea isthïc conspectos; nec à quopiam descriptos: quorum vnum de tribus qui aduecti fuerant, non sine magna difficultate adquisiisset. Illius descriptionem (quia eodem anno florentem habuit) ad me etiam mittebat.

Hyacinthus orient. ex albo virescens: flore duplo.

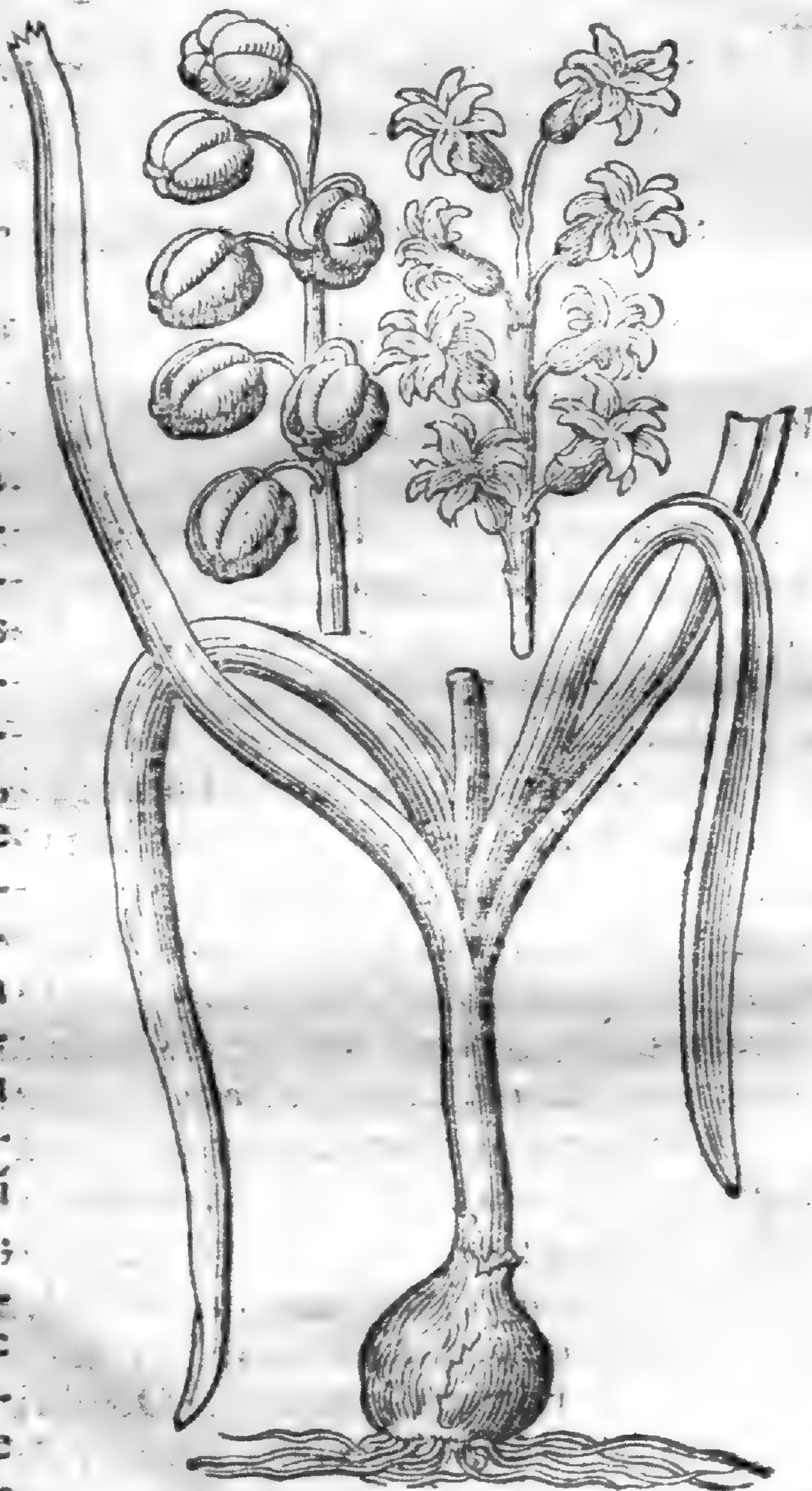
Bulbum, inquit, & folia habet aliorum Hyacinthorum foliis & bulbo non dissimilia: eius flos initio cum prodit viridis est, deinde subcæruleum colorem contrahit dum explicari incipit, apertus verò albus fit ex viridi; retinentque eius omnia folia exteriorum illum neruum siue venam medium folium occupantem viridem. petiolus florem sustinens paullo longior est quàm in reliquis Hyacinthis: caulis verò viridis est, vt & aliorum Hyacinthorum Orientalium, sed superiore parte purpurascit: quod autem flori venustatem addit, est alter flosculus tribus foliis constans è medio flore prorumpens, qui colorem perinde mutat, vt primarius flos. Allatus est cum inscriptione Hyacinthi viridis: & initio quidem valdè obsoleti coloris appâret, deinde paullatim venustior fit.

Illum ipsum bulbum insequente Octobri cum aliis quibusdam selectionibus plantis ab eo accipiebam; quas asperrima hiems subsequuta corrupit, præter paucas admodum, licet aduersus aëris inclementiam probè munisse existimarem. E conseruatarum numero

hic Hyacinthus fuit, & Aprilis flores protulit, cum magna mea lætitia: Eam ob causam in lignea tabella delineandam curabam, ut lætoris oculis subiicerem.

CÆTERVM eius caulis prodibat inter quinque aut sex folia carinata, qualia sunt aliorum Hyacinthorum, eaque surrecta, initio purpurascens, deinde dum in longitudinem excresecit, viridem colorem contrahens, aliquot sustinens flores, initio antè quàm expandentur virides, deinde foris circa petiolum ex subæruleo candicantes, sex foliis cōstantes, quorū extremæ oræ, aut floris laciniæ albescebant, nōnihil tamen remanēte conspicua viriditate: è floris umbilico deinde emergebat alius flos ternis foliis constans interiore parte albescens; exteriori verò, viridi illa vena: siue neruo præditis: medium florem occupabāt pauca stamina nigris apicibus prædita. Nullum gratum odorem in illo observabam, sed herbaceū quidpiam spirantem; cæline nostri inclemētiam incusem necne, hæreo. Maio porò insequente ad me scribebat, eas plantas quæ Florentiæ adseruabantur longè plures flores protulisse, quàm mea.

Hyacinthus flore duplici, ex albo virescente.

mea hæc; cuius supremos flores præscindebam, vt pictor in pugillaribus suis delineare posset, donec illi integram plantam in lignea tabella exprimendam traderem: reliquos in planta relinquebam in spem seminis colligendi; nam libenter periculum facerem an ex plantæ quæ ex illius semine nascentur, similes flores quales mater habuit sint prolaturæ: capita verò quæ iis floribus successerunt trigona etiam fuerunt vt reliquorum Hyacinthorum, eaque oblongiuscula, semen continentia quale est reliquorum Orientalium Hyacinthorum, orbiculare, nigrum, quod dumtaxat sub extremum Iunium maturum fuit: eum enim annum valdè serotinum habuimus, ob præcedentem asperrimam hiemem.

HYACINTHVS MINOR HISPANICVS.

Pag. 177 post caput de Hyacinto Hispanico addenda descriptio Hyacinti minoris Hispanici, ex Appendice altera. Sed in illâ hæc emendanda; & ei, si volueris, nouum caput assignabis, vt sit caput xxix. Verùm prius illud integrum caput in Appendice Altera prorsus concinnandum, & in sequentibus locis immutandum. Nam linea 6 conseruari, scribendum conseruaui: & post verbum continentia, ante periodum Reliquorum, addenda hæc verba: Postea obseruabam adultiores plantas longè plures flores proferre, etiam vsque ad videnos. Sed ante sectionem Ceterum illo ipso anno Nicolaus le Quelt, etc. adde sequentia verba: Hyacinti porro minoris Hispanici serotini flore albo semine natas plantas habui, quæ tertio & quarto à satione anno flores protulerunt, non albos vt sperabam sed prorsus cæruleos; sic vt incerta sit earum satio, perinde ac Hyacinti Orientalis albo & niueo flore: nam quotquot eius semine natae mihi plantæ diuersis annis, maximâ ex parte alterius coloris flores tulerunt, non albos aut niueos, sed vel cæruleos dilutiores & saturos, vel cineracei quodammodo coloris, vel exalbidi.

Hyacinthus minor Hispanicus orientalis facie, albo flore, cæruleo interdum mixto.

Eadem Pag. 177. linea vltima lege conspicerentur, quidam etiam pænè virentes. & adde sequentem periodum ex Appendice altera: CETERVM mittebat iam dictus Venerius, etc. sed eius sectionis calci adde & hæc verba: prorsus esse similes, anni subsequentes declararunt.

Pag. 178. calci capitis xxvi adde sequentem descriptionem:

HYACINTHVS OBSOLETVS ÆTHIOPICVS.

PLANTAM Hyacinto obsoleto similem, ab extremo Æthiopiæ

Hyacinthus obsoletus Æthiopicus.

promontorio, cui Bonæ Spei nomen, relatam à Batauis, habuit ornatissimus vir David Mostart: cuius caulem præcisum & folia ad me mittebat; atque flores sex foliis constantes proferre scribebat, quorum terna externa nonnihil reflexa essent, terna interna oras dentatas & albicantes haberent; totos tamen alioqui flores luteo colore præditos sed interna parte virides: ipsius verò plantæ caulem, quum primùm prodit florum gemmis onustus, aliquantulum nutare scribebat, sed sensim floribus sese aperientibus erigi: certè caulis quem mittebat, crassiusculus erat & firmus, viridis, qui que denos aut plures flores sustinuisse videbatur, confuso ordine nascentes, quemadmodum Hyacinthi obsoleti, cuius Historiam dedi, flores, vncialibus petiolis subnixos: folia etiam quæ mittebat quina aut septena, impensè viridia, Hyacinthi obsoleti foliis valde similia, paullo tamen firmiora.

Alteram etiam plantam ab iisdem nautis relatam, sibi donatam scribebat, cuius radix Hyacinthi vulgaris bulbo persimilis esset, & alba; huius folia mihi mittebat, quæ valde breuia erant, vt earum longitudo vix quatuor vncias superaret: etiam illa fracta lanugine abundare deprehendebam.

HYACINTHVS MAVRITANICVS.

Eadem pag. 178, post præcedentes descriptiones Hyacinthi obsoleti, nempe ante caput de Muscari, intersere caput de Hyacintho Mauritanico, ex Appendice primâ: eiq; peculiarem numerum ascribe, nempe Cap. xxxi. sed ultimam periodum, quæ de Sisynrichio Mauritanico agit, omitte. illam enim ad caput de Sisynrichio referendam esse, infra monebimus ad paginam 217.

MVSCARI FLAVO FLORE.

Pag. 179 ante sectionem Ad Hyacinthi, adde ea quæ de Muscari flavo flore notantur in Altera Appendice.

HYACINTHVS STELLATVS BÆTICVS.

Pag. 182, ante periodum ALTER etiam, post descriptionem Hyacinthi stellati Peruanæ, inserenda sequens descriptio Hyacinthi stellati Bæti. 1:

ANNO Christi sexcentesimo quinto supra millesimum venales adferebat in Hollandiam vari generis peregrinos bulbos Nicolaus le Quell:

le Quelt: inter quos Hyacinthi cuiusdam crassâ radice magnam copiam, quem ex Africa recenter allatum dicebat, & similem ferè Eriophoro Peruâno à me in Plantarum Historiæ lib. II. cap. XXIV. exhibito. Eos autem triplici colorum varietate flores proferre asserbat: nam alios esse cæruleos, alios albos, quosdam etiam suave rubentes siue carneos. Quos ab eo trium istorum generum redimebam, subsequente quidem anno folia protulerunt, nullum verò florem: Christiano autem Porreto, pharmacopœo diligentissimo, aliquot plantæ flores dederunt cæruleos, vna autem albos ad rubedinem tendentes.

E radice porrò bulbosa & oblongiuscula, nec Muscari bulbo valdè dissimili (nam subfusco cortice tecta erat, prominentemque sedem habebat, supra quam in ambitu crassiusculas fibras spargebat) quina aut sena nouo Vere prodibant folia viridia, pænè vnciam lata, carinata, dodrantem longa, humi in orbem fusa: inter quæ dodrantalis assurgebat caulis, tubi pennæ scriptoriæ crassitie, qui circa fastigium frequentes longiusculos petiolos ex purpura quasi nigricantes producebant; quorum singuli sustinebant flosculum sex mucronatis foliis constantem, stellulæ instar expansis, coloris nunc è cæruleo purpurei, modò purpurei saturationis & quasi violacei: è quorum umbilico crassiusculus exhibat umbo, coloris impensè purpurei, cinctus sex staminulis latiusculis, dilutioris in quibusdam cærulei & quasi albescentis coloris, in aliis paullo saturationis, quorum apices flauis. tota autem florum congeries æqualis ferè erat altitudinis, & veluti umbellæ formam referebat: nullam verò suauitatem odoris in iis floribus obseruabam: sed cortex & folia abrupta, non minùs in tenuissima staminula distrahebantur, quàm in bulbo Eriophoro,

Qui ex albo rubicantibus floribus erat, similia iam dicto folia habebat, humi etiam in orbem sparsa, sed rariores flores, nec ad eò confertim nascentes, sex tamen foliolis instar illorum expansis præditos, umbone floris umbilicum occupante, staminulisque cum cingentibus albis, apicibus flauis: pediculi verò eos sustinentes purpurascebant; florum autem gemmæ extrinsecus suave rubebant.

Flores in vtroque genere Maio mense expandebantur, nullum autem semen præbuerunt: Nec verò id genus quod albo flore præditum esse dicebatur, hîc florere conspectum est; atque quotquot eo anno & subsequente plantas redemeramus, hiemis rigidissima, præcedens annum millesimum sexcentelimum octauum, prorsus corrupti, cum selectissimis quibusque plantis.

Hoc autem Hyacinthi genus planè mihi persuadeo illud esse, cuius memini cap. x x x. Lib. II. Hist. Plant. quodque Ioannes Robinus Christianissimi Francorum Regis Henrici III. Simplificista in horto Regio alebat, à Ser^{mo} magno Duce Hetruriæ missum Regi cum plerisque aliis bulbis, cuiusq. iconem C. V. Lobelius in Rationum aliquot Simplicium Appendice exhibet: magnam verò affinitatem habere cum meo Eriophoro Peruano, nemo diffitebitur; cuius tamen folia erant duplo latiora.

Anno porro millesimo sexcentesimo octavo me monebat Guilielmus Boëlius rhizotomus diligentissimus, non fuisse necesse hunc bulbum ex Africa peti, quandoquidem circa insulam Gades, atque aded in ipsa insula (vnde aliquot adferebat) satis copiosè nascatur; ex quibus locis & ei vicinis Nicolaus haud dubiè suos acceperat.

HYACINTHVS STELLATVS LILII FOLIO ET RADICE.

Pag. 183. ante Sectionem TERTIO quaterna, &c. reponendus est Hyacinthus stellatus Lilii folio & radice, ex Appendice altera: eique subnectenda ea qua in Anetario eiusdem alterius Appendicis notantur: nempe Paragraphus CETERVM anno millesimo, &c. cuius fini & hac verba subiungantur, (post verbum corruptit.) omnes autem tam qui cæruleo præditi sunt flore, quàm qui albo, semen ferunt in triangulis capitellis, nigrum & crassiusculum, non splendens.

Eadem pag. 183. lin. 18. & 19. ipse paragraphus TERTIO, ita immutandus: TERTIO quaterna aut quina sunt folia humi fusa, longa, carinata, dilutè virentia, Hyacinthinis valdè similia; sed latiora, & ad superioris foliorum latitudinem quodammodo accedentia. inter hæc, &c.

HYACINTHVS STELLATVS, à Porreto.

Eadem pag. 183. ante Sectionem QVARTVM, &c. Hyacinthus stellatus Porreti reponendus, cuius hæc est descriptio:

E crassiusculo & quasi nucis iuglandis magnitudine bulbo quaterna duntaxat promebat hic Hyacinthus folia latiuscula, Hyacinthi stellati Byzantini foliis non valdè dissimilia; inter quæ quinque aut sex exhibebant dodrantalis lōgitudinis cauliculi, firmiores quàm in Byzantino, purpurascens & striati, sustinentes è longis petiolis dependentes septem aut octo flores expansos, & sex foliis cæruleis constantes:

constantes: quorum vena medium folium fecans saturatior erat & quasi violacei coloris. floris umbilicum occupabat trigonum capitellum virefcens, exiguo stilo prominente præditum, sex violaceis staminulis cincto, quorum apices nigri: flos Aprilis aperiēbatur, & renuem quemdam atque euanidum odorem habebat: excusso flore trigona illa capitula maturitatem adeptæ pusillum nigrum semen continere deprehendebantur: radix autem non valdè dissimilis erat Hyacinthi sub autumnum flores proferentis bulbo.

Eadem paginâ, præcedenti Hyacinthi stellati descriptioni addi etiam potest sequens Hyacinthi stellati species.

HYACINTHVS HISPANICVS STELLATO FLORE. *Sulla Camp.*

HVIC Hyacintho, quem Nicolaus le Quelt anno Christi millesimo sexcentesimo quinto venalem in Hollandiam adferebat, & stellatum Hispanicum appellabat, similem antè conspicerē non meminēram: eam ob causam illius etiam hoc loco mentionem facere volui. *Hyacintho: Hispanicus stellato flore.*

Is subsequente Vere terna aut quaterna produxit folia humi expansa, pedem longa, viridia, carinata, semunciam verò lata, atque sensim in mucronem desinentia: inter quæ sub extremum Aprilem prodiit caulis dodrantalis aut paullo longior, viridis, firmus, sustinens ex intervallis octodenos vel vicenos flores, sex folis stellæ ita modum expansis præditos, coloris cærulei saturi, præsertim circa umbilicum, nec valdè dissimilos Eriophori Peruanæ floribus: e quorum umbilico prodibant sex pallida stamina medium capitellum violacei coloris amplectentia: floribus succedebant trigona capitella; sed quale semen continuissent, mihi ignotum, quia ad frugem non pervenerunt, & radicem subsequens hiems corruptit.

Pag. 184. sectionem Floret ita auge ex Appendice Altera: Floret cum vulgari, hoc est, sub extremum Martium, vel etiam Aprilis; paulo tamen serius vulgari: illius etiam semen, quod in trigonis capitibus nascitur, maturitate nigredinem & splendorem acquirit. *Hyacintho: stellaris æstivus.*

HYACINTHVS STELLATVS ÆSTIVVS MINOR:

Pag. 185. ante caput xxxi. de Hyacintho autumnali inserenda Hyacinthi stellati æstivi historia ex Appendice altera. cuius descriptionis calce adde hæc verba: Hyacinthi æstivi flores subcærulei dilutionis sunt coloris, &

& minoris adhuc dilutioris : cuius semine nata altera planta albura protulit florem anno 1607, staminibus præditum purpurascens; quem prorsus corrupit subsequens hyemis asperissimum gelu.

Hyacinthus
stellatus alicuius
minor.

Hisq; ipsis verbis subnecte descriptionem Hyacinthi stellati alicuius minoris, ex Auctario eiusdem Appendicis Alterius : sed & illam auge subsequentibus verbis, (nimirum post verbum petitis.) Huius semine natæ erant binæ plantæ, quæ quarto à satione anno flores protulerunt in breuibus cauliculis, matri quidem formâ similes, sed alterius coloris, videlicet exalbidi : sed eæ plantæ valdè tenellæ asperissimam anni 1608 hiemem ferre nequiverunt, sed prorsus corruptæ sunt.

Pag. 186 lin. 53 ad extremum caput xxxii, pro his verbis, licet Matthiolus, & his quæ sequuntur, reponere illa quæ in Altera Appendice notata sunt, nempe paragraphum Italos nunc, &c.

ORNITHOGALVM NEAPOLITANVM.

Eadem pag. 186 ante Ornithogalum aliud, reponendum ex Altera Appendice Ornithogalum Neapolitanum.

ORNITHOGALVM MAXIMVM.

Pag. 187. ante sectionem ALTERVM, adde Ornithogalum maximum, ex Appendice prima.

ORNITHOGALVM PYRENÆVM.

Ornithogalum Pyrenæum. *Pag. 188. ante sectionem QVINTVM, adde ex Altera Appendice descriptionem Ornithogali Pyrenæi : eiusq; finem (nempe post illa verba, verisimile est) adde sequentem periodum : Annus autem Christi M. D. CVI, nihil aliud esse docuit, quàm Ornithogalum primum, à me lib. II. capite xxxiii exhibitum, & à Dodonæo Asphodelus bulbosus Galeni nuncupatum.*

Ornithogalum minus, & Pyrenæum. *Eadem pag. 188. ante sectionem SEPTIMVM, adde Ornithogalum minus à Pyrenæis, ex Appendice prima.*

Pag. 189. lin. 12 legendum Lachn proximam, & in siccoribus, &c.

Eadem pag. 189 ad calcem capitis xxxiii adde sequentem Ornithogali peregrinam speciem.

ORNITHOGALVM ÆTHIOPICVM.

GENERIS cuiusdam Ornithogali bulbos Bataui nauarum Amstel-
damum referebant, lectos vt aiebant in quodam sinu, ad occasum
extremi illius & celeberrimi Æthiopiæ promontorii, cui vulgò no-
men Caput bonæ Spei inditum, sito; in quo per aliquot dies hæse-
runt, vt se reficerent. Huiusmodi Ornithogali caulem suis floribus
onustum Amsteldamo adferebat Christianus Porretus extremo
Augusto anni millesimi & sexcentissimi quinti, quem mihi donabat:
ex quo, & paucis aliis quas intelligebam notis, breuem hanc histo-
riam concinnabam.

Ex radice Ornithogalo maiori vulgari (quod nonnulli Asphode-
lum Galeni cognominant) pænè simili, teste Dauide Mostart, qui
huius folia cum aliquot floribus ad me mittebat, multa producebat
folia pedalem longitudinem habentia, vnciam aut paullo amplius
lata, mollia, quæ confracta tenui lanugine prædita apparebant per-
inde ac Eriophori folia (quam similiter notam in aliquot aliarum
bulbaccarum plantarum foliis non semel obseruare memini) inter
quæ cubitalis assurgebat caulis satis firmus, viridis: à cuius medio ad
summum vsque fastigium prodibant flores, vncialibus aut longio-
ribus, iisque crassiusculis & viridibus pediculis inhaerentes, sex fo-
liis niueis constantes, Ornithogali Arabici floribus pænè similes,
nec multo minores; quorum vngues aliquantulum flavescebant: ex
eorum autem umbilico prodibant sex candida stamina flauis apici-
bus prædita, quorum terna latiore basi capitulum medium crassius-
culo breuique stilo præditum amplectebantur, ac illud trigonum,
quod successu temporis oblongum euadebat, semen continens.

*Ornithogala
Æthiopicum.*

*Pag. 191. lin. 8. ita legendum: potuerim. Sed & multos post annos
Lugduni apud Batauos, cum aliis aliquot bulbis accipiebam, qui
nonnumquam in tantam altitudinem excrefcebat, vt humanam
altitudinem superaret. Eum autem, &c.*

MOLY MONTANVM LATIFOLIVM FLAVO FLORE.

*Pag. 193. ante caput XXXVII. inferenda Moly montani flauo flore histo-
ria, ex Altera Appendice.*

MOLY PYRENÆVM PURPUREO FLORE.

Pag. 195 ad extremum caput adde Moly Pyrenaum purpureo flore, ex eadem Appendice alterâ.

Pag. 196 lin. 35. leg. eo deuorato.

ASPHODELVS MINIMVS.

Pag. 197 ante sectionem GRÆCIS, inserenda Asphodeli minoris seu veriùs minimi historia, ex prima Appendice, que est paginâ CCLVIII.

COLCHICVM VERSICOLORE FLORE ALTERVM.

Pag. 200 ante sectionem QVARTVM, adde ex prima Appendice Colchicum πικυλαυθῆ; alterum: cuius descriptionis fini, nempe post verbum præcedente, pag. CCLVIII, adde sequentem paragraphum:

Ceterum anno Christi sexcentesimo sexto supra millesimum simile Colchici genus in pratis Francofurto ad Mœnum vicinis nasci obseruabam ex iis bulbis quos præcedentis anni autumnò honestissimi eius vr̄bis ciues Ioannes Theodorus, & Ioannes Israël de Bry fratres germani mittebant: nonnulli enim flores prorsus similes iam dicto tulerunt, aliqui etiam omnino niueos, aliqui suave rubentes, quorum folia veniam exalbidam per eorum longitudinem excurrentem habuerunt.

Pag. 201. ad finem sectionis PAUCOS porro, adde ex Appendice prima, paragraphum Ex illis tamen ipsis, &c. pag. CCLIX.

Pag. 202 ad finem sectionis ALIVD porro, id est, ad finem capiti XL, adde paragraphum Huius autem Colchici, &c. ex Appendice altera, pag. eadem CCLIX.

COLCHICVM VERNVM.

Pag. 203 ante caput XLII, reponenda Colchici verni historia, ex Altera Appendice.

Pag. 204 lin. 15. leg. longiora & latiora: radix, &c.

CROCI VERNI LATIFOEII VARIETAS.

Eadem pag. lin. 16 addenda que sequuntur: sublata: sed aliquot post annos vnum & alterum similem bulbum denuò nactus sum, cuius
foliis

CURÆ POSTERIORES.

43

foliis nulla alia latiora conspexi, licet genus illud quod nuncum fert florem, ea etiam valdè ampla habeat.

Sed postea semine terræ commisso similes plantas adquisivi, atque etiam ab amico ex Italia reduce habui, quæ maiores reliquis Croci verni generibus flores protulerunt, multoque latiora folia: præmaturè autem floret, non secus ac purpureus versicolor, & flauus varius; nec iis infeliciùs adnatis se propagat.

Quartæ folia, &c. *ut est in textu.*

Pag. 207. post lineam 25 adde: Et hæc quidem sunt quæ circa Croci vernilatiore folio plantas obseruabam: nunc de illis quæ angustiore & quasi capillari sunt præditæ folio, agamus.

CROCVM VERNVM CAPILLARI FOLIO.

Pag. 208, ante sectionem NONNULLI Primum, &c. adde illa quæ de Croco verno capillari folio tractantur in Appendice prima, pag. CCLIX. & ibidem, ante sectionem Id autem, adde ea quæ notantur sub finem Appendicis alterius, nempe hæc verba: & certè illius, &c. quibus addenda & hæc; nimirum post verba, erant segregata.

Huic plantæ accidit quod quibusdam aliis, vt videlicet semine natæ, parentis colorem non retineant, sed variant: nam Ioannes Hogelandus, qui plantas habebat albi coloris flores proferentes duorum generum, maiores & minores, vtriusque generis semen colligebat anno 1604. cuius me participem faciebat illo ipso anno, & ipse ferebat: ego similiter quæ communicauerat, terræ committebam, vtriusque generis scorsim: ille aliquot plantas habuit, quæ tertio anno flores tulerunt: ego binas habui: sed vterque pro albis floribus, quos expectabamus, cæruleos nacti sumus.

CROCVM PYRENÆVM AUTVMNALE.

Eadem pag. 208, ante sectionem ALTERVM, adde de Croco Pyrenæo, ex Altera Appendice.

Pag. 210 lin. 23. legendum bullis argent.

Crocus multigulus, Ram. Lam. 6. 388

IRIDIS BVLBOSE LATIFOLIÆ VARIETAS.

Pag. 211 ante sectionem TERTIÆ, quinque aut sex, &c. addenda ea quæ sequuntur pro iis quæ in Appendice altera de Iræ bulbosæ latifoliæ cæruleo

*& albo flore annotata fuerant; id est, periodus hac, Multos post annos, & e-
itèmq; illa, CETERVM ex epistola, quæ erant in dicta Appendice al-
tera, deleri debent, proq; iis sequentia substituenda:*

*Iris bulbosa
latifolia carni-
les flore.*

MULTOS post annos eruditissimus vir Ioachimus Venerius me monebat hanc plantam maximâ abundantia sponte nasci in Pyrenæis montibus: atque à Christi natiuitate sexcentesimo primo supra millesimum, inter multas myriades illarum quæ caruleum siue violaceum florem gerunt, vnicam plantam eiusdem generis reperisse quæ florem prorsus niueum haberet: anno autem insequente, quum denuò montes illos conscendisset, venustarum plantarum quæ in eis nascuntur conquirendarum causâ, paucas similes reperisse scribebat; quarum vnâ Ioanni Hogelando, alteram mihi mittebat. Quam accipiebam, præter meam expectationem (nam valdè veturâ adflicta) anno MDCIII. binos flores tulit congeneris violaceæ floribus formâ quidem similes, sed niuei prorsus coloris, præter paruum maculam flauam terna repanda folia media inficientem vt in violaceis, & etiam quemadmodum illæ odoris expertes. Mea porrò hunc aërem diu ferre nequiuit, sed periit nullo prolato semine: Hogelandus verò ex sua maturum semen legit, quod terræ credidit, natæque illi ex eo plantæ: mater tandem etiam paullo post corrupta.

*Eadem alba
flore.*

*Ingens Iridum
bulbosarum
varietas in
Pyrenæis
montibus.*

CETERVM ex epistola quam idem Venerius ad me dabat illo ipso anno quo niueam mittebat, varias alias Iridum bulbosarum huius generis plantas ab ipso in Pyrenæis illis montibus obseruatas intelligebam, quarum formam & colorem scripto comprehendere, vt ad me mitteret exactam illarum descriptionem: verum enim verò dum in diuersis illorum montium iugis (quæ panè sexagena conscendit) perlustrandis occupatus erat, scriptum illud ipsi excidisse & periisse, magno cum suo dolore: se enim non probe meminisse colorum diuersitatem; certò tamen scire, viginti sex generum descriptionem fecisse: nullum tamen genus aut flauo aut rubro flore in illis montibus obseruasse.

ET sanè vera esse quæ Venerius scribebat, rhizotomi Galli, qui in Hollandiam plantas è Pyrenæis erutas venales adferebant, confirmabant: & præsertim summam varietatem nasci aiebant in iugis quæ Narbonensem Galliam ab Hispaniâ Tarraconensi separant: ipse profectò Plantinianus Gassanus, Christophori Plantini è filia nepos, qui supra Tholosam Tectosagum habitat, anno Christi sex-

centesimo quinto supra millesimum ex illis iugis erutas plurimas plantas sub extremum Augustum adferebat, flores suos tamen siccos adhuc retinentes, in quibus conspiciebatur summa colorum varietas, perinde ac in angustifoliis, vel etiam maior: nam quædam planè niueum, præter maculam, habebant florem; alia prorsus cineracei coloris, quem secabant violaceæ venæ; nonnullæ albi quidem coloris, sed quarum repanda folia parte infernâ quæ maculam ambit cineraceis venis erant distincta: aliquarum flores terna repanda folia habebant ferè supradictis similia, terna autem surrecta folia vel prorsus saturo violaceo colore erant prædita, vel dilutiore. erant etiam flores quorum repanda folia extremas oras habebant obsoleti coloris, circum verò maculam erant cærulea; terna surrecta folia vel prorsus saturo violacei coloris, vel dilutiore: aliorum flores prorsus violacei saturo, vel remissioris: quidam flores albo & violaceo coloribus varia ratione inter se mixtis constantes: quidam etiam quasi sericeo panno villoso coloris violacei contexti. omnes autem flava illa macula in medio folio reflexo siue propendente labro insigniti, quam interdum albi radii ambiabant. Illud etiam obseruabam; geminos flores, hoc est bimos, in singularum Iridum caulibus natos. Hanc autem adedò insignem varietatem seminio fieri non est dubium, quemadmodum etiam in plerisque aliis plantis quotidie experimur. Certè Hogelandus ex iis plantis quæ ex albæ semine sunt natae, sex aut septem habuit, quæ MDCVIII florem protulerunt geminum, illum verò non niueum, qualem sperabat, sed totum cæruleum dilutiorem, præter flavam maculam, labrum vt in aliis medium occupantem.

Plantinianus porrò vnâ plantam obseruasse ferebatur, quæ rubrum haberet florem: eius sanè iconem inter alias aliquot ostendebat. Eam, licet vnica illi esset, biennio post Porreto se mittere scribebat, addito etiam illius semine: sed anno millesimo sexcentesimo octauo purpurascentem quidem potius quàm cæruleum, non tamen exactè rubrum, protulit florem.

*Iris bulbosa
rubro aut pur-
pureo purpurascens
flores*

Ipsa autem sectio, quæ eadem pag. 211. incipit TERTIÆ, hoc modo immutanda est:

HACTENUS de Iridibus bulbosa radice præditis quæ latiuscula habent folia egimus, nunc de illis quæ angustiore sunt folio, nobis instituendus est sermo.

Harum autem quæ mihi primùm conspecta & cognita, Primaque dici eam ob causam meruit, quinque aut sex habet folia, &c.

Pag. 212. lin. 4. legendum ALTERA, iam dictæ Primæ per omnia ferè similis, &c.

lin. 15. quemadmodum & Primæ, folia

lin. 20. TERTIAM primùm consexi Lugduni Batauorum

lin. penult. in margine Iris bulbosa IIII.

Pag. 213. lin. 5. nigricabat. Huic Quartæ nomen dari posset.

lin. 14. scio. Primam angustifoliam

lin. 16. appellabant. Alteri à floris, &c.

lin. 18. vocabant. Tertix, quum

Pag. 215. lin. 42. in XIII. specie Iridis bulbosa sic legendum: capitula trigona oblongiuscula, instar ferè capitum versicoloris latifloræ, quæ tamen primis aliquot annis nullum probum semen tulerunt: successu tandem temporis nonnullæ plantæ ex earum nucleis adquisitæ semen ad maturitatem perduxerunt, è quo terræ commisso natæ plantæ florem matri similem protulerunt; vt existimarem in hoc genere nullam mutationem futuram, præsertim cum viderem apud alios quibus semen communicaueram (multi enim ob floris elegantiam expetebant) plantas illo semine natas flores matri similes etiam protulisse: at è plantis quæ anno Christi millesimo sexcentesimo tertio mihi natæ, semine in peculiari capsula sato, nec ex ea eruptæ, vt certius quidpiam obseruare possem, binæ quintum post annum florem dederunt longè à matre diuersum, non formâ quidem & foliorum numero, sed colore: nam tria repanda folia lutei siue flauo coloris fuerunt, aureâ tamen maculâ in medio insignita, terna alata & bifida ligulam flauam regentia subalbidum colorem habebant; terna verò surrecta & angusta subcæruleum, medium tamen neruum per longitudinem excurrentem exalbidum: odor illius qualis in matre, hoc est perexiguus aut nullus: radix bulbosa vt reliquarum Iridum bulbosarum, pluresq. nucleos ad latera generans.

Floruit primo anno circiter quindecim dies ante illas quæ latifoliæ cæruleum habent florem, aut angustifolias Flauas: interdum etiam flores profert eodem tempore cum aliis, pro aëris temperie aut intemperie.

IRIS MAVRITANICA.

Eadem pag. 215. ad capitis calcem addenda sequentia, de Iride Mauritanica:

At anno Christi sexcentesimo supra millesimum ex Libya maritimis

Iridis bulbosa
XIIII^a varietas
100.

Iris Mauritanica

rimis adferebat Doctis. Medicus Augerius Clutius, inter varias plantas quas in ea peregrinatione collegerat, Iridis bulbosæ genus pumilum, cuius paucos bulbos Christianus Porretus habuit; ii sequente anno (licet valdè exigui & extremum minimi digiti articulum magnitudine vix æquantes) flores tulerunt aliis Iridum bulbosarum floribus formâ non valdè dissimiles, in quibus tamen quoddam discrimen appareret.

Tota autem planta supra cubitalem altitudinem non attollitur: promitque ex illo exili bulbo cubitalem teretem caulem, nodis aliquot distinctum, quem ambiunt terna aut quaterna angusta striataque folia pedalis longitudinis: summo cauli insidet vnus aut alter flos è vaginulis quibusdam prodiens aliarum Iridum bulbosarum instar, sed longè minor, eiusdem tamen propemodum formæ; nam tria repanda folia habet, quibus incumbunt arcuata illa & alata folia ligulam tegentia, eaque parte interiore venis quibusdam nigris in latera vergentibus insignita: tribus illis foliis surrectis quæ in aliarum Iridum bulbosarum floribus conspiciuntur, carens, atque eorum loco tenues & quasi capillares apophyses habet circiter vnciam longas: flos est totus flauus, & seriùs reliquis iridibus bulbosis expanditur, ferè cum Lusitanica angustifolia cærulea (quæ nunc est Angustifolia Tertia) atque odoris experts: ipse bulbus multis nigricantibus durisque tunicis tectus.

SISYNRICHIVM MAVRITANICVM.

Pag. 217, ante sectionem Quo potissimum, addenda illa quæ de Sisynrichio Mauritanico olim notata in fine capitis de Hyacintho Mauritanico, Appendice prima, vel potius illa quæ sequuntur:

INTER reliquos bulbos, quos è Mauritaniâ acceptos, mihi & aliis communicabant honestissimi viri Willelmus Parduyn, & Ioannes Somer, ciues Medioburgenses in Walachriâ, fuerunt Narcissi (quorum flores iam præterierant) & Sisynrichii maioris genus, quod mihi flores protulit Sisynrichio maiori, quod in Lusitaniâ obseruabam, formâ prorsus similes, non tamen cæruleos, vt illius, sed purpurei dilutionis coloris, valdè etiam fugaces & ephemeros: quorum terna maiora folia inflexa & terram spectantia, albâ maculâ erant insignita.

*Sisynrichium
Mauritanicum.*

Allati autem erant isti bulbi ex câ Mauritaniæ parte in qua Feza

& Maroco vrbes sitæ, initio anni nonagesimi noni supra millesimum & quingentesimum.

Pag. 218 lin. 11 legendum Elizabethæ Austriadis, Galliar reginæ, &c.

Pag. 220. lin. 14 sint discreta

lin. 28 purpurâ.

Pag. 221 lin. 54. αἰθρολόγισσα

Pag. 225 lin. 9. radiis distincta sunt

Pag. 228 lin. 56 quibusdam Hungariæ.

RANUNCVLVS PYRENÆVS ALBO FLORE.

Pag. 237 ante Caput LIII de Ranunculo grumosa radice, redonenda est descriptio Ranunculi Pyrenæi albo flore, ex Appendicis alterius Auctario.

RANUNCVLVS CRETICVS.

Pag. 242 ante sectionem Et hæc quidem, Ranunculi Cretici historia est inferenda, qua est in altera Appendice, hoc titulo: Ranunculus Creticus grumosa radice, flore niueo.

Huic deinde addenda est descriptio Ranunculi Asiatici grumosa radice, floro vario flore, à Caccino, qua est talis:

RANUNCVLVS GRVMOSA RADICE, FL. V. FLORE, à Caccino.

*Ranunculus
Asiaticus grumosa radice,
floro vario flore.*

CVM Tulipâ illâ Persicâ, cuius antè historiam dabam, grumosam radicem cuiusdam Ranunculi rari admodum, nec adhuc à quopiam descripti accipiebam ab eodem N. V. cui etiam floris iconem suis coloribus expressam addiderat, ne similem reperiri dubitarem, tamen negligentius à pictore expressam esse conquereretur, & propter temporis angustiam non potuisse magis perfectam mitti: ex notis tamen quas adscripserat, atque foliis quæ mea planta binis sequentibus annis tulit, ipsam iconem emendandam, atque in lignea tabella delineandam curabam, vt sculpta lectoris oculis subiici posset: mea enim planta nullum adhuc florem dedit.

Ex radice igitur multis grumis eostante, qualis est Ranunculi Tripolitani flore rubro, prodibant initio terna aut quaterna folia longis

longis pediculis innixa, per oras incisa, & in tres lacinias diuisa, quemadmodum in Tripolitano, dilutiùs tamen aliquantulum virentia: inter quæ exiliebat cauliculus satis firmus, foliis in tenuiores & frequentiores lacinias diuisis præditus, præsertim iis quæ summum cauliculum ambiunt: summo verò cauli insidebat flos satis amplus, nouem foliorum simplici serie constans, orbiculato mucrone sese mutuò arctè contingentium & veluti scandentium, flauo ad viriditatem vergentis coloris, quæ rubellis siue purpureis venis virgatim sunt distincta: medium florem occupari scribebat capitulo, quali in Tripolitano, eoquæ multis staminibus purpurascentibus cincto. an verò magis frugiferum sit quàm Tripolitani, me latet: sed quandoquidem eius radix aliis propaginibus grumosis augetur, bulbilli adnati seminis vicem supplent. Eodem autem tempore florere arbitror quo Tripolitani; licet nihil adscriptum esset, & folia eius plantæ quam habeo, præcociùs contabuerint quàm Tripolitani.

Ranunculus Asiaticus grumosa radice, flore flauo rubris venis distincto.

Eadem pag. 242. lin. 46 dele munere.

Pag. 245. lin. 48 lege Vienna.

Pag. 251. lin. 18 fuit is annus

Pag. 252. lin. 6. florem protulit anno MDC.

Pag. 254. ante sectionem ABSOLUTA, addenda sunt sequentia, de
variiis speciebus Anemonarum latifoliarum:

ANEMONES. LATIFOLIAE VARIETAS.

Anemones la-
tifolia simplici
flore varia
species.

HABUIT porro Ioan. Hoghelandus anno Christi MDCVII Anemonatum latiore folio plantas semine natas, quæ eo anno primos suos flores protulerunt, in quibus summa varietas conspiciebatur; inter quas circiter quinquaginta, quarum flores omnis ferè generis coloris duplicata atque etiam triplicata foliorum serie constantes, vt ad me scribebat, & vt conspectum irem inuitabat; quod sanè libenter fecissem, nisi imbecilles corporis vires vsquam progredi prohibuissent. Verùm, ne tam amœno spectaculo prorsus priuaret, is viginti ex selectionibus ad me mittebat colorum varietate discretos, duplici & triplici foliorum ordine constantes, vt in nonnullis triginta, quadraginta, vel etiam plura numerauerim, & illa quidem angustiora iis quæ in octo foliis dumtaxat constantibus conspici solent: color autem erat vel exalbidus, vel suave rubens, vel carneus, vel ruber, vel coccineus, vel sanguineus, vel violaceus satur aut dilutus: foliorum vngues vel albi maiores & minores, vel flauescentes, vel nulli: media capita umbilicum occupantia, aut cineracei coloris, aut fusci, aut nigri: stamina illa ambientia vel cærulea, vel subcærulea: aperiebantur autem ii flores Iunio. Sequentem verò mense alios etiam mittebat, in quorum colore non minor varietas: ex his nonnulli octo dumtaxat foliis latiusculis constabant elegantissimi coloris, vt ex sericeo villosò panno kermesini coloris conflati esse videntur, & eorum vngues albi, oræ etiam albicantes, caput medium fuscum, stamina ambientia nigra, apices ex fusco cærulei: alii nouem, decem, vndecim, duodecim & tredecim folia habebant colore violaceo saturiore prædita, quorum vngues magni albi; vel dilutiore, nullis conspicuis vnguibus; vel purpureo saturo, vel coloris fæcum vini rubri inelegantis, vel initio exalbidi, deinde quodammodo cineracei, cui pro staminibus multa angusta foliola eiusdem coloris medium caput cingebant. vnus etiam octo foliis constans elegantissimi coloris, cui parem videre non memini; nam veluti ex coccineo, sanguineo & kermesino mixtis coloribus contexta esse

esse videbantur, eisque valdè splendidibus: vngues satis magni & prorsus niuei, stamina fusca apicibus subcæruleis prædita umbilicum occupabant. supra quæ capitulum ex violaceo fuscum assurgebat, vicenis aut pluribus angustis foliolis cinctum, eiusdem cum maioribus foliis coloris: breuiter, omnes inter se dissimiles erant; nec binos conspiciebam eiusdem coloris.

Sed etiam extremo Iulio flores habuit, quorum vnus 8 foliis exalbidis constabat, & his quidem suave-rubentibus venis radiatim distinctis, vnguibus autem paruis albicantibus, stamina cum apicibus fusca. alter vndeccim aut duodecim præditus erat foliis vario colore radiatim diuisis purpureo saturo, dilutioreque & exalbido, vnguibus ex albo fauescentibus; medium caput fuscum cingebant stamina subcærulea. tertius ex eadem planta quæ cineracci coloris illum foliola angusta pro staminibus habentem tulit, natus, valdè elegans erat: nam viginti latiusculis foliis constabat ex albo cineraceis: stamina erant breuia, ex cineraceo violacea, inter quæ nata innumera alia angusta foliola ex cineraceo violacei coloris caput fuscum cingentia, vt meritò pleni nomen sibi vindicare posset: an verò ea planta similes anno proximo flores sit datura, tempus docebit.

Breuiter, Latifoliarum Anemonum semine deciduo sponte nascuntur singulis annis plantæ, in quarum floribus conspicitur tanta colorum varietas, vt verbis exprimere sit valdè difficile; variante etiam mirum in modum foliorum quibus constant numero, tum vnguium illorum colore: nam hoc anno MDCVIII habuit idem Hogelandus flores duplici, triplici, quadruplici, quintuplici foliorum serie constantes, atq. etiam pleniores, vt triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, & plura vel etiam centum folia in vno flore numerare meminerim; an verò eadem plantæ flores aded plenos proximo anno sint prolaturæ, dies indicabit: fit enim interdum vt plantæ semine natæ quæ florem valdè plenum protulerunt mutantur, & insequente anno dumtaxat illum habeant simplici octo, decem, aut duodecim foliorum serie constantem.

Pag. 257. lin. 9 qui purpureis venis

lin. 16. ex radice promebat

lin. 18. quæ exurgebat palmatis

lin. 19. sidebat flos maior

lin. 21. eiusdem ferè erant coloris

lin. 22. adhærebant quodammodo

lin. 23. abiit.

ANEMONES TENUIFOLIÆ FLORE SIMPLICI VARIETAS.

Pag. 260, ante sectionem Hæc sunt, addenda sequentia:

Anem. hort.
tenuifol. xx1.
simpl. flore.

Haud dissimilia folia & radicem habebat x x i genus Anemones tenuifoliæ, eandemque floris formam habebat, sed eius color planè ab aliis diuersus: nam ex cineraceo siue furuo albicans erat, & tenui rubedine veluti perfusus, qualis ferè pannus est quo Franciscani monachi & Capuccini amiciuntur, Galli *enfumé* quasi fumo tinctum, Belgæ *Monichgrau* appellant. Postq̃ hæc ipsa verba, ante dictam periodum Hæc sunt, &c. fieri etiam posset mentio sequentium specierum *Anemones tenuiore folio*, his vel similibus verbis:

Anemones te-
nuifolia, sim-
plici albo flore,
variet. u.

Inter has porrò species Anemones tenuiore folio, duæ sunt ratios, quas in horto suo alere se, litteris suis mihi significauit Illustr. vir Matthæus Caccini, nobilis Florentinus: Quarum prior florem fert Album, purpureis venis radiatim distinctum: Altera verò species album etiam fert florem; sed cuius vngues sunt purpurei.

ANEMONE LATIFOLIA PLENO FLORE, Caccini.

Pag. 262, ante periodam CETERVM Alterius, &c. addi possunt sequentia verba:

Anemone la-
tifolia pleno
flore, Caccini.

Idem Nob. Vir Matthæus Caccini Anemones latifolia speciem alit, vt ex eius litteris Florentiâ missis intellexi, cuius flos duplex est, sed longè amplior quàm Pauo maior vulgo dicta: cuius quidem radicem anno 1607 ad me misit; sed ita afflictam accipiebam, vt florem nondum videre licuerit.

Pag. 263 lin. 41. legendum Iacobo de Caudenhoven.

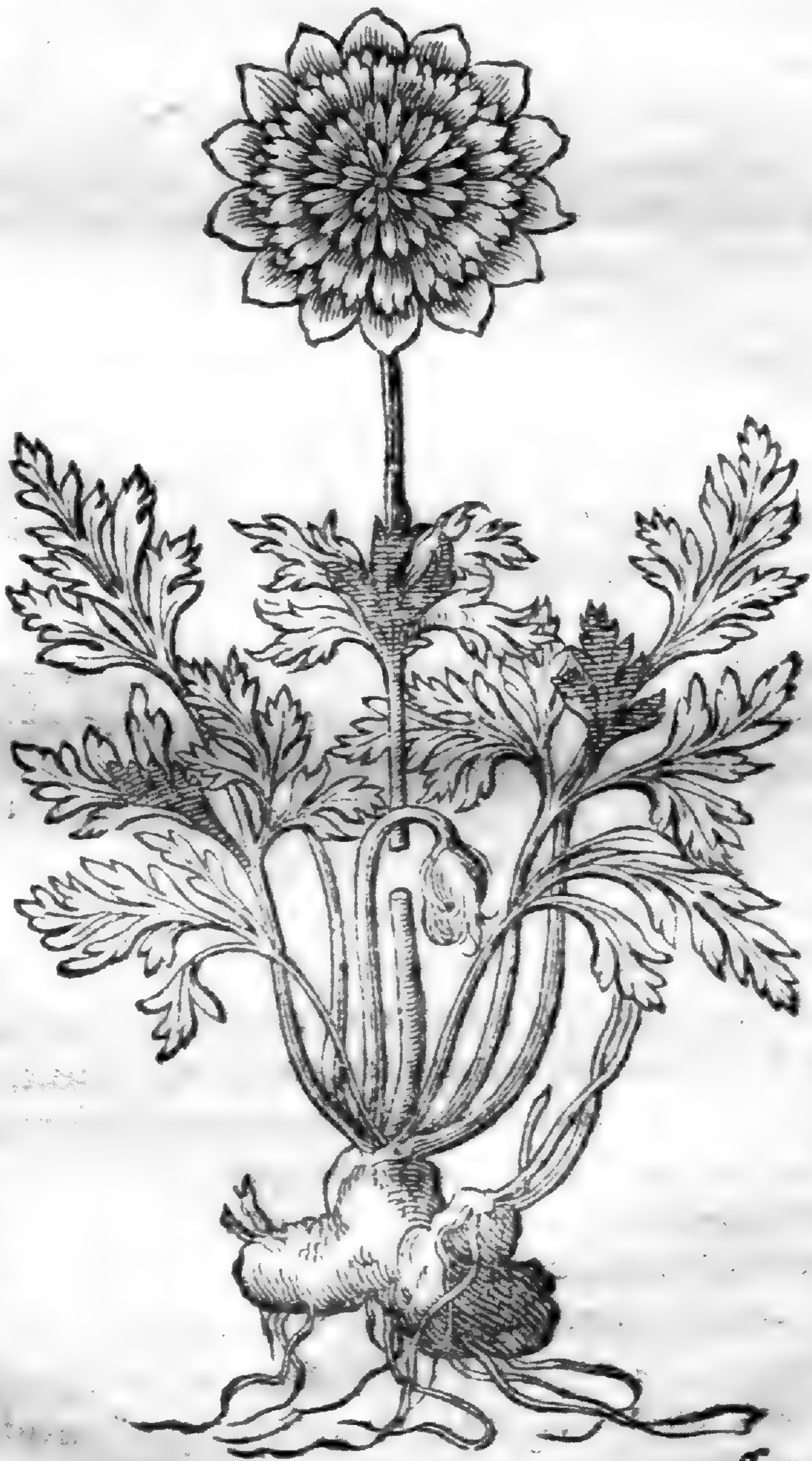
Eadem pag. ante sectionem Quodsi, id est, post *Anemones tenuifol. sanguineo pleno flore*, inserenda est descriptio *Anemones tenuifolia pleno purpureo flore, Caccini; & alterius pleno flore suauerubente: quæ sunt tales:*

ANEMONE TENUIFOLIA PLENO PURPUREO FLORE,
Caccini; & altera tenuifolia pleno flore suauerubente, eiusdem Caccini.

QUANTA fiat colorum varietas in Anemonibus semine natis, quotidie experimur: vix enim quispiam enarrare queat colorum varietatem, quæ in illarum floribus conspicitur, præsertim planta-
rum

rum quæ latifoliarum semine prognatæ sunt, quemadmodum paulo antè scripto comprehendere conati sumus. In tenuifoliarum semine natis longè minor fit varietas, sed est tamen etiam aliqua mutatio: nam præter eas quæ florem habent simplici foliorum serie constantem, eúmque aut coccinei, aut kermesini, si ita appellare fas est, aut sanguinei, aut violacei, aut albi, aut cineracei quodammodo & obsoleti coloris (variantibus etiam earum vnguibus) reperiri certum est etiam albo flore rubris venis distincto constantes, & albas purpureis vnguibus præditas, quarum flores inter chartas repositos anno Christi M.DC. VII. atque etiam radices, sed prorsus aridas & in pollinem attritas, ab Illustri viro Matthæo Caccini Florentino, qui anno præcedente me monuerat etiam tenuifolias reperiri pleno flore præditas, qualis est illa quæ coccineum aut sanguineum eum habet, sed alterius & diuersi ab ea coloris; earumque binas se habere plantas, quarum vna purpureo-cæruleum florem proferret, cuius etiam iconem viuis coloribus expressam ad me mittebat; altera verò eum haberet suave-rubentis & nitidi coloris, cuius etiam iconem misisset, nisi ipsa planta vitium contraxisset, eamque ob

Anemone tenuifolia pleno flore ex atro purpurascente.

Anemone tenuifolia pleno purpureo-cæruleo seu tanneto flore, Caccini.

causam illo anno florem non protulisset. Cùm itaque neminem eorum qui de Plantis scripserunt istarum mentionem facere comperiam, rem non ingrati me facturum putavi, si illius cuius exemplum suis coloribus depictum ad me misit Nob. ille vir, in tabella sculpendum curarem, quæ hoc loco adponeretur, adscriptis Plantæ ipsius notis quas iconi adiunxerat: nam cùm plantam non viderim, nihil de illa pronunciare possum, nisi quod ab alio didici, tametsi biennio post & huius, & alterius quæ suaviter rubet, florem inter chartas repositum Maio mense acceperim, ut similes reperiri non dubitarem.

SCRIBEBAT porro ad me Illustris ille vir, qui unicam huius Anemonidis plantam habebat, his verbis. Mitto tibi iconem Anemonidis tenuifoliæ violaceo siue purpureo-carulco flore pleno, quam Constantinopoli accepi: huius flos cùm emergere incipit, violacei prorsus est coloris, sed ut expandi incipit, seorsum contractum in iconem expressum contrahit, vel aliquantulum diluorem: eius folia & radix, nec à foliis nec à radice tenuifoliæ pleno flore vulgaris & omnibus notæ differunt. Hæc ille: sed quantum ex iconem colligere licet, flos tredecim latioribus foliis exterioribus constat; reliqua quæ ab illis ambiuntur latiuscula etiam sunt, & non adeò tenuia, ut quæ in vulgari plena conspiciuntur.

Additum erat in epistola, se paucis antè diebus Constantinopoli accepisse pro valdè raris plantis binas Anemonidis radices, cum hac inscriptione, *Anemone Chalcedonica Cacumensium Mergi & Cacumensium Maringi*; sed illarum florem nondum vidisse: sed nec qualia proferrent folia significabat.

Præterea in alia quadam epistola scribebat se Constantinopoli etiam pro planta rara accepisse Anemonidis latifoliæ genus coccineo flore duplo vel etiam triplo densiore & pleniore quàm illud sit illius genus, cuius iconem in Historiæ Plantarum lib. II. exhibeo, ab Herbariis vulgo Pauo maior appellatum; aliòqui eiusdem coloris & formæ; cuius etiam radicem annò Christi millesimo sexcentesimo septimo mittebat; sed asperrima subsequens hiems corrupit cum selectissimis quibusdam aliis quas adiunxerat plantis: significabat autem eum florem carere capitulo illo nigro aliorum florum umbilicum occupare solito.

Pag. 265 lin. 14. legendum viderentur

eàdem pag. lin. 16 legendum coepit, atque etiam è Pictombus.

Sed & ex Italia multos rhizotomi quidam adferre soliti.

CYCLAMINI FOLIO HEDERÆ MAGNA VARIETAS.

Post quæ verba, eadem pagina, nempe ante sectionem HABVI etiam, addenda de Cyclamini folio Hederae magna varietate, ex Altera Appendice.

CYCLAMINVS VERNVS ALBO FLORE.

Pag. 266. ad finem capituli de Cyclamino adde descriptionem Cyclamini verni albo flore, ex Appendicis alterius Auctario: sed illius descriptionis ultimis verbis, nempe post periodum Sub extremum illum, adde sequentia:

Ex iis porro quas à Venerio accipiebam plantis, quasq̃ à rhizotomis Gallis illo & sequentibus annis redimebã, anno Christi millesimo sexcentesimo sexto & sequente nonnullæ sub extremum Aprilem & ineunte Maio binos aut tres flores proferre cœperunt, sed longè minores quàm in villo Cyclamini genere, eiusdem tamen formæ cum illo qui rubellum fert florẽ, cumq̃ odoratum, sed niuei prorsus candoris, suaviterq̃ vt ille spirantes, quinque angustis laciniis sursum reflexis cõstantes; quibus deciduis tenelli cauliculi siue petioli sub-

Cyclaminus vernus albo flore.

Cyclaminus vernus albo flore.

rubentes, qui eos sustinebant, sese contrahebant, & in orbiculos conuoluebant alterius Cyclamini instar, atque in summa tellure procumbebant cum sua theca qua semen continebatur: plantæ folia
 maiora

maiora fescunciam longa, tantundem circa pediculum lata, angustiora tamen circa mucronem, per oras aliquantulum angulosa, pronâ parte quinque crassiusculis nervis prædita, & omnino rubescentia, supinâ verò viridia sed frequentibus maculis albis aspersa, quorum pediculi circa summum crassiusculi, & subrubentes qua parte extra terram extant, sub terra autem candicant & paulatim exiliores fiunt ad exortum vsque, quemadmodum etiam florum pediculi, vt ex adiecta icone videre licet, quam ex viua planta delineari curabam. at rigidissima hiems, quæ anni 1608 initio subsequuta, omnes penè plantas, vt & alias plerasque selectiores, corrumpit.

PLANTA PRO CYCLAMINO SPURIO MISSA.

Post quæ verba addenda est & descriptio plantæ cuiusdam pro Cyclamino verno spurio missæ, ex eiusdem Appendicis alterius Auctario.

Pag. 267 lin. 8. legendum qua etiam appellatione.

PHALANGIVM ALLOBROGICVM.

Pag. 271 ante caput LXIII reponenda est descriptio Phalangii Allobrogici, ex Appendice altera: eiusque historie calci adde sequentia verba:

*Phalangio
Allobrogico
congener.*

Huic non valdè dissimilem plantam postea ad me mittebat Argentorato ampliss. & doctiss. Vir Fridericus Mayerus, eius vrbs Armamentario Præfectus; cuius tamen folia huius foliis essent angustiora, & flores paullo minores. Sed etiam in Pyrenæis montibus crescere similem plantam postea intelleximus à Venerio, qui illam istic legisset, & à Richæo Professore botanico Mompeliensi Liliaphodelum albo flore nuncupari scribebat; & rhizotomi Galli similes plantas in Pyrenæis erutas ad nos inferre cœperunt: atque Ioannes Hoghelandus plantam habuit florentem anno Christi millesimo sexcentesimo octauo (à quo acceperit ignoro) cuius folia longè ampliora, longiora & crassiora quàm meæ; caulis etiam multo procerior, qui & flores longiore spatio ab inuicem distantes proferret. itaque non modò Allobrogicum Phalangium appellanda erit hæc planta, sed montanum: & mihi omnino persuadeo fuisse notam Valerio Cordo, atque ab ipso Liliaginem vocari.

*Phalangium
montanum.*

*Liliago Vale-
rii Cordi.*

Pag. 275 in titulo iconis, pro Veratrum nigrum II. Dodon. reponenda fuerat Veratri nigri III figura, Plinii Consiligo.

Pag. eadem, lin. 11 scribendum te solet: interdum tamen à radicis latere noua germina producit.

CAROLI CLVSII
 ATREBATIS
 RARIORVM PLANTARVM
 HISTORIÆ
 LIBRO TERTIO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. 291 lin. 28. legendum PRIOREM & Octauam Salmant.

GALASTIVIDA.

*Pag. 300 ad capitis finem adde ea que de Galastiuida scribuntur in Appen-
 dice altera.*

AVRICVLÆ VRSI VARIETAS.

Pag. 304 ante sectionem MINOR, repone ea que sequuntur :

Huic valdè similem ad Batauos adferebat Franciscus rhizotomus Gallus, è Pyrenæis montibus erutam, anno Christi sexcentesimo quarto supra millesimum : certè illius folia non erant dissimilia : sed triennio post dumtaxat florem protulit mihi, & Hoghelando, breui quidem pediculo subnixum, eiusdem prorsus coloris cum Quintæ siue Landgrauianæ flore. Christianus etiam Porretus tres aut quatuor plantas habuit, quæ in extremo fescuncialis cauliculi capite ternos aut quaternos flores semuncialibus petiolis inhærentes protulerunt: & anno sequente mea planta auctior facta cauliculos protulit firmos triuncialis longitudinis, summo fastigio sustinentes septem aut octo flores semuncialibus petiolis præditos, vt dubitare nequeam quin illud ipsum genus sit Quinto loco descriptum : copiosum autem habuit semen in vasculis Secundæ vasculis similibus.

Eâdem pag. 304. ad finem sectionis MINOR, adde:

Similem aliquot post annos Lugduni Batauorum accipiebam à Iacobo Plateau, cum hac inscriptione Auricula Vrsi albo flore : sed

Auricula Vrsi
pallido flore.

ea demum florem proferre cœpit anno sexcentesimo septimo & octavo supra millesimum in triunciali graciliq̃ue cauliculo; & eum quidem non album, sed veriùs *ωγγολόλευρον*, qui tandem senescens quandam albedinem contrahit.

His sabæcte histeriam Septima Auricula Vrsi, hoc modo:

Auricula Vrsi
VII.

SEPTIMÆ folia iis erant similia quæ primum genus flavos gestans flores, habet: præsertim his quæ candicant, & veluti farinâ quadam sunt aspersa, minùs tamen ampla: caulis dodrantalis, tamquam fari-

nâ etiâ aspersus, summo fastigio multos flores in quinque lacinias diuisos sustinet, quarû singulæ in extremo crenâ sunt præditæ, instar florum flauæ, paulo tamen minores, colorisq̃ue exalbidi carneo perfusi: odorem habet Primæ.

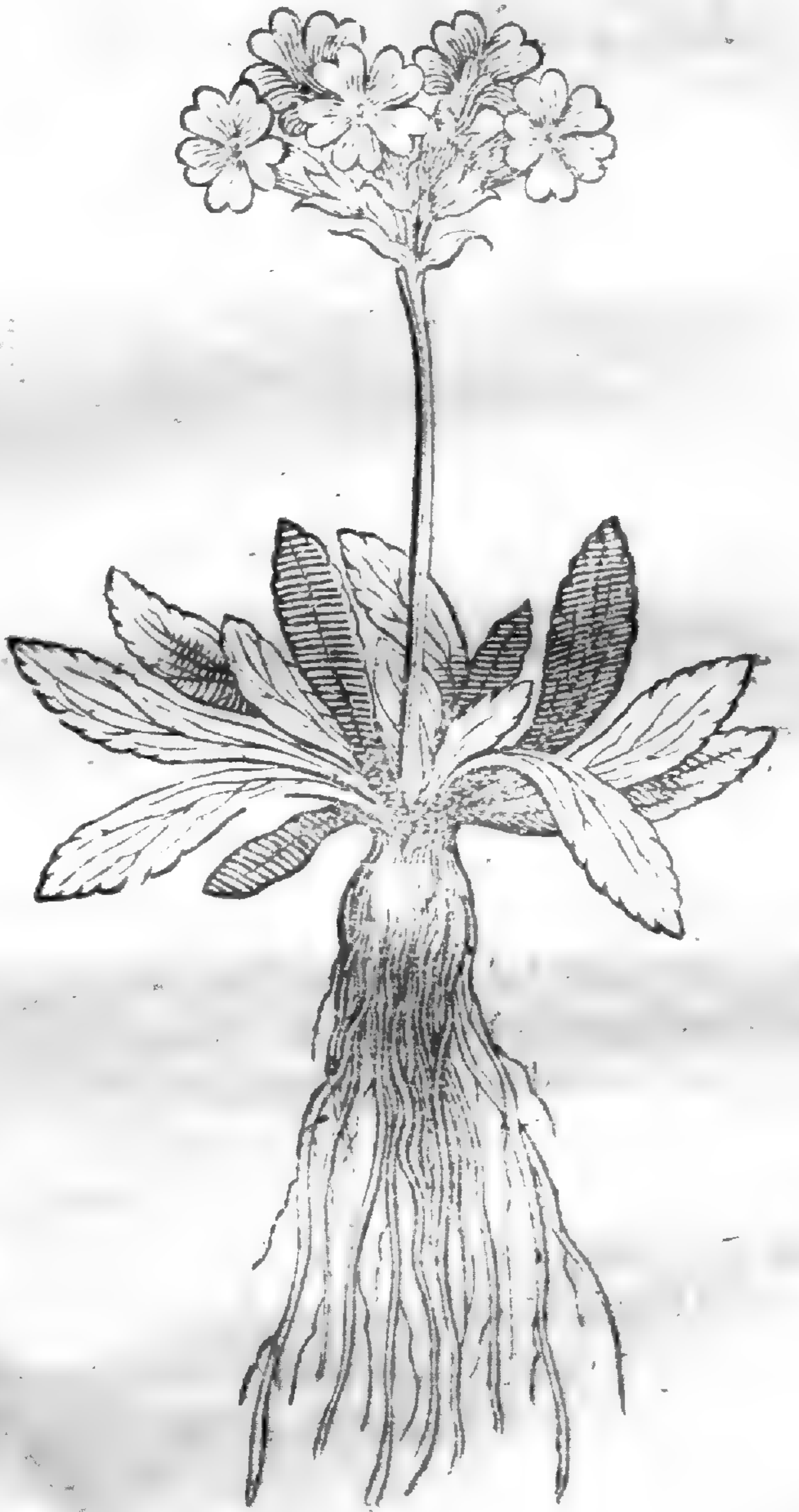
In Batauiam, vbi conspiciebam, ex Angliâ primum allatum esse intelligebam hoc genus: an verò spontè istic nascatur, an aliunde illatum, me latet.

OCTAVA crassiusculâ, &c.

Auricula Vrsi
VIII.

Deinde in contextu, pro SEPTIMA crassiusculâ rad. scribendum OCTAVA crassiusc. &c. Hæc enim est descriptio Octauæ speciei *Auricula Vrsi*: cui addenda (nempe post finem sectionis Crescit, &c.) descriptio similis cuiusdam plantæ, cum icone ex siccâ plantâ P. Gregorii delineatâ, quæ est talis:

Auricula Vrsi octaua.

Similem.

Similem huic Octauæ etiam nasci, (sed breuioribus foliis) in Tyrolensibus Alpibus, postea intelligebam: nam inter siccas plantas, quas R. P. Gregorius da Reggio à se lectas Oeniponte ad me mittebat sub extremum Augustum anni 1608, hæc etiam erat: reposita nimirum inter chartas, cum aliis Alpinis plantis, è Tyrolensibus istis montibus erutis ab illo Reuerendo Patre, professione Capuccino: ex quibus obseruabam plerasque plantas in iis montibus nasci, quas in Pannonicis & Stiriacis antè legeram. Cumque huius Auriculæ plantæ (cui in posterum Octauæ locum dabimus) satis integram iconem acceperim, illam in tabellâ exprimendam curabamus, vt inter alias locum haberet.

Deinde statim subiicienda Nona Auricula Vrsi, cuius historia petenda ex Auctario alacris Appendicis, & ibidem Auricula Vrsi ix in margine est notanda.

Postremo sequetur Decima Auricula Vrsi, quæ omnium minima, & in contextu Octauum locum occupabat. Itaque in contextu quedam vocabula erunt immutanda, nempe p. g. 305. lin. 8. pro his verbis OCTAVÆ folia, & c. scribendum erit DECIMÆ folia vnguem, & c. & in margine notanda Auricula Vrsi x. Itaque titulus iconis istius minime Auricula Vrsi speciei, pro Auricula Vrsi viii minima, immutandus est in Auricula Vrsi x minima.

Eadem pag. 305 lin. 34. scribe: Sextum, septimum & octauum, primus omnium, & c.

lin. 59 scribe nuncupatur: octaua apud Stiria

CORTUSA.

Pag. 307 ad calcem capitis x de Cortusa adde quæ sequuntur:

Et certè, postquam ad Batauos veni, Cortusæ plantas in hortis eorum qui elegantes flores in deliciis habent, satis copiose nascentes conspexi; sed nullas obseruavi, quæ flores gestarent surrectos & cælum spectantes, vt Cortusus de sua asserit, sed nolarum instar pendulos & deorsum spectantes, quales esse meæ Saniculæ montanæ flores scripsi.

VIOLA MONTANA PVMILA.

Pag. 310 ad finem capitis xiii de Viola montana adde sequentia:

Guilielmus Boëlius in Hispania obseruauit Violam montanam

quandam valdè pumilam, adeò vt binas vncias altitudine vix superaret. Satis crassâ radice constabat: cuius foliis angustiora videre non memini. nam quascunque alias videre mihi contigit, orbiculata folia habebant; huius verò vt rorismarini coronarii angusta erant, & vnciam dumtaxat longa: flos inter folia exili pediculo insidens, niueus, inodorus.

Pag. 311. ad calcem capituli XIV adpone ex altera Appendice, sequentia verba: Istam plantam in Pyrenæis montibus etiam nasci, mihi relatum est: quemadmodum & Gentianarum varia genera.

Pag. 312 in margine pro Gentiana secunda Asclepiadis flore, scribendum est Gentiana secunda Asclepiadis folio.

Pag. 355 lin. 6. legendum Serpyllum.

C A R O L I C L V S I I
 A T R E B A T I S
 R A R I O R V M P L A N T A R V M
 H I S T O R I Æ
 L I B R O Q V A R T O

hæc addenda vel immutanda

Pag. VI. lin. 4. Blau Rukartzu.

Pag. IX. lin. 4. eius descriptioni.

S T O E B E P E R E G R I N A.

Pag. X. nempe capituli IV. Libri IV. attexenda est Stæbe peregrina, ex Appendicij alterius Auctario.

P T A R M I C Æ A V S T R I A C Æ S P E C I E S.

Pag. XII. post sectionem Sibi autem, &c. addendum Parmica Austriacæ id quod sequitur, de Plantâ Clusio semine natâ.

Huic

Huic non valdè dissimilis planta, sed longè pluribus ramis gracilibus & firmis prædita, nata est Amsteldami D. Augerio Clutio, anno sexcentesimo octauo, semine ex Hispania relato præcedente anno. etenim longa angustaque habebat folia instar foliorum oleæ, sed molliorum, non minùs tamen candicantium. singuli ramuli summi desinunt in capitulum squamatum veluti Austriaca Ptarmica, aut Cyanus: quod tandem sese in florem explicat sex foliolis duris, siccis, & mucronatis, perinde ac Austriaca, sed breuioribus & minùs elegantis dilutiorisque coloris; medium florem occupantibus multis villosis staminibus: tota planta manibus tractata non ingratum spirat odorem: florebat Augusto.

CONYZA MINOR BÆTICA.

Pag. XXI. post calcem capitis ix de Conyza, adde sequentia:

Conyza minor, quam in Gallia Narbonensi siue Septimania, Conyza minor tum etiam Salmanticensi agro Castellæ veteris obseruabam, licet non Bætica. valdè odorata sit; tamen illam quæ in Bæticâ nascitur, longè odoratorem esse intelligo, licet forma non sit dissimilis, vt ex planta sicca quæ mihi conspecta (monstrante Guil. Boëlio) coniecturam facere queo. De odore enim, qui prorsus euanuerat, nihil pronunciare possum.

Pag. xxv. ante sectionem Nata forsitan, &c. adde que sequuntur:

Aliquot tamen postea plantas è suæ ramis telluri commissis adquirebat; quas amicis communicabat: apud quos Lugduni Batauorum non semel vidi singulis annis novos flores proferentes, sed non frugiferos, quoniam nimum serotini.

Pag. xxv. lin. 7. ramos diuaticata,

BAMIA ÆTHIOPICA, SILIQVA DECAGONA.

Pag. xxvii. post lineam 16, ante Sectionem Huius etiam, intersere ex Altera Appendice, que de Bamia Æthiopica siliquâ decagonâ tractantur.

Pag. xxxi. lin. ultimâ, post verbum conueniunt; adde Huius radici in picturâ fibræ addi debuerant, quas pictor neglexit.

STACHYS SPINOSA.

Pag. xxxiiii. ante Cap. de Alyssis Galeni, Caput de Stachyde Spinosa inferendum, ex Appendice primâ.

PARIETARIA MONTANA.

Pag. XLV. calci capitis XXVIII adtexe sequentis, de Parietaria montana:

Parietaria
MONTANA.

VALDE elegans etiam erat ea planta, quæ à nonnullis Parietaria montana appellatur, è Bæticâ relata, pedalis longitudinis caule prædita quadrangulo, & tenui molliq̃ue lanugine tectò, in aliquot ramos secundum radicem (quam non perennem, sed annuam uti aliarum, esse arbitror) diuiso, quos per interualla, ex aduerso semper nascentia ambiunt folia oblongiuscula & angusta, per oras serrata, perinde ferè ut Stœchados serratæ folia. Summum ramorum fastigium in oblongiusculam squammatam molliq̃. tomento constantem spicam desinit: è qua flores elegantes oblongi prodeunt, formâ quidem aliorum floribus similes, & in latus propendentes.

VALERIANA ALPINA.

Pag. LVI. post descriptionem Valeriana saxatilis II. ante Sectionem DE Valerianis, &c. adde sequentia verba: Valerianam Alpinam II. siue Saxatilem in Tyrolensis Comitatus montibus etiam crescere didici ex siccâ plantâ, quam P. Gregorius de Regio anno 1608 istic eruerat, quemadmodum & Sedum minus IX & X à me in Plant. Hist. lib. IV. exhibita.

Pag. LXIV. lin. 17. semen in illis filiquulis.

PISTOLOCHIA ALTERA SEMPER VIRENS.

Pag. LXXII, ante sectionem NOVVM autem, inserenda est Pistolochia altera semper virens, cum icone à Iacobo Plateau missâ, ex Appendice Primâ.

LIMONIUM RAVWOLFIANVM.

Pag. LXXXII ad calcem Libri IV Limonii Ravwolfiani historia cum icone reponenda, & peculiari cap. insignienda, quæ est talis:

Limonium pe-
grinum, seu
Ravolfi.

PERGRINA illa planta, quam D. Augerius Clutius è Numidia redux in Malacensi Bæticæ portu nascentem obseruabat, cuiusque semen lectum apud Bâtios communicabat, & ipsemet Amsterodami ferebat, quod natum est, illiusque plantam florentem mihi mittebat; nata etiam est in horto Academico Leidano, vbi

toto

toto Augusto floruit,
& Septembri. Ea au-
tem nō abſimilis mihi
viſa eſt illi, quam Cl. V.
Leonardus Rauwolfius apud Iopen obſer-
uabat, & Limonii ge-
nus eſſe cenſebat ſui
Itinerarii Lib. III. cap.
II. imò illam ipſam eſſe
aſſerere non dubitaue-
rim; aded̄ conueniunt
omnes notæ quas ille
ſuo Limonio tribuit.
Quia autem elegans
& nō vulgaris eſt plan-
ta, nec à quopiam præ-
terquam à Rauwolfio,
quod equidem ſciam,
deſcripta: rem non in-
gratam me facturum
ſum arbitratus, ſi paul-
lo pleniorẽ eius hi-
ſtoriam cum plantæ
icone in medium pro-
ferrem.

MULTA ab eadem
radice producebat hæc
planta folia, palmum
aut amplius longa, bi-
nas vncias lata, crebris-
que profundioribus inciſuris diuiſa, vt quodammodo aſpleni folia
imitarentur, ſubhiſuta, craſſiuſculo neruo prædita, adſtringentis ſa-
poris, humi in orbem fuſa, inter quæ excreſcebant aliquot cubitalis
longitudinis aut ampliores caules, firmiores, ſatisque aſperi, & quo-
dammodo alati, vt ſpinæ ſolſtitialis caules, per interualla alternatim
tribus anguſtis triangulisque foliis tres vncias longis, & iis quidem
rudibus etiam & aſperis cincti: deſinebant autem illi ſummo faſtigio
in multos ramulos ſimiliter alatos, ſuſtinentes frequentia capitella,
c quo-

Limonium Rauwolfii, ſeu peregrinum.

Glattsee *Rauwolfii*
L.

è quorum singulis simul coniuncti emergebant terni, quaterni, interdum etiam quini aut seni flosculi concaui, vnico folio membranaceo constantes tamquam parui calices, per oras striati & fimbriati, coloris cærulei dilutioris sed immarcescibilis, è quorum vmbilico in nonnullis exilientem conspiciebam alium flosculum altius assurgentem, quinque foliolis prorsus niueis constantem, & aliquot candida stamina continentem, cuius notæ Rauwolfius in suo Limonio non meminit: semen non obseruauit: radix autem oblonga erat & crassiuscula, à capite ad imum sensim gracilescens, & raris breuibus tenuibusque fibris prædita, fusco cortice tecta; quam ex notis quas in ea obseruabam, perennem esse, coniecturam faciebam.

Similem etiam nasci plerisque locis circa Gades, postea intelligebam à Gulielmo Boëlio rhizotomo, qui illam florentem istic obseruauerat, & inter ficas quas varii generis attulerat plantas mihi ostendebat.

CAROLI CLVSII

ATREBATIS

RARIORVM PLANTARVM

HISTORIÆ

LIBRO QVINTO

hæc addenda vel immutanda.

PAPAVER SPINOSVM.

Pag. XCIII. cap. VII. de Papauere spinoso, initio pagina quadam immutanda: nempe illa verba flos sese ostendit, vsque ad sectionem Huius plantæ, planè legenda ut in Appendice Alterà reperitur.

Pag. XCIV. lin. 28. lacertos æmul.

Pag. CV. lin. 24. confertim.

PLANTAGINIS ANGVSTIFOLIÆ VARIETAS.

Pag. CX. ante periodam CÆTERVM huic, adde sequentia: Plantago ^{Plantago angustifolia fruticans.} angustifolia fruticans, cuius spicæ admodum breues, insuper molles, nascitur ad ripas fluminum in Hispania, vbi eam Gulielmus Boëlius obseruauit.

Altera angustifolia circa Hispalim crescit, cui à radice multa ex- ^{Plantago angustifolia alia.} eunt folia valdè ferrata, & quodammodo aculeata: inter quæ drantales emergunt pediculi, sustinentes oblongam florum spicam, instar Holostei ferè.

OPHRIS SEV LVNARIÆ SPECIES NOVA.

Pag. CXIX ante sectionem Cæterùm Silesii, adde ex Altera Appendice qua scribuntur inibi de Lunaria minore ramosa; atque insuper adnotandum: Lunaria autem quæ non ramosa est, etiam in Tyrolensis Comitatus montibus reperitur: an porrò ramosa istic etiam crescat, me latet. Sed Pater Gregorius Regiensis istic obseruabat pumilum & tenellum quoddam plantæ quam Ophrin vocant genus, cui sanè ^{Ophris.} antè simile conspiciere non memini.

Pag. CXXXIV. lin. 21. pliora: flores, delet à vocolâ sunt.

RUTA MONTANA LEGITIMA.

Pag. CXXXVI. Ruta montana legitima icon inferenda, eiusque inibi exhibetur loco; eaq; ex Altera Appendice petenda: vbi & eius rei mentio fit.

HIERACIVM PARVVM CRETICVM.

Pag. CXLIII. ad finem capituli xxxvii de Hieracio, adde ex Prima Appendice Hieracium paruum Creticum, cum icone.

HIERACIVM BÆTICVM.

Eâdem pag. addi & quædam posse de Hieracio Bætico, monuit nos Gulielmus Boëlius idem: sed eius descriptionem nancisci hætenus non potuimus.

CICHORIVM SILVESTRE PVMILVM.

Ab eodem Gulielmo Boëlio in Hispania obseruata est alia Hedyrnoidis species,

cies, quæ etiam huic capiti xxxvii subiungi potest; his verbis:

Cichorium
silvestre, sine
Hedypnois.

CICHORIUM silvestre, siue Hedypnois, Gadibus in maritimis nascitur; pumila planta, alioqui tota facie nihil differens à vulgari, nisi quòd per omnia minor sit. Frequens eius vsus apud incolas in acetariis: ciet enim vrinas, & hepar ab obstructionibus liberat, haud minùs quàm vulgaris, cuius vsum olim expertus sum mihi salutarem ex consilio & præscriptione C. V. Gulielmi Rondeletii, cum apud ipsum viuerem.

CYNARA SILVESTRIS BÆTICA.

Pag. CLIV. capiti XLIII de Scolymo Theophrasti subiungi posset sequens Cynara silvestris descriptio:

Cynara silve-
stris.

CYNARA silvestris Bætica è summo radicis capite multa profert multifida eaque spinosa folia, palmum & ampliùs longa, pronâ parte candicantia, supinâ verò viridia: inter quæ caulis assurgit firmus; canescens, cubitalis pænè altitudinis; per quem alternatim sparsa sunt similis formæ folia, sed minora, præsertim circa summum eius fastigium, quod crassiusculum sustinet capitulum, è multis squamis spinosis compactum, è quo stros exilit multis staminulis purpureo-caruleis constans.

Asserebat mihi honestus vir Gulielmus Boëlius, qui in sportulis allatas mihi ostendebat siccas plantas in sua peregrinatione lectas, & nonnullas etiam communicabat, ea capita, dum flori proxima sunt, à rusticis Hispalim inferri, & in foro venalia proponi, quòd istic non minùs in deliciis sint, quàm satiuæ Cynaræ capita.

CARLINÆ SILVESTRIS ALIA SPECIES.

Pag. CLVI & CLVII describo Carlina silvestris (quam Theophrasti Acarnam esse autumo) genus, in collibus petrosis circa Salmanticam urbem obseruatum. Cui addere poteris (nempe post calcem capitis XLVI.) sequentem congeneris planta descriptionem:

Carlina silve-
stris aliud ge-
nus.

HVIC elegantia non cedit aliud genus à Gulielmo Boëlio inter herbas quas in Hispania legit obseruatum, quod in eius sportulis conspiciebam.

Planta autem erat pedalis altitudinis, radice longa, sed non fibrosa, constans, idcirco, vt existimo, annua non perenni, multa è summo eius capite supra terram habens folia, vnciam, interdum fescunciam

CVRÆ POSTERIORES.

aut binas vncias longa, vix semunciam lata, per oras incisa & spinosa, vti illa quæ totum caulem indigesta amplectuntur. Summus caulis definit in globosum caput, è multis angustissimis foliolis, vtrinque longiusculis spinis armatis constans: è cuius vmbilico exilit flos flauus: is cauliculus circa summum fastigium interdum in binos ramos diuidebatur, qui supra globosum illud caput assurgentes, capitella etiam spinosa proferebant, sed minora. Certè tota plantæ gratia consistit in globosis illis capitellis, quæ reticuli instar quodammodo sunt composita.

In aruis nasci, mihi significabat, cum Eryngio illo pumilo, quod post demessas segetes in aruis obseruabam.

Pag. CLXI. lin. 48. *corrige*, quod ipse etiam in meo hortulo alere solebam. Secundum, &c.

ECHII VARIETAS.

Pag. CLXV. *capitis L fini adde sequentem Echii pumili descriptionem.* Echium flauo flore.

In Gulielmi Boëlii sportulis ex Hispania relatis videbam Echii plantulam vix dodrantalem, quam ille Echium flauo flore nuncupat. Echium profectò esse, nemo negare poterat, ita totâ facie respondebat: & interdum flauo flore reperiri, non magis mirum videri debet, quàm albo aut rubro, quæ mihi olim conspecta.

CERINTHES QVINTA SPECIES.

Pag. CLXVIII. *adde ante sectionem, De huius nomenclaturâ, que in Altera Appendice de Cerinthe Quinta traduntur.*

PYRAMIDALIS.

Pag. CLXXIV. *ante Cap. de Cori, insere cap. de Pyramidali (diuersâ à Campanula Pyramidali, cuius mentio fit pag. CLXXI.) F. Gregorii de Regio, cum icone: quod erit peculiari numero insigniendum, & subsequenti immutandus.*

HANC plantam, cui Reuerendus pater Gregorius de Regio, professione Capuccinus nomen dedit Pyramidalis villosæ saxatilis latifoliæ, ipse non obseruabam, sed eius historiam cum icone viuis coloribus expressa ad me mittebat Placentiâ anno Christi millesimo sexcentesimo septimo, vnâ cum Siliquastrorum Disceptationicula, & illorum variis iconibus: quoniam autem non vulgaris est

Pyramidalis villosa, saxatilis, latifolia.

Pyramidalis P. Gregorii da-Reggio.

notitiæ, & à nemine descriptam reperio, eius historiam, qualem ab ipso accipiebam, sed Latio donatam (nam Italico sermone scripta erat) in hac mea appendice locum habere volui cum aliis plerisque plantis raris & cognitione dignis, à nullo adhuc, quod equidem sciam, in publicum prolatis. Boni consulat Lector, & Patris Gregorii, & meum de re herbaria promovenda propensum studium.

Habet hæc Planta radicem candicantem, perennem, siue plures annos durantem: etenim quasdam crassissimas eruere memini, quæ ob vetustatem nodos vel tubera contraxerant supra saxa inter quæ natæ, instar Rhodiæ radicis, vel Campanulæ lactescentis foetidioris inueteratæ, qualem aliquando in hortis observare memini. Ex hac radice profiliunt interdum plures cauliculi teretes, inæquales & contorti, palmaris longitudinis, vel breviores aut longiores, pro loci, in quo planta nata, aut vetustatis ipsius ratione, illique molli & candidâ lanugine tecti, singulis pereuntes annis, novis & recentibus sequente renascentibus, qui summo fastigio multis elegantibus floribus cæruleis spicæ in modum digestis sunt ornati, ut in Trachelio minore: quibus succedunt

vascula

vascula etiam Trachelio minori similia, minutissimo & vix ob exilitatem conspicuo semine plena, longiuscula tamen potius quam rotunda, coloris ex spadiceo fusci: folia inæqualiter hinc inde sparsa cauliculos ambiunt, ad Pulmonariæ Gallicæ (quæ Hieracii genus) foliorum similitudinem satis accedentia, cum magnitudine, tum crenarum in ambitu formâ, atque ipsa etiam candidâ lanugine fermè obsita, pronâ parte præsertim quâ terram spectant. Tota planta lactescit, & ad Sonchi odorem proximè accedit, saporeque est dulci, præsertim radix, ut pænè Rapunculus vulgaris; eamque ob causam nuncupari posset Rapunculus saxatilis montanus Doronici folio, vel, Rapunculus montanus Pulmonariæ Gallorum folio & Trachelii flore.

Nascitur in asperis & saxosis montibus Brixianis, circa specuum oras, inter durissima saxa, ut non sine magno labore radices erui possint, licet commodis ad eruendas radices ferreis instrumentis sæpiusculè tentârim: nonnullas tamen magna cum molestia tandem eduxi, quas in hortum transferrem. Illud porrò notatu dignum in hac planta existimaui, me nusquam illam obseruasse, præterquam locis cauernosis, in quibus nullæ aliæ plantæ proueniunt: quodque magis mirum, sæpiùs animaduvertere nequiui, quâ ratione humorem, quo aleretur, sugere, aut cælestem rorem excipere posset, nullâ præsertim iuxtâ apparente terrâ. Verum enim verò, cum nos mortales Naturæ secreta curiosiùs rimari non deceat, ut quæ nostrum intellectum sæpissimè superent, soli Deo, qui omnia nouit, hæc relinquenda sunt.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ
LIBRO SEXTO

hæc addenda vel immutanda.

ASCYRVM SVPINVM.

Pag. CLXXXI ad capitis calcem adde Ascyrî supini historiam, ex Auctario secunda Appendicis.

ANAGALLIS MONNELLI.

Pag. CLXXXIII. ad capitis IV finem adde Monnellî Anagallidem, cum icone, ex Altera Appendice desumptam.

PLANTA HÆMORRHOIDES CVRANS.

Eadem pag. addenda ad calcem capitis V. que in Altera Appendice de Planta hæmorrhoides curante.

ANTHYLLIS VALENTINA.

Pag. CLXXXVI, ante periodum Ἀνθυλλίδα, Anthyllidem, &c. adde hæc verba:

Illam tamen aliis Hispaniæ locis etiam crescere, postea deprehendi ex herbis siccis, quas Gulielmus Boëlius ex Hispania redux adferbat: nam prorsus similem habebat, quam Herniariæ speciem esse credebat. Sed cum illam cum Anthyllide Valentina diligentius confereo, eandem prorsus esse, manifestò comperio.

Pag. CLXXXIX lin. 20 foliolis legendum, non foliolis.

ANISOMARATHRVM.

Pag. CXCIX adde ad cap. de *Ambriſco ſinem*, ex *Alterâ Appendice*,
quedam de Anisomarathro.

Pag. CC. lin. 3. nouemque

Pag. CCI. lin. 8. in titulo CAUCALIS MAIOR, dele MAIOR.

CAUCALIS PVMILA.

Caucalis pumila
Spa. bust

Pag. CCII. capituli de *Caucalide ſini* adde ſequentia:

EST etiam elegans pumila *Caucalidis* planta, à *Gulielmo Boëlio* obſeruata, *Gadibus* in *maritimis* creſcens, *binos* aut *ternos* *cauliculis* *triunciales* *teretes*, & *firmos* *inter* *folia* *multifida* *promens*, *ſuſtinentes* *umbellam* *florum*; *quos* *non* *vidi*, *ſed* *ſemen* *duntaxat* *quod* *illis* *ſucceſſerat*, *ſtriatum* & *asperum*, *quale* *ferè* *in* *maiore*.

DELPHINII VARIETAS.

Pag. CCVII. extremo cap. de *Delphinio* adde *que* *in* *Alterâ Appendice* *anno-*
tata, de *Delphinio aruenſi*, *ſlore* *verſicolore*.

Pag. CCXV, *Icon* *illa* *notata* *Panicum* *vulgare*, *retrahenda* *ad* *cap. xxxvii.*

PANICVM ÆTHIOPICVM.

Pag. CCXVI. ante ſectionem *SED* & *hic*, *addenda* *ex* *Alterâ Appen-*
dice *quedam* *de* *Panico* *Æthiopico*.

Eadem *pag.* *lin.* *ultima*, *ſcribe* *vilius* *alterius*.

Pag. CCXVII. lin. II. *legendum* *Gallias* *creſcit*, *ante*

GRAMEN AMOURETTES, ET VARIA ALIA.

Graminum genera.

PAG. CCXVIII. *nempe* *in* *ſine* *capituli* *xxxviii*, *agendum* *de* *Gramine*
Amourettes *ex* *Hiſpaniâ* *relato* *à* *Gulielmo* *Boëlio*, & *de* *aliis* *generibus* *ab* *co-*
dem *inde* *relatis*.

Gramen *tremula* *panicula* (*Amourettes tremblantes*), *videbam* *in* *Graminis*
ſportulis *à* *Gulielmo* *Boëlio* *ex* *Hiſpania* *relatis*, *duorum* *generum*: *Amourettes*
vnum *videlicet* *panicula* *longiore* & *laxiore*, *colore* *candicante*; *alte-*
rum.

rum.

rum verò breuiore, & fusco siue fumigato colore, atque etiam maiore paniculâ, quàm ea quæ vulgata.

Varia prætereà in illis sportulis conspiciebam & elegantia genera, à me vel non obseruata, vel neglecta: quis enim in tanta Graminis varietate (quæ vt plurimum non est magni momenti) describenda bonas horas impendere cuperet? Non possum tamen non meminisse elegantissimi pumili & pede humilioris Cyperi rotundi; & alterius pumilæ plantæ graminacæ Hordeum distichum adeò perfectè æmulantis, vt legitimum hordeum quispiam asserere possit.

Cyperus rotundus pumilus.
Gramen Hordeum.

Pag. CCXIX. lin. 17. legendum graminacea folia

Pag. CCXX. lin. 1. in titulo lege Spartum herba alterum.

ASTRAGALVS BÆTICVS.

Pag. CCXXXIII. Astragali Bætics historia corrigenda erit: & diligenter perpendenda sunt sequentia verba, ad elucidationem eiusdem historia pertinentia; & tota descriptio immutanda.

Astragalus Bæticus.

Succedunt siliquæ tumentes, binas vncias cum semisse longæ, vnâ crassæ; dorso & ventre aliquantulum depressis, extremo mucronatæ; in quibus maturis, si agitentur, semen crepitat, vt an. 1608. deprehendebam ex sicca planta quam Gulielmus Boëlius ex Bætica cum plerisque aliis plantis retulerat; vbi plurima nascitur.

Sed etiam in Creta insula nascitur: nam memini à Cl. V. Honorio Belli semen accipere Phaseoli peregrini appellatione insignitum, quod Lugduni satum anno 1595 creuit, & in plantam satis firmam adoleuit: ad frugem tamen non peruenit.

Pag. CCXLV. lin. 18. legendum confertim nascuntur,

Pag. CCXLVII ante sectionem CETERVM, quoniam, &c. reponendum Trifolium Fragiferum Dortmanni; cuius hæc est descriptio:

TRIFOLIUM FRAGIFERVM FRISICVM.

Trifolium Fragiferum Frisicum.

TRIFOLII Fragiferi mihi dicti folia, à Trifolii vulgaris albi foliis nihil aut certè parum differunt: sed in floribus & semine est quædam dissimilitudo: illi enim in globulum collecti perquam
exigui

Trifolium fragiferum.

exigui sunt, & dilute rubentes: quibus succedunt vascula rubros acinos tum formâ tum colore referentia, intuscaua: semen fœnogræco minus continentia; quæ in capitulum contracta, fragum aut rubi Idæi rubrum fructum formâ & colore valdè æmulantur, sed maiora sunt.

Est & alia eius species, cuius capitulum ad rubi vulgaris fructus, qui violaceo saturatiore colore præditus est, formam valdè accedit, & decerptû, diutiùs colorè conseruat.

Post reliqua trifolia Iulio floret & capita perficit.

Nascitur in iis campis qui hiberno tempore stagnante aquâ obruuntur, diuersis Frisiz locis, præsertim in agro Groeningensi.

TRIFOLIUM FALCATUM P. GREGORII RHEGIENSIS,

& alia Trifoliorum differentia.

His Trifoliorum generibus addi possent & alia plurima, quæ à diligentissimo Viro Guil. Boelso in Hispaniâ obseruata & descripta sunt. Sed quoniam

L. 77. 1086
Sh. heat.

eorum descriptionem ab eò nondum accipere contigit, huic capiti unicum dumtaxat aliud peregrinum genus Trifoliorum atteximus, nempe Trifolium Falcatum P. Gregorii Rhegiensis, cuius historia ex Altera Appendice petenda, & precedenti Trifolio fragifero non ineptè subiungetur.

HEPATICA TRIFOLIA PLENO FLORE.

Pag. CCXLVIII. post lin. 23 ante cap. de Oxy, adde de Hepatica trifolia pleno flore que sequuntur:

Postquam verò Lugdunum Batauorum me contuli, bis ad me plantulam misit, sed adeò negligenter curatam & pyxidulæ impostam, vt quum ad me perueniret, prorsus arida & corrupta esset, atque in pollinem resolueretur; imò etiam si diligenter curata esset, vix salua ad me peruenire potuisset, ob longam qua in itinere hæserat moram.

His deinde subiunge illa que in Altera Appendice de eadem Hepatica annotauimus.

MUSCI TERRESTRIS VARIETAS.

Pag. CCXLIX. cap. de Musco terrestri addi potuissent que adnotata plantis siccis P. Gregorii Rhegiensis, & Gulielmi Boëlii. sed & hac ad manus nostras non peruenerunt: ideoq; expectandum nobis est, si fortè aliquando ipsorum lucubrationes in lucem prodeant.

Pag. CCLII. lin. 34. lege inter tribulum.

Pag. eadem, ad calcem capituli & libri VI repone Gladiolum lacustrem Dortmanni, nempe eius descriptionem cum icona: & illa nouo titulo insignienda, scilicet CAP. LXVI. hoc modo:

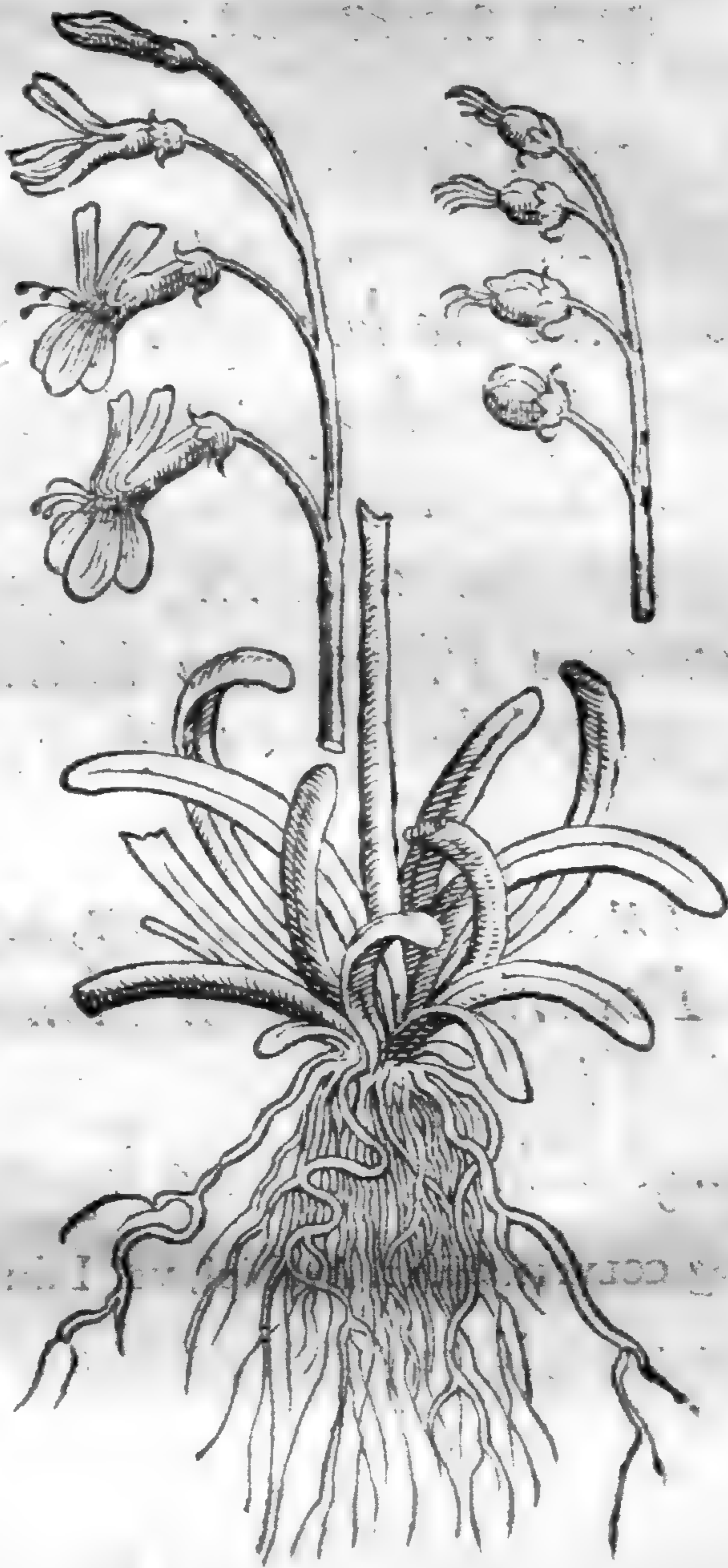
GLADIOLVS LACVSTRIS. CAP. LXVI.

Gladiolum lacustris, Dortmanni.

PLANTAM, cui Gladioli stagnalis nomen dabat Dortmannus ille pharmacopola Groeningensis, crescere dicebat in stagnis quorum fundus puro sabulo substernitur, nullam alioqui plantam præter hanc alente. Eius folia dodrantalem longitudinem rarò excedunt: crassiuscula & concaua sunt, interstitioque discreta instar siliquarum albæ violæ & similium; viridia alioqui, & dulcis saporis, anatibus vrinantibus gratum pabulum; nam ad aliquot ylnarum altitu-

Gladiolus stagnalis, aut lacustris.

altitudinem sub aquâ latent: quam tamen caulis inter illa emergens superare conspicitur, floribus albis onustus Leucoii flore amplioribus, cauâ illâ & infimâ parte, petiolo, à quo dependent, proximâ, subcærulei coloris, formam pænè referentes floris Gladioli, non prorsus tamen similes; quinque foliis constantes, quorum duo superiora ad pediculum reflectuntur; tria reliqua, quæ latiora, propendent. floribus succedunt turbinata vascula, rufo semine plena. Sub extremum Iulium florentem se obseruasse scribebat apud pagum Norch & Westerveldo in Drentiâ; nusquam alibi.

IN APPENDICE PRIMA

quæ addenda vel immutanda.

QVONIAM, si quando Rariorum hanc Plantarum Historiam iterum excudi contingat, Appendices omnes suo loco inseri voluit autor; ideo & ea quæ in Appendice primâ immutavit aut auxit, in his CURIS POSTERIORIBVS suo quoque loco annotavimus, id est, in textum ipsum Historiæ Rariorum Plantarum inserenda esse monuimus. Ita ut sedulus lector posthac non tam Appendicem primam emendare, sed per Appendices primam & alteram, eiusq; Auctarium, ac demum per has Curas Posteriores, ipsam Plantarum Rariorum historiam immutare aut augere, iuxta desiderium Clariss. Clusii, leuissimo negotio possit.

Pag. CCLVIII. lin. II. Arabici, vel Lili

Pag. CCLIX lin. 12 post NONNULLI adde pag. 208.

IN FUNGORVM HISTORIÀ⁷⁷

hæc addenda vel immutanda.

Pag. CCLXIII. lin. 21. scribendum corollas pro corallas.

Pag. CCLXXIV lin. 36. leg. SEPTEMBRI.

FUNGORVM VARIETAS.

Pag. CCLXXVI. ante periodum Et hæc quidem, in XXI genere Esculentorum fungorum, adde sequentia verba: Huius iconem cum reliquis Moreto miseram vt exprimendam curaret, quæ nescio cur neglecta, quod valdè doleo: sed longè magis dolendum, quòd & illius & reliquorum fungorum icones, suis coloribus ad viuum expressæ, quas ipsi miseram, perierint.

Pag. CCLXXXVII, ante sectionem Nasci etiam, adde sequentia: Hoc etiam Lugduni apud Batauos ligneis tabellis mei hortuli puluinos cingentibus adnasci Autumno obseruabam.

Eadem pag. ante sectionem Semipedalis magnitudinis, inserenda est icon quæ in Appendicis alterius sine posita fuit, nescio quâ negligentia olim pratermissa. Sed post xxv hoc perniciosum Fungorum genus addenda est etiam illa Fungi coralloidis cancellati historia, cum Icone, quæ est in Alterius Appendicis Auctario, sub finem.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
EXOTICORVM
LIBRO PRIMO

hæc immutanda vel addenda.

Pag. 8. versu 28. sic lege: ad circumferentiam ductis (vt in raphani radice transuersim sectâ conspici potest) magnam gratiam.

Pag. 9. ad capitis ix calcem adde: Postea intelligebam hunc fructum ex insula S. Michaëlis, Açorum vnâ, relatum, & circa locum, cui Punta delgada nomen, lectum.

Pag. 13 & 14 & 15. pro myristica reponere ubique aromatica.

CARYOPHYLLORVM PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 15 & 16, capite xvii de Caryophyllis, adde ea que in Auctario de eisdem Caryophyllis pag. 376 & 377 tractantur.

Pag. 17. lin. 57. scribe considerans.

MAMOERA LVSITANORVM.

Pag. 20. Libri primi Exoticorum calci attextenda est sequens peregrina cuiusdam arboris descriptio, Mamœra Lusitanis dicta: illique peculiare caput assignari potest. Est autem hæc:

MAMOERA
LUSITANORVM.

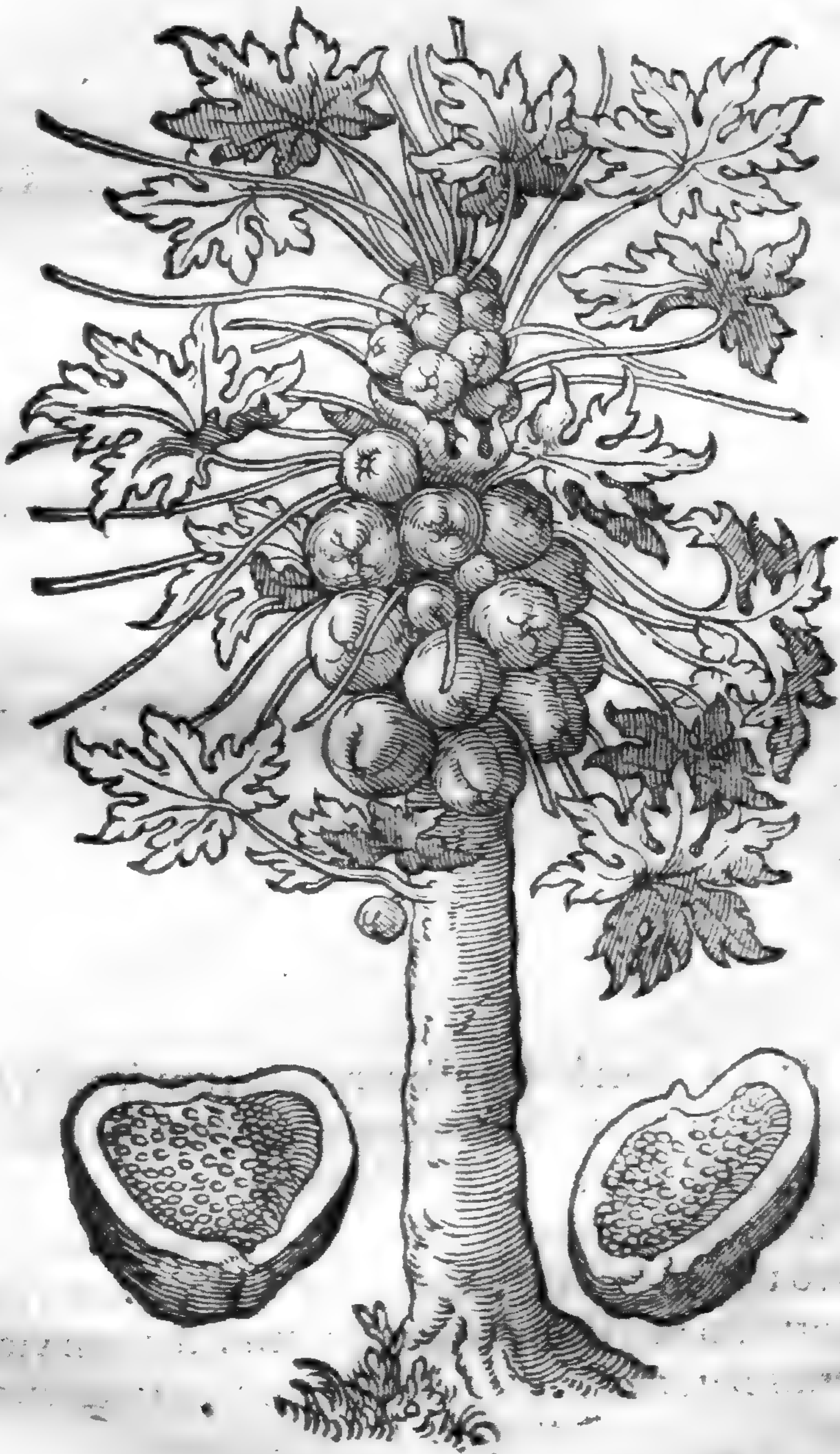
EST verissimum illud Poëtæ, Non omnis fert omnia tellus. Nul-
lam enim Prouinciam inueniri arbitror, quæ peculiarem aliquam
plantam, nec in aliis regionibus nascentem non producat, vt testari
possunt, qui peregrinas regiones perlustrârunt, quando ad plantas
obseruandas animum applicuerunt. Inter eos certè numerandum
censeo honestissimum & humanissimū virum Ioannem van Vfele,
qui ex Americæ ea parte, quæ Bresilia nuncupatur, redux, mihi
ostendebat anno Christi sexcentesimo septimo supra millesimum,
Librum in quo aliquot plantas & animalia viuis coloribus ipsemet
expresserat: nam, vt mihi referebat, cū in varias regiones peregri-
nari

nari instituisset, pictoriæ arti operam prius dedit, quod posset, quæ singularia in iis obseruaret, coloribus exprimere, in rei memoriam, & suam, vbi domum rediisset, delectationem. Inter eas verò, quas in illo libro expressas habebat, binas singulares admodum & admirandæ naturæ conspiciebam, quarum exemplar ab ipso nullâ difficultate impetraui: nam ipse met post aliquot dies viuis coloribus expressas attulit, & dono mihi dedit, cum Ciuetæ animalis, & Ara- nei siue phalangii cuiusdam monstrosi iconibus ad viuum expressis,

quia illorum exem-
plar etiam desidera-
ueram, vt in Auctario
quod meis lucubra-
tionibus iam in lu-
cem prolatis adiunge-
re habeo in animo, lo-
cum etiam haberent.
Arborum autem illa-
rum icones cum à ne-
mine adhuc sint ex-
hibitæ, nec ipsæ arbo-
res descriptæ, eas cum
qualicumque histo-
ria, qualem videlicet
ab Ioanne van Vfele
habere potui, lecto-
ris oculis proponere
volui.

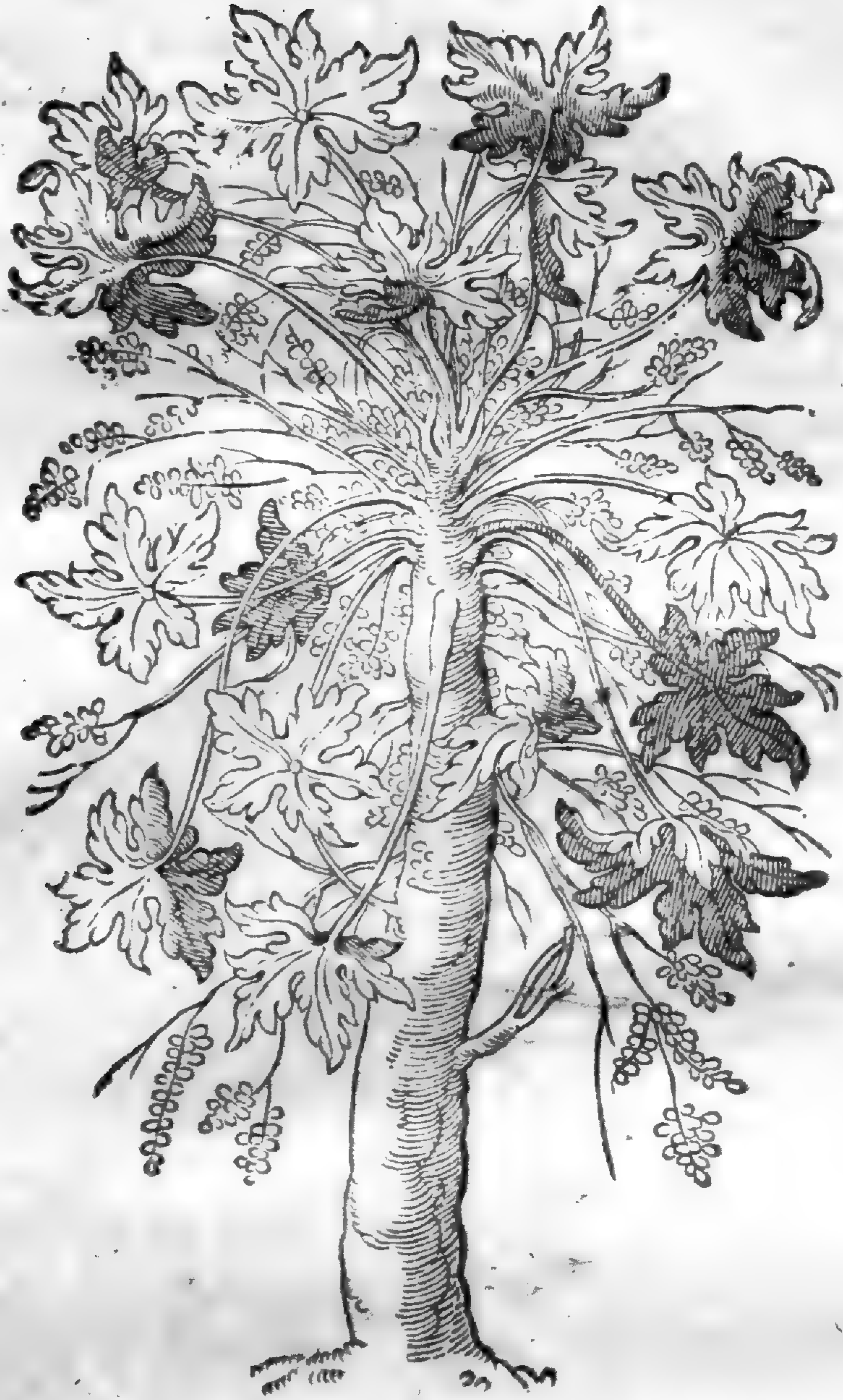
Mamoera fœmina.

*Casca papaya
Sp. Ind.*

MAMOERA

*Cavaca papaya
Sp. hirta*

BI NÆ porro illæ arbores, quarum icones hic adiunctas habes, eiusdem quidem sunt generis, sexu tamen inter se differunt: nam illarum altera, mas videlicet, sterilis est, & flores dumtaxat gerit, nullum fructum; foemina autem fructum solummodò, nullum florem: adedò tamen inter se amicas eiusque naturæ esse aiunt, vt, si longo interuallo sint seiunctæ, nec foemina marem vicinum habeat, etiam sterilis fiat, nec fructum ferat; cuius naturæ etiam Palmam esse tradunt.

Ceterùm

Ceterum eius quæ fructum gerit caudicem siue truncum, circiter binos pedes crassum esse intelligebam, & ad nouem pedum altitudinem assurgere, ante quàm fructum ferre incipiat: cum verò iustam magnitudinem adquisiuit, supernam arboris partem fructu onustam conspici, & ab eo confertim nascente veluti cingì ad nouem etiam pedum altitudinem: fructus rotundus & orbicularis est, exigui peponis magnitudine & formâ; carne præditus, dum maturus est, flauescente, quam incolæ aluum laxandi gratiâ manducare solent: continet autem is fructus plurima grana exigui pisi magnitudine, nigra & splendentia; nullius vt intellexerat vsus, sed quæ vt inutilia abiicerentur: folia inter fructus prodeunt longis pediculis subnixa, quorum forma ad Platani aut Aceris amplissima folia valdè accedit.

Quod nomen apud incolas obtineret, ignorabat qui obseruaerat, sed à Lusitanis qui in ea Prouincia habitant, *Mamoera* appellari aiebat; fructum verò *Mamaon*, ab vberum, vt opinor, similitudine, quæ Hispanis *Mamas* & *Tetas* dicuntur.

Inter trunci porrò & foliorum formam maris & foeminae nulla est differentia: solos autem flores mas profert è longis pediculis dependentes & racematim coherentes, sambuci florum æmulos, ex albo flauescentes, eosque ad nullam rem vtilis, vt aiebant.

Nascitur vtraque hæc arbor in ea Americae parte, in qua celebris ille Sinus à Lusitanis *Baya de todos los Santos* appellatus, situs est, circiter tredecim gradus distans ab Æquatore versus Antarcticum polum.

EXOTICORVM

LIBRO SECVNDO

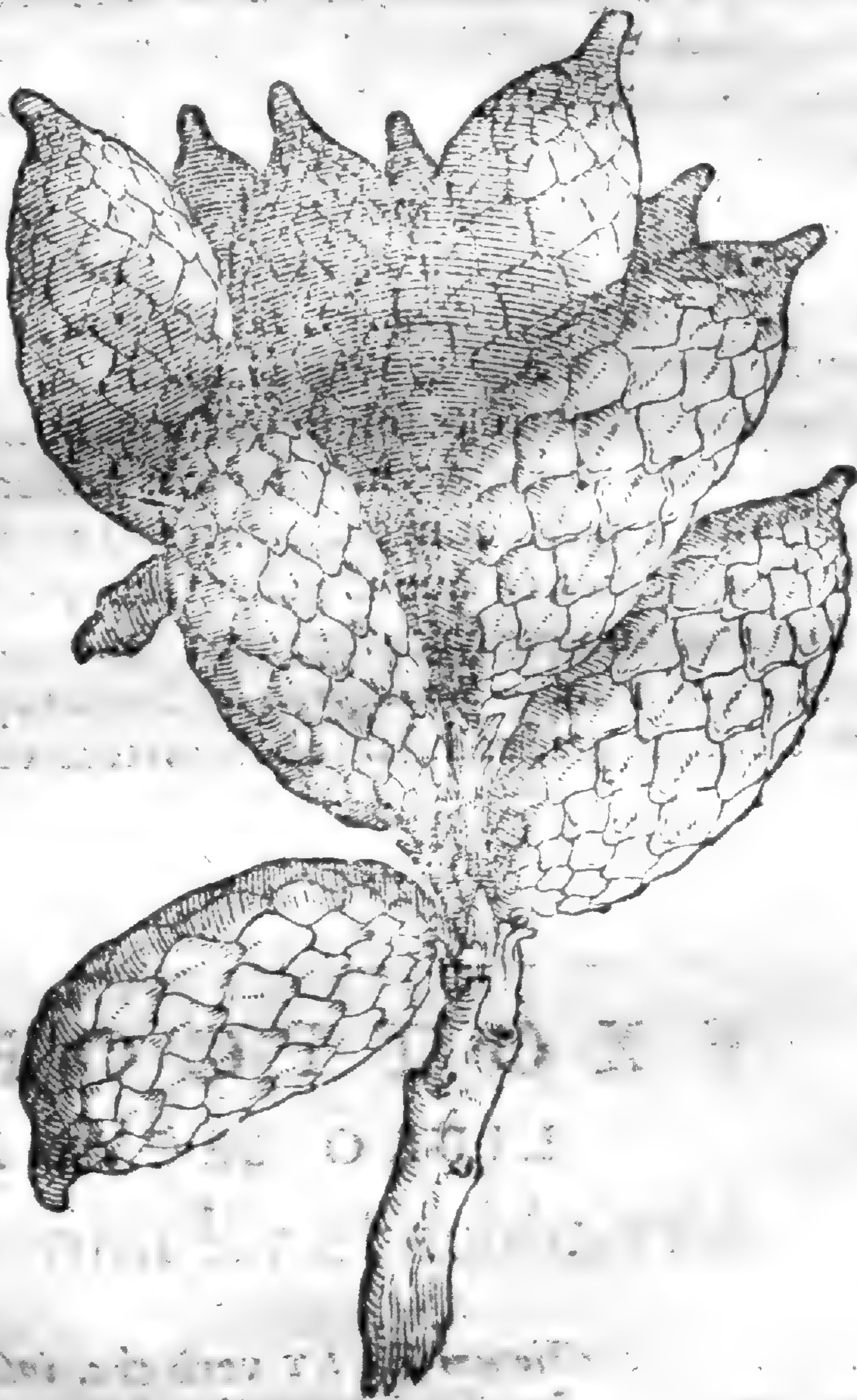
hæc addenda vel immutanda.

Pag. 24. ante sectionem ERAT verò &c. inserenda est figura rami, quem cum aliquot fructibus inhaerentibus delineari curauit, & adnectenda sequentia verba, pro iis quæ pag. 358 adnotata in initio Auctarii.

EXOTICI FRUTICIS AVT ARBORIS RAMVS,
cum fructibus squamosis.

CETERVM anno Christi millesimo sexcentesimo quinto, mense Julio accipiebat honestissimus vir Christianus Porretus pharmacopola Leydensis, Amstelamo arboris vel fruticis ramum septem aut octo uncias longum, digitalis crassitudinis, materiã valdè lentã & nervosã constantem, perinde ac magnarum illarum nucum Indicarum integumentum, & frequentibus squamis fusci coloris obsitum, è quo undecim fructus, illi, quem modò descripsi, similes dependebant, & longè plures inhæsisse apparebat ex vestigiis vnde exciderant, aut resedi fuerant: horum maiores, tres uncias cum semisse erãt longi, tres in ambitu crassi, omnesque magis integri quàm ille primus in tabella cap. III. Lib. II. expressus: nam extrema pars in semuncialis longitudinis mucronem desinebat, ex quo manifestè apparebat omnes squamas ab extremo mucrone sursum versus pediculũ tendere: splendebant verò omnes, politique erant, & coloris spadicis.

Ramus peregrinus, cum suis strobilũ.

tendere: splendebant verò omnes, politique erant, & coloris spadicis.

dicei; atque, si quos villos habuerunt squamæ, deterfi erant; ex autem omnes mediâ parte quasi in sulcum aut lacunam depressæ: singulos autem fructus nucleum continere, sonitus quem agitati edebant, indicio erat. Qualis verò sit illa arbor in qua huiusmodi nascuntur fructus, terrestris-ne an marina, me fugit; quandoquidem nec nautam qui peregrè attulit, nec eum qui à nauta redemit, conuenire mihi licuit: propter elegantiam tamen & raritatem, ramum cum aliquot inhaerentibus fructibus in tabella exprimendum curabam, qui descriptioni adiungeretur.

BIENNIO autem post Emanuel Swerts ciuis Amsteldamensis, cuius in hoc libro aliquoties fit mentio, similis generis binos fructus mihi ostendebat, sed crassiores breuiioresque, & obtuso profus mucrone, siue fructus extimâ parte; qui que ad plenioram maturitatem peruenisse videbantur, nam squamæ magis tumentes & turgidæ, cordis formam (vt vulgo pingitur) quodammodo exprimentes, & supernâ parte latiores profundioreq. fulco siue lacunâ per medium discretæ, infimâ parte & petiolum spectante angustiores; omnes autem ad eam arctè connexæ, vt nullum commissuræ vestigium apparet, sed continuo & solido cortice fructus constare videretur, eoque valdè terfo & splendente, coloris ex spadiceo fasci. huius fructus longitudo à pediculo ad extimam partem trium vnciarum erat; eius verò ambitus quinque vnciarum cum semisse, & nucleum siue officulum continere ex strepitu quem agitatus edebat, deprehendebam.

Sed illo ipso anno Christianus Porretus corollam se redemisse dicebat ex similibus fructibus breuibus obtusoque mucrone præditis conflata, quam mihi etiam conspiciendam dedit. Constabat verò ea corolla ex vno & quadraginta fructibus funiculo per vtramque extremitatem traiectis, partim maiusculis, partim minoribus: maiusculi sescunciam erant longi, quatuor vnciarum eorum ambitus: minores vnciam longi, ambitus trium vnciarum, omnes autem dilutiore colore præditi & quodammodo flauescentes, vt immaturos lectos fuisse suspicer; alioqui non video quâ ratione officula per ad eam exilia foramina, per quæ funiculus traiectus, eximi potuissent fructu non corrupto. An porro eiusmodi fructus plures simul in eodem ramo nascantur, vt modò descripti quorum iconem exhibui, me latet.

Similis vero fructus accuratius, ut videtur, delineatam iconem habemus ab Amplissimo & Nob. Viro Nicolao Fabricio; Domino de Peiresc, quam ad Clariss. Clusium missam, paulo post eius mortem accepimus: sed tamen ut hic locum quem merebatur haberet, sculpi eam curauimus, vna cum duabus aliis iconibus, ab eodem Amplissimo Viro acceptis, quas infra suo loco posuimus.

Fructus squamosi alia delineatio.

Scribebat autem Nob. ille Vir, in icone hac delineari securasse fructum ipsum cum pediculo, aut fibraceo nervo, quibus arbori annectitur: ac deinde fructum ipsum contractum, & nigram substantiam seu pulpam, quae est inter corticem squamosum & interiorem nucleum: cuius nuclei acuminatior pars proxima est basi ipsius fructus (quod in fructu à Clusio descripto squamae ad petiolum conuersa etiam declarare videntur) secus ac in Nucibus Indicis, quarum inferior pars, seu basi propinquior, obtusior est, ut apparet in Icone Nucula Indica, quam ab eodem Amplissimo Domino de Peiresc habemus, & cap. 26. huius libri inserendam esse, infra monebimus. Interior porro nucleus huius fructus, variis venis distinctus, solidus est ac durus, Nuci Fausel non absimilis; quem nucleum simul hic eadem tabella ante oculos poni curauimus.

Fructus squamosi, cap. III. Lib. II. Exoticorum descripti, alia icon.

Pag. 35. lin. 12. legendum angustum coactio

Pag. 49. ad lineam 51 adde in margine Brasma

Eadem pag. in margine verba haec ita rescribe: Fruct. v. Wil. Parduyn, illi similis quem Pona ad me mittebat Veronâ pro Amomo vero. Eius memini & iconem dedi in Auctario ad Exoticorum libros pag. 377.

NUCULA INDICA SECUNDA.

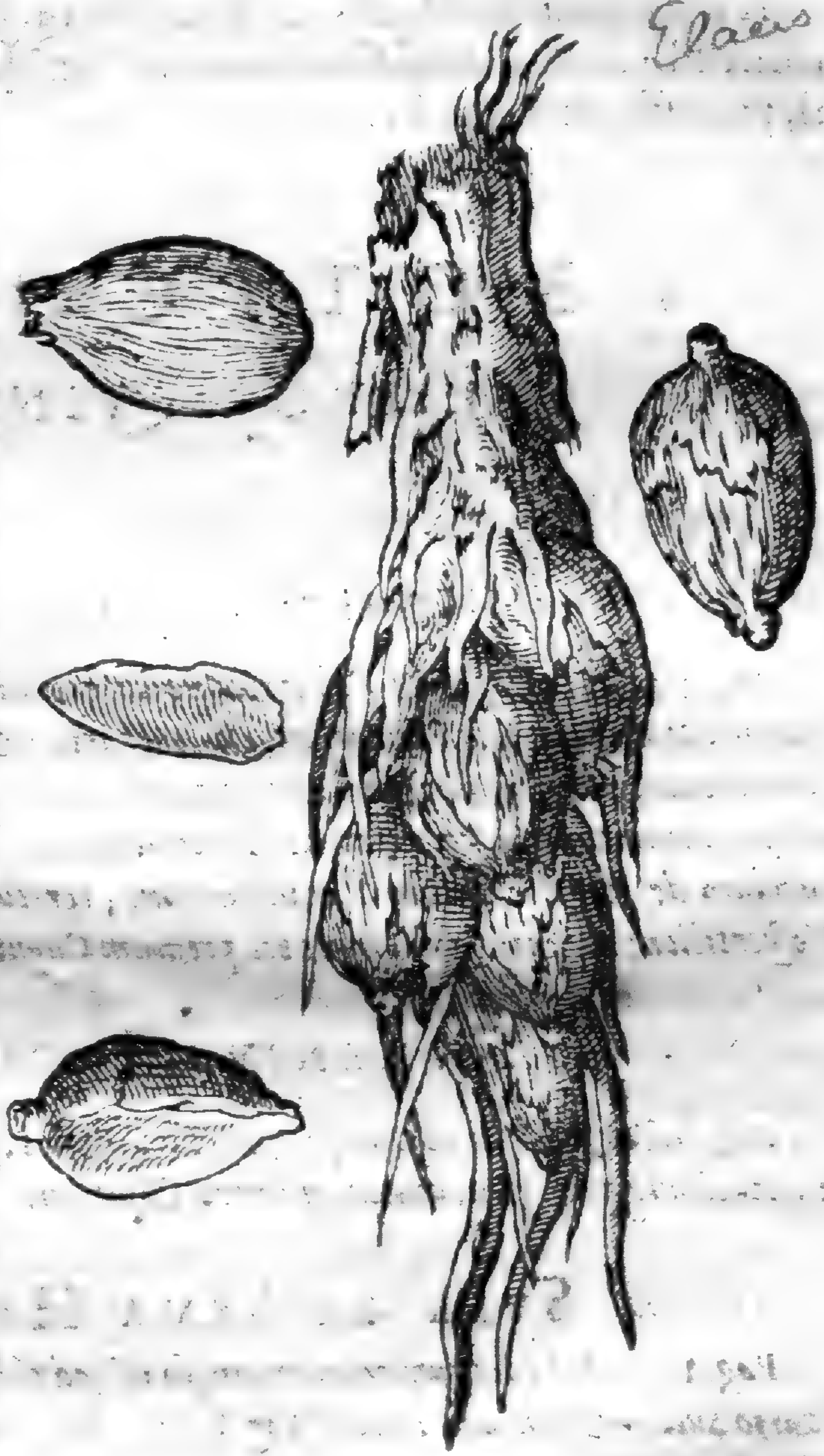
Pag. 54 Exoticorum, seu cap. 26, post lineam 42, ante periodum TERTIAM quandam, &c. addi possit sequens Scholiolum, una cum icona:

AT anno 1603 allata est ex Guineâ in Galliam spica non dissimilibus precedenti Nucula Indica fructibus constans; cuius iconem Nob. & Amplif. Vir Nicolaus Fabricius, Dominus de Peirosc, Aquis Sextis in Gallia Provincia ad Clusium miserat anno 1609. qua cum paullo post mortem Clariss. Clusii ad nos demum perlata fuerit, tamen hoc loco collocanda esse videbatur, ut saltem quis eam cum alterâ icona, simulq, cum descriptione à Clusio factâ conferre posset, praesertim quia varias eius facies representat.

Primum enim in hac tabellâ videre est spicam ipsam, è diversis fructibus coagmentatam; eiusque involucrum seu vaginam, ut appellare quis eam posset: deinde Nuculam unam integram, proprio villoso aut paleaceo cortice tectam: ac demum Nuculam ipsam, nudam, & exteriori illo cortice spoliatam; sub eo enim est durior testa, cohibens interiorem pulpam, seu medullam. Sed exterior ille cortex oleaceum quid emittebat, quod odore suo oleum amygdalinum vicemque emulabatur.

Ceterum arbor, cuius haec nucula fructus erat, plurimis usus apud incolos eius regionis esse, memorabatur ab iis qui hos fructus inde retulerunt: nam ex foliis liquorem exprimunt; aut ea in aquâ decoquunt; qui liquor ipsis vini, ceruisia' ve, aut saltem communis potionis vicem supplet. Ex fructu autem ipso panem conficiunt, suavem, & gustantibus admodum gratum.

Nucula Indica secunda alia icon.

*Elais Guineensis
Nucula Indica
Savina.*

Nucula Indica secunda, descripta cap. 26. lib. 2. Exoticorum, accuratior delineatio.

EXOTICORVM

LIBRO TERTIO.

Pag. 72 lineá vltimá, ad capitis xviii finem, adde:

ANNO deinde Christi c l o. l o. c v i i. huius lobi siue corniculi icon mihi missa á doctissimo Ioanne Ponâ pharmacopœo Veronensi, pro effigie fructus Balsami Perüiani.

EXOTICORVM

LIBRO QVINTO.

AVIS PARADISÆÆ GENERA, ET PSITTACORVM

historia; & Vespertilio ingens.

Pag. 94. ante Caput de Vespertilione insere historiam seu descriptionem Manucodiata seu Avis Paradisea, ex Auctario: & totam Psittacorum historiam, nempe à pag. 359, vsque ad pag. 366. Atque ita numerus capitulorum toto libro v immutandus, ut caput de Manucodiata sit primum libri Quinti, secundum de Rege Avium Paradisearum; tertium de Psittacis; quartum de Vespertilione ingenti (quod nunc est primum Caput libri v.) & sic deinceps.

NUMENIVS INDICVS.

Pag. 96 ante caput de Ourisia siue Tominejo reponere Numenium Indicum, ex Auctario, pag. 368. mutato numero Capitulum.

SVLA ET SKVA HOTERI.

Pag. 102 post Mergum maximum, id est, ad calcem capitis vi, adde ex Auctario Sulam & Skvam Hoteri, pag. 367, 368, 369.

CERCOPITHECORVM VARIA GENERA.

Pag. 110, post Taron, (ante descriptionem Ignavi) insere historiam Cercopithecorum, quæ est pag. 370, 371, 372.

Pag. III. lin. 51. contextus sic corrigendus: vt ferè meles, qui vulgo Taxus nuncupatur.

IGNAV: ANIMALIS PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 112. ad calcem cap. de Ignavo, reponere qua de eo in Auctario, pag. 372, 373.

SERPENS PEREGRINVS.

Pag. 114, ad caput de Serpente peregrino calcem adde quaedam ex Auctario, pag. 373.

LACERTVS PEREGRINVS AQUATICVS.

Pag. 115 post Lacertum peregrinum alium, ad finem pagina, insere caput de Lacerto peregrino aquatico, seu potius squamoso, ex Auctario, pag. 374 cum sua icone.

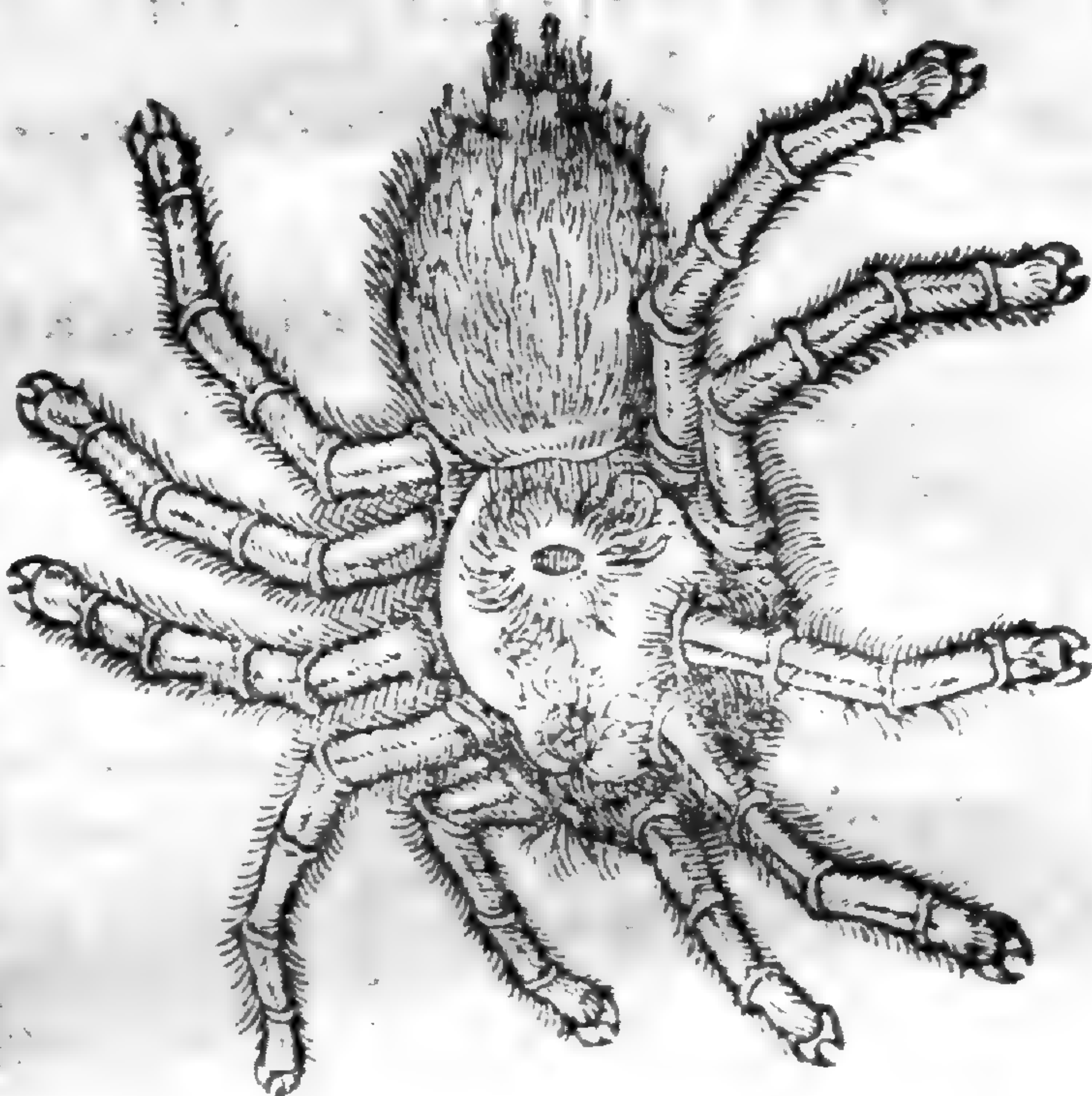
MVS AQUATICVS.

Pag. 118 post Yuana historiam, id est, calci libri Quinti, adde Musis aquatici historiam ex Auctario, pag. 375, cui & subnecte verba que sequuntur: Hac Historiâ iam semel in publicum euulgatâ, monebat me eruditissimus Vir D. Leonardus Doldius, medicus Noricus, binos se huiusmodi mures vidisse, atque etiam nunc vnius pellem se habere, cuius odor Zibethum profus æmularetur; præsertim autem ipsius caudæ, qui eo etiam esset grauior: addebat insuper, opinionem esse quorundam, fomenta ex eo facta, fouendo ventri idonea, vniuersum corpus moschi vel zibettæ odore imbuere forinsecus. At in illo exuvio, quod commodatò accipiebam, nullum similem odorem obseruabam.

PHALANGIVM AMERICANVM.

Post precedentia verba (aut, si velis, etiam post caput de Ignavo) id est in calce libri quinti Exoticorum pag. 118 adde potest sequens Phalangii Americani descriptio.

In ea America Pro-
uincia quæ ab Æqua-
tore versus Antarcti-
cum polum circiter
tredecim gradibus di-
stat, vbi magnus ille
maris Sinus à Lusita-
nis *Baya de todos los
Santos* appellatus si-
tus est, quòd Kalendis
Nouembris primùm
ab ipsis detectus fue-
rit, obseruabat hone-
stissimus vir Ioannes
van Vfele phalangium
quoddam, siue Aranei
genus non vulgare sed
monstruosum; quod ob
raritatem & diuersam
ab eiusdem generis
animalibus formam,
in suo libro etiam vi-

uis coloribus expresserat, obseruatâ omnium partium magnitudine,
cuius, vt alibi dixi, exemplar mihi donabat, vt Auctario, quod ad
meam Exoticorum historiam meditor, adiungi queat: nam propter
magnitudinem non vulgarem, & diuersam à vulgari phalangio for-
mam, cum à nemine similem iconem in publicum productam repe-
riam, in tabellâ adpositâ exprimendam curabamus.

PLINIVS cap. XIV. lib. XI. Naturalis historiz, omnibus Araneo-
rum generibus, quorum naturam egregiè describit, terna dumtaxat
internodia tribuit in cruribus, & corpus exiguum Phalangio: ac
hic araneus, siue phalangium, cuius figuram damus, plura in
singulis cruribus internodia habet, quàm terna: nam præter articu-
lationem quâ corpori coniunguntur, singulis cruribus sunt quater-
na, & bifidi insuper ungues, siue chelæ, vt exigui cancri crura quo-
dammodo referre videantur. Totum autem corpus tres vncias siue
pollices longum est, vnâ aut paulld amplius latum, fusci coloris
quidem, sed totum hirsutum densisque & longis pilis nigris vndi-
que reatum, medio dorso foramen conspicuum habens tamquam
vmbi-

umbilicum, in ambitu similibus pilis præditum: caput siue corporis pars anterior tota similibus pilis densè obsita, quemadmodum & posterior siue aluus, quæ vnciam longa crassiorque est, atque bifido mucrone prædita videtur: media corporis pars in utroque latere quina crura habet similibus pilis hirsuta, & quatuor, ut dixi, internodiis satis conspicuis distincta, quia rubro colore infecta sunt, ut etiam ungues siue chelæ. Breuiter: valdè monstrosum hoc animalculum, & ipso Ioanne van Vfele referente aded noxium, ut ipsi incolæ contactum eius etiam fugiant & formident.

E X O T I C O R V M

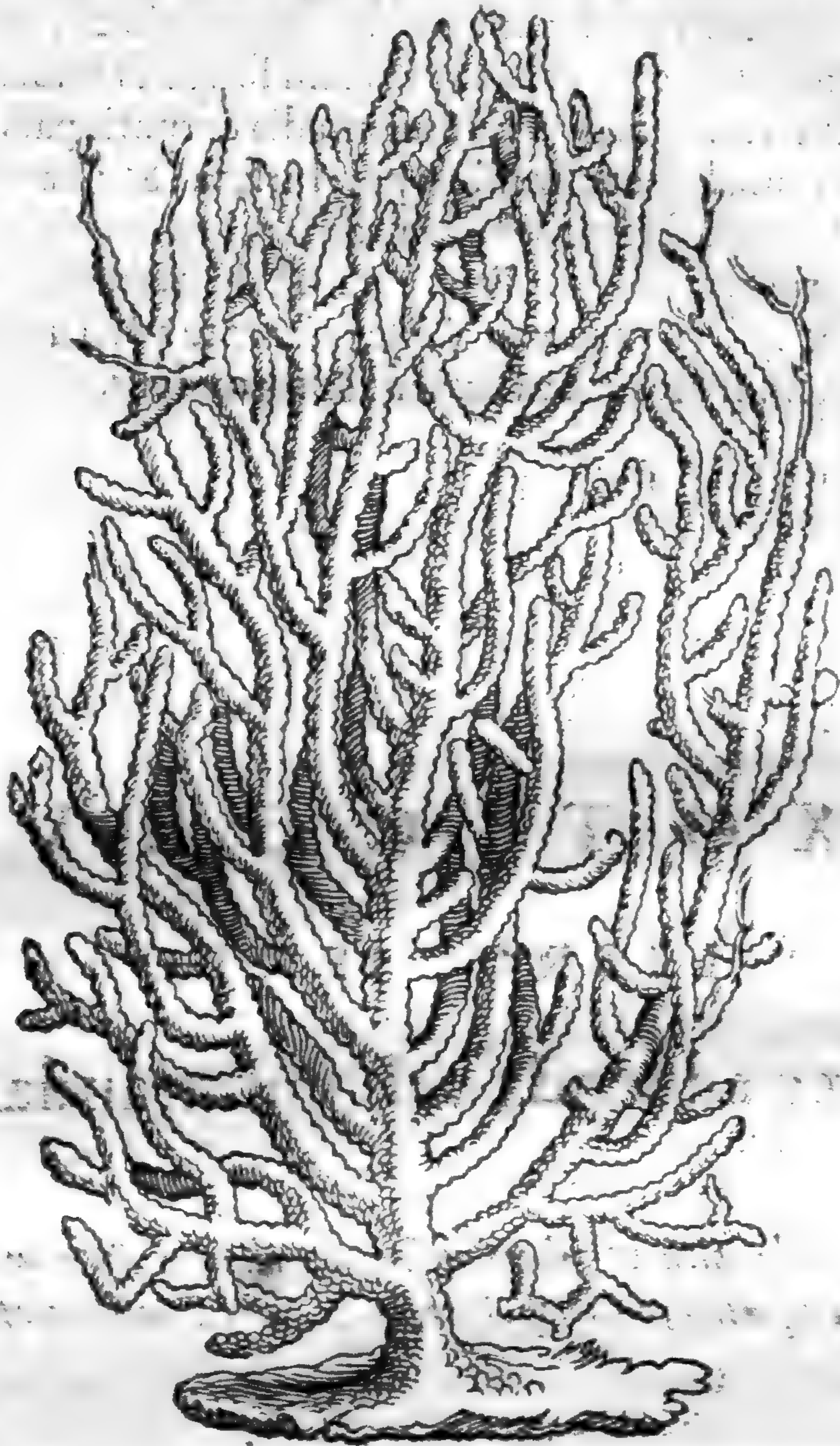
LIBRO SEXTO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. 123, ad capituli IV calcem inserenda alterius Quercus marina icon cum sua basi elegantior, à Clariss. Viro, D. D. Petro Padio accepta.

M

Quercus

FVNGVS LAPIDEVS.

Pag. 125 fungis lapideis subiice fungi lapidei formâ bubulæ linguæ sequentem descriptionem:

ALIVD porro Fungi lapidei genus mihi ostendebat Emanuel Swerts anno Christi MDCVII. Erat verò sex uncias longus, duas latus, parte supinâ carinatus & aliquantulum asper atque rudis, pronâ autem totus in strias frequentes bifariam & transversim divisus, bubulæque linguæ formam prorsus referens.

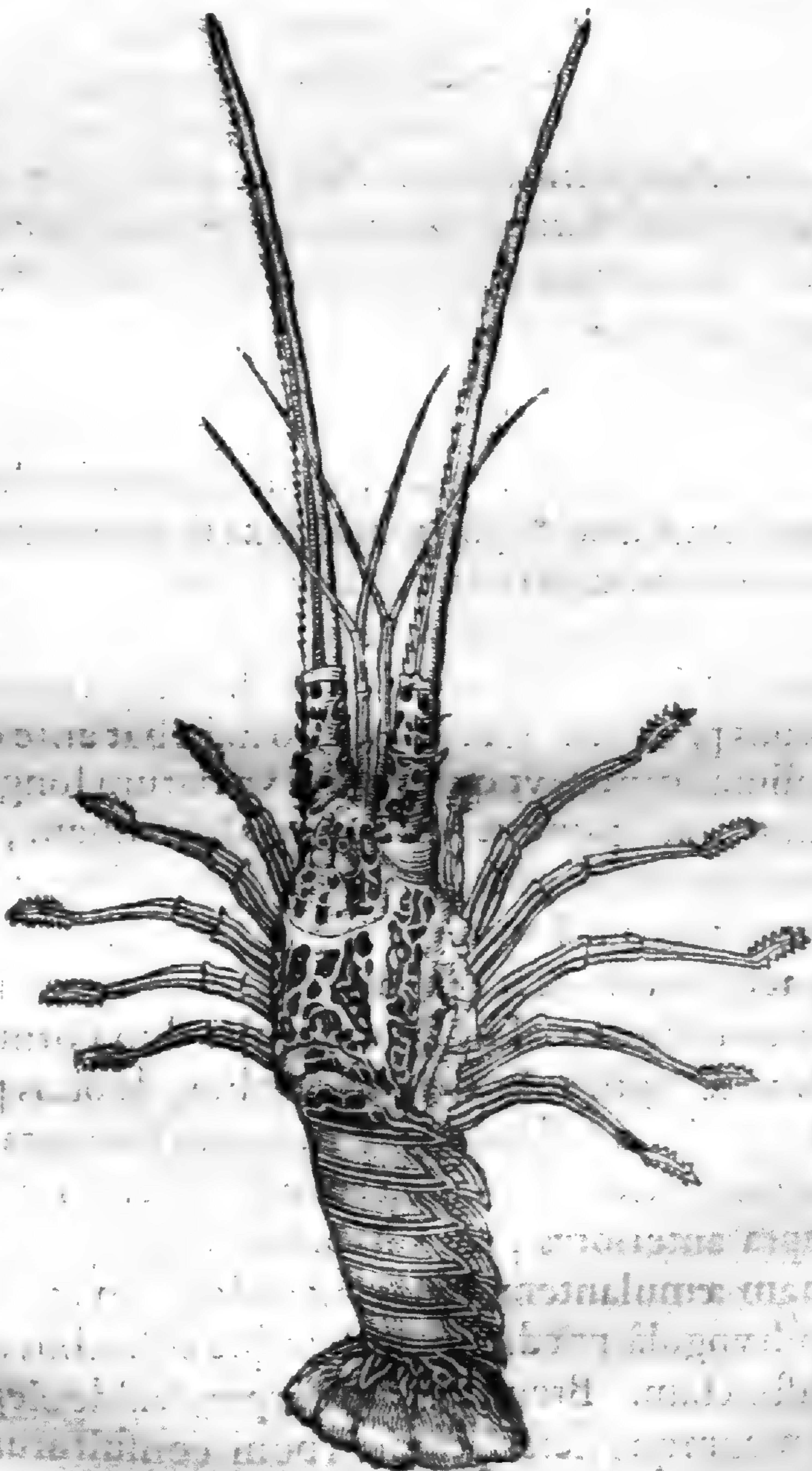
Fungus lapideus, formâ bubulæ linguæ

Pag. 128 lineâ ultimâ, muta initium Sectionis Qui cancrum, &c. hoc modo: Hoc Cancrî genus ignotum fuisse non videtur illi qui Virginiz historiam scripsit: Parte enim 11, in qua de Piscibus agit, dum piscandirationem apud eius regionis incolas vsitatam in x 111 figura exhibet, similis Cancrî iconem expressam videre licet: tametsi qui Cancrum istum Doctori Vorstio commodabat, &c. ut est in textu.

Pag. 129. post historiam Cancrî Moluccani sequi potest descriptio Locustæ cuiusdam peregrinæ, eique caput peculiare ascribi, quæ caput xv de Mytulo Conchifero precedat.

Locusta marina peregrina, seu Squilla variegata.

MAGNAM & peregrinam Locustam marinam se habuisse mihi referebat anno sexcêtesimo septimo supra millesimû honestus vir Emanuel Swerts civis Amstel-damensis, quam præcedente anno Cæsareæ Ma^{ti} tradidisse quidem aiebat, illius autem iconem viuis coloribus expressam adhuc habere: eam ut ad aliquot dies mihi concederet, quò conspiciere & eius historiam describere possem, non difficulter impetrabam: hanc nactus, ex notis quas ex pictura obseruare licuit, eius historiam concinnabam, atque ipsam iconem contra-tiore formâ in lignea tabella exprimendam curabam, ut Lectoris oculis proponerem:

nam Locustam certè maiorem & elegantiore (si exacta est pictura) neque videre memini, neque apud vllum Auctorem extare arbitror.

Corporis porrò à capite ad caudæ extremum vsque longitudo duodecim vnciarum, siue pedis Romani erat, latitudo dorfi quinque vnciarum; cauda siue inferior pars corporis quinque tabellis tecta, pænè quatuor, singulæ verò tabellæ satis breues, vt quæ vnciâ longiores non essent, at in trium vnciarum latitudinem expansæ: cauda in quinque pinnas binas vncias longas & totidem ferè latas desinebat læues & cineracci coloris, quarum exortum tegebant duriores & mucronatæ tabellæ, flavescente nigroque coloribus virgatim distinctæ: quinque autem illæ tabellæ extremam corporis partem siue caudam regentes, coloris erant subcærulei virescentis, albicantibus quibusdam maculis conspersi; quâ verò parte simul connexæ, lineis modò flavescentibus, modò atris alternatim distinctæ, quemadmodum & tabellarum latera in mucronem desinentia: testa verò dorsum regens mira colorum, situ, & formâ differentium, varietate picta; nam & niger & flavescens, & exalbidus, & viridis, & cæruleus, & suaue-rubens variâ diuersaque formâ inter se commixti in ea conspiciebantur: quinos vtrunque pedes habebat, quorum medius longissimus, vt qui vndecim vnciarum esset, huic vtrunque proximi, septem; primus & postremus, sex; singuli tribus articulis constantes, quorum medius omnium breuissimus, & tribus coloribus virgatim distinctus, flauo, nigro, & ex viridi cæruleo, reliqui duo flauo dumtaxat & nigro, extremæ vngulæ flauæ & vtrunque frequentibus denticulis præditæ. Ceterum duo habebat ante oculos maxima & longissima cornua, vt quæ viginti vnciarum longitudinem æquarent, in exortu ad quinque vnciarum altitudinem, valde crassa & aculeis prædita, atque ad secundum vsque articulum variis coloribus picta, flauo, nigro & suaue-rubente, deinde ad extremum vsque paulatim gracilescencia, & frequentibus aculeis aspera, nigroque & flauo coloribus distincta. His adiuncta alia duo cornua articulata, læuiora, flauo & nigro colore etiam prædita, duobus primis quidem minorâ & graciliora, sed quæ pede Romano breuiora non essent, & à sex vnciarum altitudine bifida: oculi cornei semper prominentes: paulo supra anteriores pedes habebat vtrunque appendicem pedis formam æmulantem, binas vncias longam, tribus etiam articulis & simili vngulâ præditam, iisdemque coloribus quibus pedes virgatim distinctam. Breuiter, toto corpore valde elegans: hanc autem qualemcumque descriptionem boni consulturum Lectorem confido

quam

quam certè exactiorem, nisi fallor, dare potuissem, si ipsum animal conipicere mihi licuisset.

LIBRI BOTANICI SINENSES.

Pag. 144. ante Sectionem Et hæc quidem sunt, &c. infere ex *Auctarii* paginâ 376 qua de *Libris Botanicis Sinensibus* annotauimus.

LIBRO I. GARCIAE.

Pag. 161 margine, pro *Caphura historia* reponit *Caphura natales*.

CARYOPHYLLORVM PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 181 adde de *Caryophyllo* qua in *Auctario*, pag. 376.

AMOMVM.

Pag. 200 ad *Amomi Scholium*, ante *Caput xxxii de Calamo Aromatico*, adde qua in *Auctario*, pag. 377 reperies. quibus & sequentia verba adtextes:

Ceterùm dum exotica quæ seposueram excutio, similem fructum reperio à diligentissimo pharmacopœo Wilhelmo Parduyn Middelburgensi ad me missum; verùm racematim non cohærentem, at à ramulo distractas baccas, etiam toto quadriennio antè quàm hunc, qui expressus, à Ioanne Ponâ acciperem. Schedæ autem quâ fructus inuolutus, Parduynus adscripserat, Consulem eius urbis, inuitatum forsitan aromatico odore, licet grauiusculo, quo præditus, baccam vnâ siue fructum edisse, atque paulo post in morbum incidisse: eam ob causam medicamentis iniiciendum minimè censerem. Vide Fructum v. cap. xxii. Lib. I I. Exotic.

GEIDVAR.

Pag. 213. ad *Zedoaria Scholion*, adde de *Geidvar*, qua in *Auctario*, pag. 378.

Pag. 222. lin. 24. in *Scholio*, scribe lapide.

LIBRO II. GARCIAE.

Pag. 234. lin. 25 scribe *linum*, non *lignum*.

CHRISTOPHORI A COSTA AROMATVM LIBRO.

Pag. 269. lin. 12. legendum Ex hac arbore in insulis

Pag. 293. lin. 48. foliorum exortus inh.

NICOLAI MONARDI

SIMPL. MED. HISTOR.

Pag. 300. lin. 25. in Scholio legendum cap. 4 & 52.

Pag. 322 ad finem Scholii capitis XXIV addi potest icon alia arboris Molle,
cuius folia, cum arbor adulta est, non crenata sed neutiquam dissecta conspi-
ciuntur, ut in hac tabellâ videre est.

Molle arboris adulta ramus, cum suo fructu.

Pag. 342 lin. ultima, pro CAPSICVM scribe SILIQUASTRVM; & pro CAPSICVM BRASILIANVM scribe SILIQUASTRVM BRASILIANVM.

Pag. 343. lib. 11. Scholia ita emenda: Capsicum hoc, seu Piper Indicum (Americum potius) quod nonnullis Piperitis & Siliquastrum Plinii esse putatur, diligentissimè colitur, &c.

Eadem pag. lin. 17 scribe Aliud Siliquastri siue Piperitidis genus, etc.

Eadem pag. post lineam 22. siue ad finem Scholii de Pipere, adde sequentia que de Pipere Americano à R. P. Gregorio accepimus: cum eiusdem P. Gregorii Commentario, de omnibus Piperis Americani generibus, quem ad me misit. Sed hoc factò, poterit totum illud Scholium pag. 343 deleri.

PIPER AMERICANVM.

EIVS Planta quam Piper Americanum appellant, & quidam Piperitum, siue Siliquastrum Plinii esse censent, varietatem, neminem exactius obseruasse existimo, Reuerendo Patre Gregorio de Regio, professione Capuccino, dum Bononia in cœnobio agebat, cui Montis Caluaria nomen: Scripsit enim Commentariolum De varietate Capsicorum (ita vocari ab Actuario hanc plantam arbitrantur nonnulli) Indicorum, atque cum tredecim iconibus varias eorum formas exprimentibus anno Christi millesimo sexcentesimo septimo ad me mittebat. Illud quia plurima scitu digna continet, nec à quopiam, meâ opinione, adèd accuratè in hac materia explorata (est enim vir ille diligens Plantarum obseruator, atque omnes neotericos Auctores qui de re Herbaria scripserunt sedulò euoluisse ex hoc eius Commentariolo apparet) Latinum facere volui, ut qui Italici sermonis, quo conscriptum est, sunt imperiti, ex illius lectione aliquam etiam utilitatem consequi possint: nam Auctario, quod ad meam Plantarum historiam facere volo, adiungendum putavi. Singulas tamen quas miserat icones exprimere necessarium esse non existimaui, tum quia integra non erant, sed singularum specierum ramum cum suo fructu dumtaxat continebant, tum quod typographum inanibus sumptibus onerandum non censebam: sed fructuum varietatem tribus solummodo tabellis comprehendendam & exprimendam curabamus, cum singularum alioqui plantarum forma non sit valdè dissimilis, aut si qua est differentia, ea in foliorum latitudine vel angustia dumtaxat consistit; & quandoquidem cum vulgari atque omnibus noto Siliquaastro crescendi ratione & ramorum dispositione conueniunt, illius iconem ipsis præponere statueramus, existimantes beneuolum Lectorem nostrum consilium non improbatum: sed cum Auctor illud decimotertio loco reponat, eius seriem immutare nolimus: eam ob causam illius integram plantam istic requirere oportebit. Omnia autem genera in tres classes redegit siue in tres Sectiones distinxit. Prima continentur quatuor genera fructum surrectum & sursum spectantem gerentia. Altera quatuor etiam genera habet, sed fructu rotundo & ad terram inclinato prædita. Tertia quatuor genera describuntur oblongas & deorsum propendentes filiquas habentia: deinde vulgatissimum peculiarem tabellam habet, cui adiunximus aliud à me in Lusitania obseruatum. Sed ipsum Patrem Capuccinum loquentem audiamus.

P R Æ F A T I O.

NUNQUAM destitit summi Dei Maiestas rerum cognitionem in hominum animos instillare & quasi imprimere, cum ut laudetur, magnificetur & celebretur eius gloria, tum ut Diuinæ ipsius Maiestatis magnitudo in infimis istis rebus agnoscat. Et licet superioribus sæculis extiterint doctissimi viri, & in Plantarum cognitione peritissimi, omnium tamen cognitionem non sunt adepti, quia in dies nouarum & prius non cognitarum fit observatio. Nouissimo enim hoc sæculo placuit æterno Monarchæ pauperibus & infimæ sortis hominibus sua secreta & opera reuelare, ut mihi pauperi discalceato cognitionem tribuere voluit varietatis huius Capfici, siue Piperis Americani, cum agerem in nobilissima & illustri ciuitate Bononia, in cœnobio Mons Caluarie nuncupato. Istic igitur observabam ea quæ à nemine aded exactè & particulatim antea fuerunt observata, ut per istas res materiales, Dei summi omnium rerum Creatoris ineffabilis potentia & inscrutabilis sapientia conspici possit.

HAS porro meas Observationes tibi donare volui, ut tam celebris viri operâ in lucem prodeant, & quæ hætenus incognita atque sepulta iacebant, omnibus nota fiant; gratiæque agantur Domino Deo nostro propter tanta beneficia quæ singulis diebus, horis & momentis nobis confert. Cæterum meam opellam in observanda huius plantæ tam insigni varietate non ingratham futuram arbitror, quandoquidem à nemine vel à paucis saltem tanta varietas fuerit observata & scripto comprehensa. Boni ergo consulas

hoc munusculum tibi propter amorem quo te prosequor libenti animo consecratum; atq. licet integrum non sit, sed partium dumtaxat particulæ, utpote foli tami, non integræ plantæ, culpa in me reicienda, tum quia aded serò ad eam rem animum applicui, tum quòd multæ occupationes me detinuerunt; deniq. quòd non sim mei iuris: nihilominus nõ tam doni, quàm cordis eius qui tibi donat, quique sese totum tibi offert, rationem habeto.

PRIMA CLASSIS SEV DIVISIO.

I. *Piper rotundum maius surrectum.*

PRÆTERITIS diebus Siliquastris, siue Piperis Indici (Americani veterius) varietates observabamus, exactius forsitan quàm alius quispiam, ut ex earum picturis ad viuum expressis liquere potest. Videtur quidem Bauhinus in suo Matthiolo Lib. 11. supra Dioscoridem cap. 153. pag. 434 figura secunda, siliquam rotundam pingere, quæ fortè plantæ huius primo loco expressæ fructum repræsentare voluit, qui cæteris maior est, & satis cum Bauhini siliqua convenit, pediculo tamen cui siliqua inhaeret, differt, qui aded reflexus exhibetur, ut terram spectare videatur, contrario planè modo, quàm de quo nobis nunc est sermo.

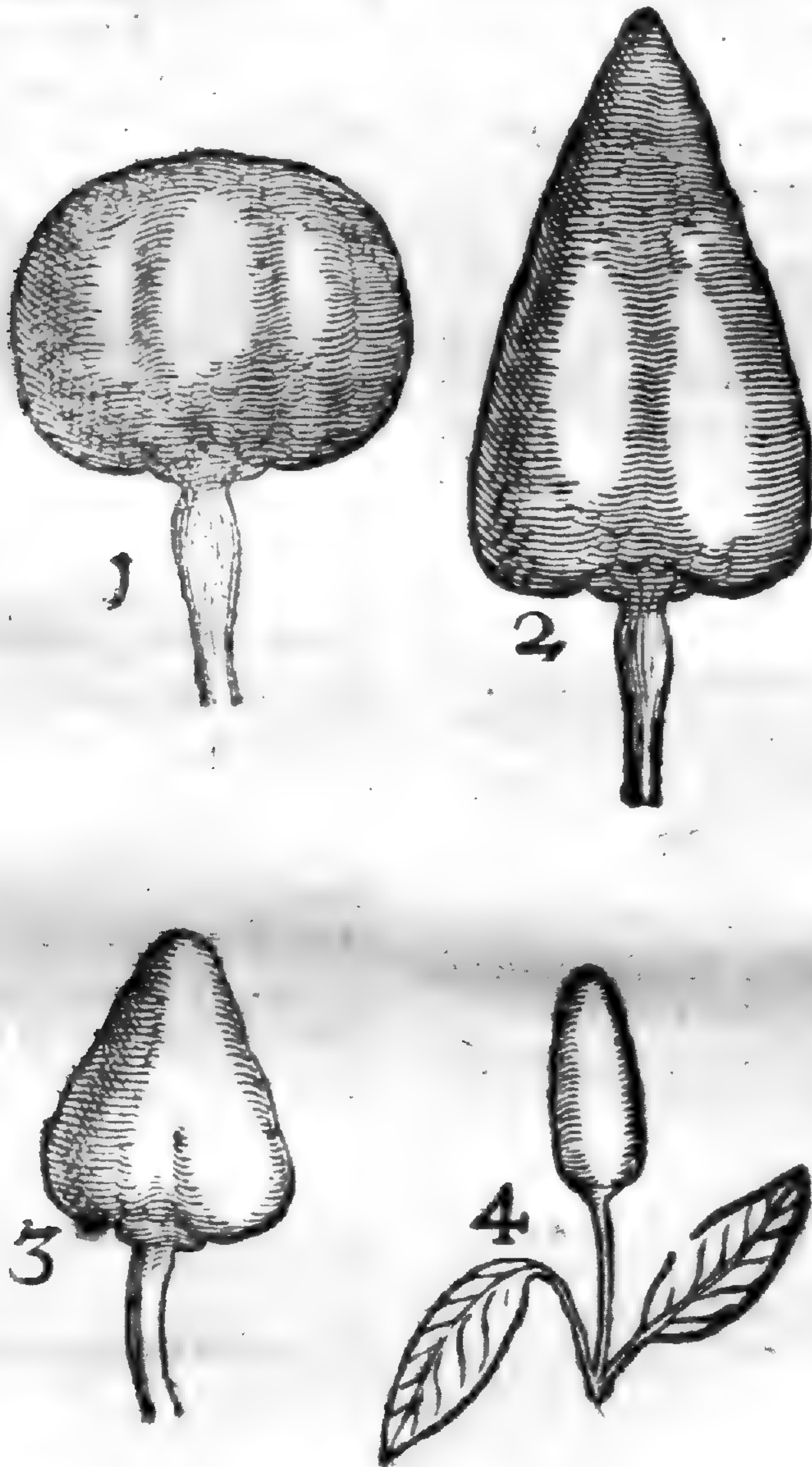
Hæc igitur planta, atque aded omnes ei congenere naturæ sunt calidæ ad quattum vsque gradum; quapropter in medicum usum non vsurpandæ, neque edulis admiscendæ: nam ob insignem acrimoniam non modò cutem inflammant, sed etiam exulcerant. Similia autem cum Solano hortensi habet folia, tametsi paullo maiora & longiora: caulem binos cubitos
altum,

CURÆ POSTERIORES.

altum, interdum etiam longiorem aut breuiorem, pro loci in quo colitur natura, siue in fictilibus, siue in hortis fertili & pingui solo, viridem, nodis & articulis distinctum; florem verò al-
bum, quinque aut sex foliulis con-

stantem, vt Solanum vulgare; è quo nascitur fructus rotundus mali apiani instar, surrectus & cælum spectans, initio viridis, maturescens rubicun-
dus, plenâ maturitate ruber vt cora-
lium expositum.

Prima tabella, quatuor genera fructu surrecto continens.

II. *Piper oblongum erectum maius
pyramidale.*

EIVSDEM cum Priore naturæ est hæc Planta, similiaque habet in singulis nodis folia, caulem & florem: cui succedit fructus corniculi instar, tres aut amplius digitos transversos longus, mucrone surrecto & cælum spectante; initio viridis, deinde ruber.

III. *Piper erectum minus
pyramidale.*

HABET etiam ista Planta similia folia cum aliis eiusdem generis, licet paullo minora, & caulem humiliorum: flores etiam albi eiusdem cum superioribus sunt formæ; quibus deciduis, succedit fructus pyramidis formæ, dimidiâ tamen ex parte minor. Secundo, nec adeo mucronatus, initio viridis, maturus ruber ut Primum.

IV. *Piper oblongum, exiguum
erectum pyramidale.*

NONNULLI forsitan hanc Plantam eandem esse censebunt cum ea quam Clusius exhibet in scholio ad Simplicium Monardi historiam pro Brasiliano Pipere; atque etiam in Iconibus posita est pro Pipere Indico brevioribus siliquis pag. 317. [qua ipsa è Clusio, nempe ex eius scholio in Monardum, desumpta:] poterunt rursus aliqui credere illam esse quam proponit Tabernæmontanus pro Siliquastrorundo angustifolio in Iconibus parte 2. sect. 10. pag. 819. Si tamen diligentius eorum forma considerabitur, evidenter apparebit diuersum esse ab eo quod apud illos conspicitur: nam tamen conueniant in siliquis sursum spectantibus, illorum tamen siliquæ

magis ad oliuæ siluestris formam accedunt; huius verò meæ plantæ siliquæ minores sunt omnibus quas obserauerim, ut ex eius icone ad viuum expressa cum aliis collata deprehendere licet. Habent autem hæ siliquæ circiter digiti transversæ longitudinē cum semisse, [sive uncialē aut paullo maiorem, nam siliquas quas cum icone mittebat dimensum sum] folia illi Lauri odoratæ vulgaris: caule constat recto, binos aut tres cubitos alto, & in plures ramos diuiso, deinde tanta florum & fructuum pulchritudine ornato, ut mirandum sit. primum autem nati fructus virefcunt, dum maturantur nigredinem contrahunt, maturi rubent ut alii. [Monitum autem Lectorem cupio huic fructui adiunctum fuisse alium fructum cum inscriptione Piperis oblongi erecti minimi, qui sanè dimidio ferè minor erat illi quod modò descripsit, quòdque picturæ expressum, & plurimum accedere videbatur ad illud quod in scholio ad Monardum exhibeo; magnitudinē tamen meam adhuc superabat, ut probè meminī; nam ipse plantam in mea Lusitanica peregrinatione delineabam, seruatâ fructus instâ magnitudine: ad huius postea normam icon in scholio ad Monardum posita fuit sculpta; & illa ipsa deinde exhibitâ à Lobelio in Iconibus; & illam Tabernæmontanus etiam imitatus est; neuter verò plantam obseruauit, sed alienâ de vsus est.

ALTERA CLASSIS

ABSOLUTA quatuor generum Siliquastrorum quæ fructum surrectum & cælum spectantem gerunt historiâ, rationi consonum est, ut de aliis quatuor generibus agamus quæ fructum non surrectum, sed propendentem & ad terram obuersum ferunt. Primumque mihi erit cordatum.

V. Tabella, quatuor Siliquastrorum genera fructu rotundo propendente continent.

V. *Piper cordatum*.

HABET hoc Siliquastrum folia, maioris Ocymi hortensis foliis similia, caulem circiter sesquicubitum altum: flores huius etiam albi sunt, quibus aut senis foliis constantes, è quibus oritur fructus è pediculo anuli modo, nunc magis nunc minus contorto

propendens, cordis formâ, & ad terram conuersus, initio viridis, maturitatem adeptus ruber vt expolitum corallium. [Mittebat etiam Pater Gregorius huius plantæ fructum, cuius duo genera constituebat, maius videlicet & minus seorsim in peculiaribus schedis repositum: addita præterea duo alia genera separata, cum hac inscriptione, Cordatum maius etc.

Etum, & Cordatum minus erectum; quorum tamen in Cordati descriptione nullam mentionem facit; si semen nascetur, videbimus an in nomine sit error commissus.]

V I. Piper cum siliqua oliuaria.

ISTVD Siliquastrum siue Piper, foliis non differt à Solano hortensi: eius caulis ad binorum cubitorum altitudinem assurgit; fertque in singulis nodis florem aliorum flori similem, cui succedit fructus oliuæ formâ & facie, propendens & terram spectans; initio viridis, maturus ruber, vt aliorum generum. [*Sed etiam huius duplicem fructum mittebat diuersis schedis inclusum, & diuersis inscriptionibus insignitum: vni enim inscriptio addita erat Capsici oliuarii non erecti, alteri verò Capsici oliuarii maioris erecti. itaque si vera erant inscriptiones, binæ huius generis diuersæ species reperientur.]*

V II. Piper cum siliqua rotunda cerasorum modo.

TERTIA Secundæ classis Siliquastrum planta folia profert Circeæ ab Andræa Cæsalpino descriptæ Lib. VIII. de Plantis cap. 33. pag. 333. foliis similia, caulem binos cubitos altum, flores albos Solani hortensis floribus similes, & deinde fructum ceraso siluestri prorsus similem, è singulis articulationibus pendentem, initio viridem, post maturitatem rubrum. [*Est istius bina scheda missa, fructum continentes maioris, & minoris inscriptione insignitum: an duæ diuersæ species inueniantur ignore; an verò diuersa magnitudinis siliqua in eadem planta nata, vt interdum, modo sapinseculè fieri solet.]*

V III. Piper cum siliqua lato ac rugosa.

FUCHSIUS Lib. quem de Plantis scripsit, præsertim verò in iconibus 8. & 16 formâ expressis pag. 427. pro Capsico lato hanc plantam exhibet: in eo verò qui Latinè in folio cusus cap. 280. pag. 732. pro Siliquaastro quarto. Dodonæus eandem pro Capsico Lato in Hist. Plant. Gallica in folio cusa lib. 5. cap. 69. pag. 442. atque etiam Historia plantarum Lugduni expressa lib. 5. cap. 35. pag. 692. Eiusdem cum illis opinionis videtur Bauhinus suæ Phytopinacis Lib. 112. Sect. 1. pag. 156. illam appellans Capsicum siliquis latis cordatis. Proponunt interdum isti in vna eademque planta diuersas siliquas, vt Cordus tres, pro prima vulgarem, pro altera oblongam angustam & curuam, pro tertia quam appellant latam. Bauhinus verò quatuor diuersas species in eadem planta adpingit, vt videre licet in eius Matthiolo, latam videlicet, cordatam, oblongam recuruâ siliquâ, & quartam ab ipsa planta separatam, ab ipso Capsicum rotundum dictam: nec singulas icones proponunt peculiariter separatas; tametsi Fuchsius, Dodonæus, & Lugduni cusa historia aliquas icones separatas exhibeant, omnem nihilominus reuerentiam illis defero, quia virorum ad eò celeberrimæ opinioniones in precio sunt habendæ: hallucinari tamen videntur, cum veniâ dictum sit, quia planta ab ipsis descripta simili fructu prædita est, quo ea quam cordato fructu appello: itaque in appellatione dissentite videmur. verum quidem est, illud quod describo, cum eorum Capsicis caule & foliis Solano similibus conuenire,

sed differunt siliquâ siue fructu: nam cordatum à me vocatum, fructum gerit instar vesicæ rugosæ, aliquantulum latum & longum, nec ullam cordis formam refert: fructus viridis est initio; paulatim deinde rubedinem contrahit, plenè maturus totus ruber est, quemadmodum reliquorum: præterea non est ingrati odoris, sed Iridis sil.

minoris, siue Armeniâci mali odorem refert: de isto solo loquor, quia in eo solo hanc notam obseruavi: sed volente Deo omnipotente, etiam in aliis periculum faciam.

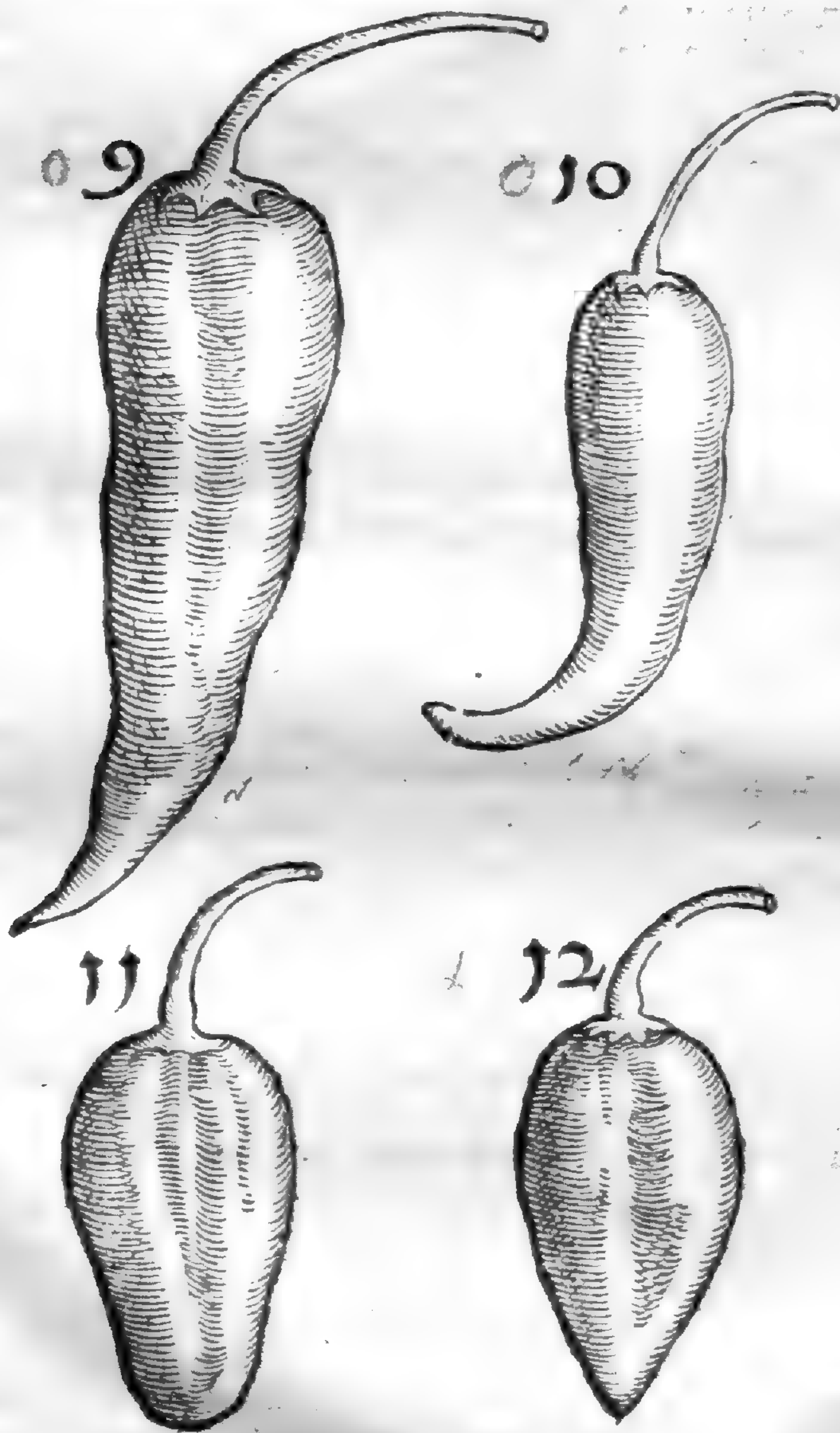
TERTIA CLASSIS.

IX. Piper oblongum recuruis siliquis.

ABSOLUTA Primâ quatuor generum Piperis Americani

siliquas terram spectantes gerentis sectione, restat vt de aliis quatuor fructum etiam versus terram pro-pendentē habentibus agamus: inter quæ primum locū obtinebit illud quod à pluribus Auctoribus exhibetur, peculiariter à Fuchsio in iconibus 8. & 16. formâ pag. 416. pro Capfico oblongiore, & ab eod. Lat. folio cap. 280. pag. 733. pro Siliqua stro tertio: à Dodonæo verò Hist. Gall. lib. 5. cap. 69. pag. 741. pro Capfico oblongo, quemadmodum & à Lugdun. Hist. lib. 5. cap. 35. pag. 632. Bauhinus autem in Phytopinac. lib. 111. sect. 1. pag. 155. & in suo Matthiolo lib. 2. supra Diosc. cap. 135. pag. 434. Capficum siliquis longis recutuis appellat: Tragus denique in sua Plant. historia lib. 2. cap. 148. pag. 328. vnâ cum Valerio Cordo, vnicam plantam ponit cum tribus speciebus: sed & ipse Cordus in Histor. de Plantis lib. 1. cap. 6. pag. 88. Piperitam,

Tabella III. continens quatuor genera alia, fructum pro-pendentem & ad terram obuersum gerentia.

sive Siliquastrum Peruvianum appellat.

HÆC autem planta similibus quibus aliæ folius est prædita, caule sesquicubitum alto, floribus albis, è quibus nascuntur siliquæ quinque digitos transversos cum semisse longæ, contortæ interdum; initio quidem virides, sed maturæ rubentes vt expolitum corallium; æque non valde crassæ, cuspidè mucronatâ instat cornu multorum animalium quadrupedum non adutorum, peculiariter autem binnuli.

X. Piper longum minus siliquis recurvis.

HORVM Siliquastrorum Altera planta similibus prædita est foliis, minoribus tamen quàm reliquorum generum, caule cubitalis altitudinis, aut maiore, floribus reliquis similibus; quibus deciduis succedunt siliquæ dimidiam superioris Noni siliquarum longitudinem & crassitiem æquantes, mucrone etiam acuminato instar cornu, initio virides, maturæ rubræ veluti reliquorum generum.

XI. Piper bifurcatâ siliquâ.

TERTIA dictorum Siliquastrorum planta eiusdem cum supraddictis est formæ; in hoc solo differens, quòd siliquas gerat non adeò mucronatas, sed æqualis ferè crassitudinis, extremâ tamen parte aliquantulum angustiore, & nemo præditâ, quæ illam veluti bifurcatam efficit.

XII. Piper siliquâ planâ.

CVM istud Piper ab aliis qui de Plantis scripserunt, conspectum &

obseruatum esse non dubitâ, non deerunt tamen forsitan nonnulli, qui à supra nominatis differre existimabût: sed eiusdem nihilominus est naturæ cum illis, soloque in colore est differentia; cum aliis enim generibus & foliis, & caule, & floribus conuenit; quemadmodum aurum quia metallicæ est naturæ, cum aliis metallis conuenit, ab illis tamen differt multis in rebus: ita huius Piperis siliqua, licet vulgari sit similis, breuior tamen est, & magna ex parte in mucronem desinit, & in colore maximè dispar, quia reliqua genera rubri sunt coloris, huius verò siliqua flauescens, lutei, crocei, aut vt veriùs dicam, aurei, prorsus vt aurantia mala probè matura.

ISTIS porro duodecim Piperis Americani generibus descriptis, & sigillatim eorum siliquis figurâ expressis, quæ concinno quodam ordine cohærent, nempe rotundi maioris, longi surrecti pyramidalis maioris, surrecti pyramidalis minoris, longi exigui pyramidalis surrecti; similiter cordati, oliuaris, ceraso similis, & rugosi; his additæ, quò musica perfecta esset, oblongi siliquâ recurvâ maioris & minoris, bifurcati, & aurei coloris: atque vt suauior sit concentus, adiungetur genus vulgatissimum.

XIII. Piper vulgatissimum.

PIPER istud vulgatius Americanum à multis Authoribus diuersis nominibus appellatur: Fuchsius enim Caplicum rubrum & nigrum nominat in Iconibus 8. & 16. formâ expressis pag. 425. Eidem est Siliquastrum maius & minus fol. lat. cap. 280. pag. 732. Piper Indicum dicitur Matthiolo lib. 2. Diosc. cap. 153. vltimâ editione

editione lat. pag. 576. & vulgari fol. cap. 148. pag. 608. atque in omnibus itidem editionibus. Clusius scholio in Monardi Historiam Capsicum appellat, vulgarem nomenclaturam sequutus: dicitur etiam Capsicum maius & minus, siue Piper maius & minus Lugdunensi hist. lib. 5. cap. 35. pag. 632. Bauhinus nominat Capsicum siliquis oblongis in Phytopinace lib. 3. sect. 1. pag. 155. & in suo Matthiolo lib. 2. in Diosc. Piper Indicum cap. 153. pag. 434. Casalpinius Circeam Diosc. fortè lib. 1. de Plantis ca. 22. pag. 215. Castor Durantes in suo Herbario Piper Indicum pag. 344. Siliquastrum Tabernaemont. in Iconib. parte 2. sect. xi. pag. 859. Lobel. in Obser. pag. 172. & 173. Capsicum vel Piper Indicum longioribus siliquis, & Piperitum Cordi, Siliquastrum Plinii & Tragi, & Piper longum Dioscor. præterea Capsicum Actuarii, siue Zinziber caninum Auicennæ, Calecutium Piper, & Piper Indicum longioribus siliquis, in Iconib. pag. 316.

Fert portò hæc planta interdum suas siliquas quadrangulâ formâ, nonnunquam rotundâ, atque etiam alterius formæ, vt obseruari in pensilibus hortis & fictilibus ante fenestras ædificiorum in illustri ciuitate Bono-

Piperis Americani vulgatiore tabella, que petita est è pag. 342, scholio ad cap. LIII. Simpl. Histor. Monardi in folio cuse De Pipere.

nia, vt etiam alii obseruare potuerunt, vel poterunt. De illo, cum omnibus sit satis notum, plura non adiciam, sed Lectorem ad eos Auctores supra memoratos qui de illo scripserunt, ablegabo.

CETERVM quia vulgarioris Siliquastricon qua hic proponeretur, petenda fuit d scholia quod olim scripsimus ad cap. de Pipere in Historia simplicium Medic. Nicolai Monardi, quod est LIII. in postrema editione expressa in folio; quidquid tum scribebam, ut maior lux ad hanc Commentationem accedat, reuocandum & hic repetendum existimavi.

Piper igitur Americanum diligenter semè coli obseruabam, dum per Hispaniam peregrinabar anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, in multis eius Regni prouincijs, praesertim verò totà Castellà vetere & nouà, cum ab hortulanis, tum à mulieribus in adium suarum pensilibus hortis: etenim per totum annum eo utebantur recente & sicco pro condimento in cibus: specta-

batur autem (ut nosse Auctor Tabella Piperis Brasiliiani, petita etiam è Scholio ad cap. LIII. Hist. Simpl. Med. N. Monardi.

ait) varià formà. Memini etiam videre anno Christi M. D. XXXV. maximà copià cultum in suburbanis Brunnae celebris Marchionatus Moraviae vrbs hortis, è quo cultores non contemnendum quastum faciebant; erat enim apud vulgus frequens eius vsus. Sed & aliquot eius genera obseruabam culta à monachis in monasterio quodam Lusitaniae infra Vlyssipponem sito ad Tagi fluminis ripam dextram, flavescentis coloris fructu praedita.

PRÆTERMITTENDVM porò non duxi aliud Siliquastrum genus quod in eadem peregrinatione obseruabam, Vlyssipponis Conimbricam proficiscens, nonnullis Lusitaniae locis, caule in cubitales ramos diuiso, graciliores tamen quàm in vulgari, eosq; virentes, folijs hortensis solani foliorum penè similibus, paululum verò angustioribus; flore paruo albo, solani hortensis flori persimili, longiusculo pediculo subnixo, & surrecto, quo decidente succedebat fructus exiguus, & magnitudine eorum generum qua equidem videre vnquam

mibi contigit, longè inferior, initio viridu, deinde nigricans, tandem, vbi maturitatem contraxerat, ruber, continens multa semina latiuscula & plana precedentis Siliquastris modo, tam acris & feruidi saporis, vt gustatum fauces incenderet, nec posset illa acrimonia tolli nisi post aliquot dies. Flores profert, vt arbitror, toto Autumno, & in calidioribus regionibus etiam hieme: nam sub initium Decembris hanc plantam florentem, fructuq; immaturo, maturescente & maturo onustam inueniebam; Pimienta autem de Brasil, hoc est, Piper Brasilianum vocabant, in qua Prouincia abundanter nasci, multipliciq; in vsu esse, Vlyssipponem redux, intelligebam à Roderico Lins (apud cuius patrem Sebaldum diuertebam) qui recens ex Fernambuco, vbi habitabat, aduenerat. Huius fructum matuum in Belgium cum plerisque aliis seminibus in illa mea peregrinatione collectis referebam & amicis communicabam; in quorum numero fuit vir illustris Carolus à S. Audomaro, Moerkerke & aliquot aliorum pagorum toparcha, qui anno Christi sesquimillesimo & sexagesimo sexto in cultissimo suo horto (quem contiguum habebat Moerkerkane arci ab ipso habitata) serebat, è quo natae aliquot planta, quae Autumno dumtaxat florem fructumq; protulerunt, illis omnino similes cum formâ, tum magnitudine, quos gestabat ea planta quam in Lusitania obseruabam & legebam, atque etiam cum suo flore & fructu ipse delineabam: sic vt animaduertere possem, nihil in eo genere immutatum diuersi climatis ratione.

DE SILIQUASTRIS IN GENERE.

Si exactè obseruentur horum Siliquastrorum folia, caules & rami, euidenter apparebit, illorum folia media esse inter Solani & Lauri folia; adeò autem viridi saturo colore prædita, vt nigra videantur: horum caules ramiq; fracti, medullam continere deprehenduntur sambuci ramorum medullæ similem; suntque in plures ramos diuisi, & ii rami denuò in ramulos binos aut ternos digitos transversos longos, in quorum alis bina disparia folia, inter quæ magna ex parte exeunt flores albi in quinque aut sex foliola diuisi stellæ formâ, pauca stamina in medio continentes, quibus deciduis paulatim succrescunt siliquæ, siue vascula digitalis longitudinis, plus minusve, & pollicaris circiter latitudinis, pro singulorum qualitate, sensim à latitudine in cuspidem desinentes, quæ videlicet eius formæ

esse debent, initio virides, per maturitatem rufæ aut puniceæ, deorsum spectantes aut surrectæ, quemadmodum eorum flores. Apertæ deinde istæ siliquæ, multa semina continere deprehenduntur lenti similia, flavescentis ex albo coloris, confertim quasi suspensa & breuibus petiolis coherentia membranis tribus humidis, callosis tamen, parteque superiore latis, circa mucronem verò angustis, & instar pineæ cuiusdam nucis congesta, sic vt inferior siliquæ pars inanis & vacua relinquatur: interiores autem illæ membranæ, quando reficcatae sunt, in tenuissimum pollinem redigi possunt, vt alcohol. Omnes istæ Siliquastri plantæ numerosis radicibus in varias partes sectis & capillaribus præditæ sunt, & ornatus dumtaxat gratiâ in fœtilibus aut hortis colantur: nec quisquam eorum qui de plantis scripserunt, neque ego, quidpiam obseruatione dignum reperimus, quantum ad saporem & odorem foliorum, flo-

rum, caudicis aut radicum huius plantæ attinet; sed in eius siliquis & semine dumtaxat, atque tota siliquarum carnosa parte vis consistit. Est porro hoc Piper Americanum tantâ acrimoniâ præditum, vt exulceret & pustulas excitet vbicunque applicatur: neque solum id præstat, sed etiam siliquas tantummodo aperiendo & semen eximendo, adeò acris exhalat vapor, vt per nares penetrans cerebrum subeat, & ex eo eliciat tantam eamque lentam & viscidam materiam, vt admiratione dignum sit; quin & guttur ingrediens, tussim excitat, & adeò vehementem vomitum, vt omnia interna viscera reiici debere videantur; siliquas præterea & internas partes confringendo, sternutamenta valde excitat; & manibus contractas tractando, tantam in iis inflammationem parit, vt aliquot horarum spatio aduri videantur, remediumque petendum sit ab aquæ frigida aut vini lotionè: hæc omnia sum expertus dum semen è siliquis eximebam. [*idem sibi accidisse fatetur Carolus Clusius anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo sexto: nam dum huius piperis siliquas semine quod ex Hispaniis attulerat natas confringendo & earum semen eximendo lacrima ipsi oborirentur ob vaporis acrimoniam, & eas manibus extergere vellet, oculorum inflammatione tam vehemente correptus est, vt eorum usum deinceps amittere metueret, & non nisi longâ & sæpius repetitâ frigida lotionè illam tollere posset.*] quinimo in ignem iniectæ siliquæ, grauem & tetrum excitant odorem, qui nauseam & fastidium adstantibus prouocat. Dum siliquæ aperiuntur, odorem quidem acrem & subtilem exhalant, qui deinde tamen in satis gratum resoluitur.

Breuitè; sunt istæ Siliquastræ siliquæ calidæ & siccæ in quarto gradu, vel etiam maiore si quis extaret: eam ob causam adurunt & validè exulcerant.

Originem duxerunt istæ plantæ ex America siue India quam vulgo occidentalem appellant, & seruntur in hac nostra regione sub Martii finem, deinde natæ transponuntur quocunque loco quis voluerit, siue in fictilibus ad fenestrarum ornatum, siue in hortis: flores proferunt Augusto mense & toto Autumno: deinde fructus maturescit: at regionibus calidis florent fructusque ad maturitatem perducunt per totam hiemem.

Facilè mihi persuaserim, imò firmiter credo, omnibus Auctoribus qui de Plantis scripserunt, non solum nota fuisse istius Piperis genera à me producta, sed etiam alias differentias eos obseruasse: nam alia duo genera reperiri, intelligo, Siliquastrum videlicet piloso caule, & aliud siliquâ nigrâ rotundâ: Verisimile enim est inter tam multos Plantarum inuestigatores alia genera obseruata esse, & restare adhuc obseruanda. Quidam scriptores duorum aliorum generum meminerunt, alii plurium, sed eorum figuras non exhibent; aut si exhibent, vnicam plantam proponunt varietate siliquarum onustam: id autem facere arbitror, quia in ipsis plantis exiguum est discrimen, & id in solo fructu consistit; eam ob causam negligenter hanc rem tractarunt, contenti demonstrare inueniri plantas longis siliquis præditas, rotundis, & melonum cerasorumque formâ. Non desunt qui suis operibus inserant quasdam plantas nihil affinitatis cum Siliquaastro habentes, quemadmodum Dalechampius in sua historia generali Lib. v. cap. xxxv.

pag. 633. pro Siliquaistro rotundo plantam illam proponit, quæ ferè ab omnibus appellatur Solanum pomiferum, propter folia Solani foliis similia, & fructum malo parem. Atque etiam Dodonæus Pseudocapsicū vocat Solanum illud arborescens in sua Stirpium historia in folio expressa Lib. 4. cap. 27. pag. 706. vt testantur in Indice Iconum & in Obseruat. pag. 136. Lobelius, & lib. 5. cap. 27. pag. 600. Historia Lugdunensis. Attamen neque Dalechampii planta, neq. Dodonæi vllam acrimoniam habent, tametsi in illarum fructu sit aliqua similitudo, qui initio viridis est, deinde ruber perinde ac Siliquaistorum, & etiam eius semen planum & albicans, tametsi aliter in siliqua dispositum.

PRÆPARANDI MODVS.

Non modò in Medicamenti vsum receptum non erat hoc Piper, sed neque in cibum etiam admittebatur, propter insignem illam acrimoniam quâ præditum est: nihilominus videtur humanum ingenium rationem inuenisse quâ eius malignitas corrigere-
tur, vt in vsum recipi posset sine vllò incommodo ad cibos condiendum, atque etiam pro medicamento vsurpari, hoc modo præparatum: Maturæ huius Piperis vesicæ siue siliquæ leguntur cum suis pediculis, & in vmbra siccantur: quando quis vti volet, reponat in vase illi simili quo vtuntur pharmacopolæ ad resiccandos amygdalarum & nucis pineæ nucleos quos saccharo operire volunt, cum farina; & exsiccet lento igne: deinde à farina purgentur, & à pediculis suis liberentur: deinde cum forcipe minutissimè cum suis seminibus incisæ ponderantur, atque singulis siliquarum cum se-

mine vaciis, pollinis farinae libra additur: pinuntur simul omnia cum fermento panis instar; & fermentari hæc massa sinitur: probè fermentata in clibano coquitur; cocta in taleas scinditur, & denuò coquitur, instar biscocti: postremò in aheneo mortario aut alio tenuissimè teritur & per cribrum transmittitur.

FACULTATES, ET VTENDI MODVS.

ADMIRABILIS est hic puluis ad condiendum omne cibi genus: valenter enim ventriculi & intestinorum flatus discutit, orexim excitat, cibis bonum saporem conciliat (atque etiam vino) præsertim cibis humidis & flatuosis inspersus; singulis diebus manè cum caponis aut vitulinæ carnis iusculo sumptus scrupuli pondere, frigidum ventriculum calefacit, pituitam discutit, & lentos viscososque humores ventriculi fundum occupantes absorbit, concoctionem iuuat, vrinam ciet, & oculorum caliginem tollit: cibis admixtus: tribus continuis diebus manè sumptus cum pulegii decocto, mortuum foetum è matrice expellit: huius plantæ siliqua recens aut sicca vuluæ mulieris à partu imposita, eam sterilem reddit: puluis prædictus cum lohoc de muscilagine mixtus, vetustæ tussis medetur: cum melle emplastri formâ supra locum calidè impositus, sciaticam curat; & cum melle cocto gutturi applicatus, synanchi medetur; haustus cum decocto foliorum lauri, colicos dolores sedat: manducatus cum uva passa & staphisagria, pituitam è capite educit: exceptus pice, scrophulas resoluit: commixtus nitro morphæam extergit: exceptus acri aceto, apostemata & lienis duri-

tiem emollit: haustus ex vino dulci, pituitam lentam & viscidam pectori, pulmonibus & intestinis inhaerentem incidit: mixtus cum vnguento de alabastro, & ea mixturâ inunctâ dorsi spinâ febris periodicæ rigores tolluntur: emplastrum ex eo & tabaci foliis confectum, mor sui cuiuscunque venenosi animalis impositum, eum sanat: æquis partibus cum fœniculi semine commixtus & haustus, ad binorum scrupulorum pondus singulis diebus ieiuno ventriculo, per quatuor aut quinque dies, matricis dolores sanat: pessarium ex eo, oleo laurino, gentiana, & xylo factum, vuluæque ori impositum, purgationes menstruas deperditas reuocat: decoctione siliquarum eius ex vino factâ calente adhuc si herniæ aquosæ foueantur manè & vespèri, sanantur: siliquarum ex aqua fontana decoctio, dolorem dentium mitigat, & eos à putrefactione præseruat: vinum in quo siliquæ per inte-

grum diem macerata fuerint, singulis diebus manè ad bina cochlearia haustum, otis fœtorem tollit: & errhinon cum hydromelite ex eo factum, nasi fœtorem à pituita prognatum corrigit: harum siliquarum cum suo semine in aqua vitæ per triduum maceratarum infusione membra paralyti afflicta si lauentur, valdè iuuabuntur: puluis cum gallinæ axungia mixtus, frigida apostemata resoluit, & bubones emollit: eius cum terebinthina liquida inunctio, arthriticos dolores sedat, & nodos in articulis manuum, pedum & genu crescere non sinit: aquam è corporibus hydropticorum euacuat, pari pondere cum pilulis alephanginis deuoratus: cum maluæ decoctione calida haustus, urinam ciet: pituitam quæ in renibus calculum & arenam gignit, haustus cum aqua saxifragiæ, tollit. *Hactenus Pater Gregorius de Siliquastrorum generibus.*

IN OPVSCVLIS NICOLAI MONARDE

Pag. 18. lin. 23. deuorandus.

Pag. 19. lin. vltima, B. Aulam.

Pag. 20. lin. 29. auro & argento, (quod vid. & c.)

Pag. 29. lin. 10 & 11. scribe laborant, si imbecilles sint: ferrum, & c.

Pag. 30. lin. antepenultima tam multa aut cognitu digna dici potuissent: nam si quæ, & c.

P E T R I B E L L O N I I

L I B R O P R I M O,

præter ea quæ in erratis ibidem annotata sunt, hæc addenda vel immutanda.

Pag. 12. lin. 54. Striphoceri.

Pag. 23. lin. 4. passim.

Pag. 32. ante annotationem Dispiciendum, nimirum ad verba Bellonii circa initium capitis xxvi, Apium maius & minus, adde hæc verba: Gallicum exemplar habet de l' Ape maieur & mineur: an per eas voces Lappam maiorem & minorem intelligat, dubito.

Eadem pag. ad capitis xxvii sequentia verba & cruda Mouronia, adde hæc: Mourone Bellonius, populari suis forsitan dialecto, qua Sisymbrium cardaminen, siue Nasturtium aquaticum vulgo dictum vocant: nam alioquin Mouron Gallorum, Anagallis Latinorum, in cibum recipi non solet.

Pag. 56. lin. 30 & 32 leg. Platogni.

P E T R I B E L L O N I I

L I B R O S E C U N D O.

Pag. 95 ad capitis de Civetta calcem adde sequentia verba.

CIVETTA.

Cum Bellonius cap. xx. Lib. I I. Observationum, Civettam, quam veterum Hyenam magno errore esse arbitratur, satis scite descripsit.

scripserit, iconem tamen adposuit quæ ipsius animalis formam non satis exactè repræsentat: legitimam verò viuis coloribus expressam nactus ab humanissimo viro Ioanne van Vfele, quam ipsemet ad viui animalis normam depinxerat, facere non potui, quin submota Bellonii Icone, illam eius loco reponerem, in qua expressus est affabrè meatus, è quo effluit odoratus ille liquor qui in precio est: præterea in mea icone omnes animalis partes meliùs repræsentantur, etiam secundum Bellonii ipsius descriptionem, quàm figura à Bellonio proposita.

Pag. 101. ad scholium capitis XXVIII. adde sequentia verba: nec oberit obseruare primam iconem, & eius historiam, quam cap. XIII. lib. II. Exoticorum damus, nostrumque de eâ iudicium.

Pag. 103. lin. 38. appellere non oportuit.

Pag. 107. lin. 3. Semiamithos

Pag. eâdem lin. 22. Anthyllis

Pag. 135. Scholium ad caput LXXIV. conferre poterit cui otium est, cum Prosperi Alpini capite de Alcanna, in libro de Plantis Ægypti: & qua differentia descriptionis sit, considerare. Nam Prosperi icon, prorsus diuersa ab hac nostra.

Pag. 144. lin. 51. plateæ

Pag. 146. lin. 4. quotquot

Eâdem verò paginâ in iconè Arabis, brachium dextrum nudum esse debebat, non sinistrum.

Pag. 157. lin. 27. sic lege: Alinterno. Nostrum iter per valles prosequuti, vetustum.

Pag. 171. lin. 22. lege nūgatur

Pag. 178. lin. 38. lege, æstimentur, & quàm magna eorum sit quantitas (aut copia.)

Pag. 237. lin. 46. adde in margine: Conferendus esset hic locus cum Gallico exemplari, si quis nancisci posset.

F I N I S.

ADDITAMENTA III

A D

CVRAS POSTERIORES

CAROLI CLUSII:

Quorum quadam ab ipso memorantur, sed non describuntur, quadam ad ipsum missa, Curis suis Posterioribus adiungere nequirit morte preventus; quadam, quia eiusdem argumenti erant, à nobis addita sunt.

H O X O C O Q V O M A C L I T.

CUM nomen huius herbe magnam affinitatem habeat cum *Quamoclit* (cuius iconem delineari curaverat paullo antemortem suam Cl. & Püss. Mem. Carolus Clusius, cuiusque descriptionem à Fabio Columna editam Curis Posterioribus inseruimus, ut videre est pag. 4 & 5.) eius qualemcumque descriptionem (sine iconetamen, aut delineatione ulteriori) à Clariss. Ioach. Camerario in Horto suo medico factam, hic locum habere voluimus. Ea autem est talis:

H O X O C O Q V O M A C L I T (sub quo barbaro vel Indico nomine fuit Florentiam, & inde ad nos missa) folia habet propemodum Hoxocoque-
maclit, Indica
stirps. Fraxinellæ: vel potius eodem ferè modo quo Cassia siliquosa prodit, nullo in costæ extremitate imparitatem faciente folio. Caules & ramuli, & foliorum oræ rubent. Flores flavi sunt, Cassiæ floribus similes. Hinc emergunt siliquæ oblongæ cylindræ, exterius per maturitatem fuscæ, intus purpurascens, fuscis granis distentæ. Radix nigro cortice obducitur: quo abrafo, flavescit; & fibris plurimis constat: vivitque sex tantum menses, gelu impatientissima planta, & aprieum vulturnoque expositum locum desiderans; alioquin nec flosculose explicat, nec spem frugis facit. Odor illi grauissimus, & planè abominandus: sapor subdulcis, non ingratus, cum aliqua adstrictione, pænè vti Chebulorum, minùs tamen adstringens: radicis

dicis verò amarus, & Polypodii saporem repræsentans, cum dulcedine aliquâ, nisi quòd non ita filiceum quiddam sapiat. Folia explicat oriente sole; cadente remittit, & in se contrahit, vt peritura videatur qui antea non obseruârunt: & hoc quidem cum aliis quibusdam leguminosis habet commune. Sed hoc imprimis notatu dignum, alarum cauis, quâ parte caulem amplectitur latior costarum extremitas, innasci verruculas paruas rubentes, quæ intensissimo æstu exudant liquorem candidum, purum, pellucidum; vt minutas margaritas referret, si paulo maior eius copia emitteretur. Viscosus is est, ac dulcissimus; ideoque à muscis avidissimè expetitur. Inesse huic plantæ vim quandam planè peculiarem, nemo negârit, qui semel attentius paullo ipsam considerauerit. *Hæc Camerarius: ex quibus verbis facillimè cuius discrimen quod inter duas has peregrinas plantas (Quamoclit nempe & Hoxocoquomaclit) est, liquere poteris.*

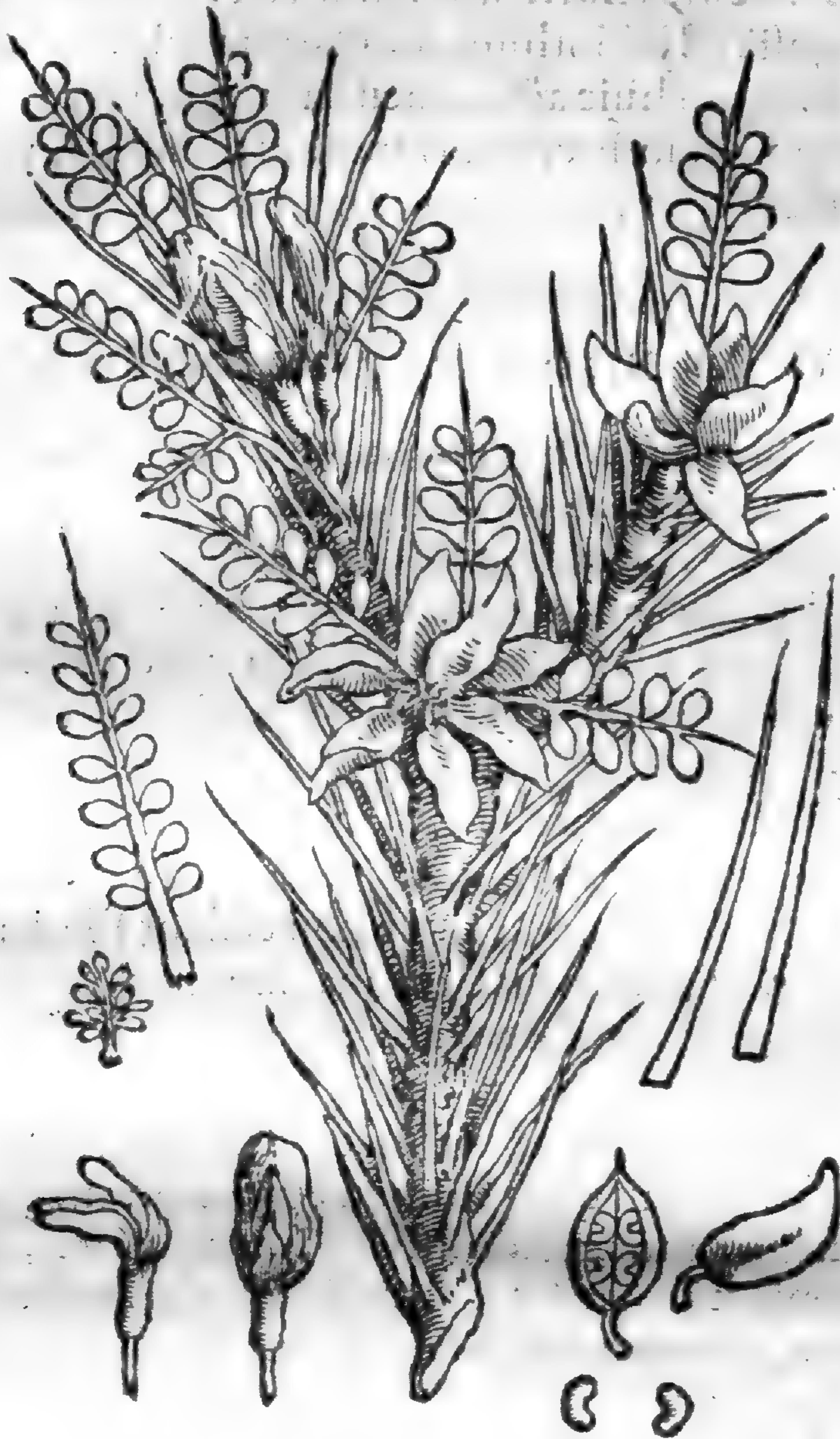
TRAGACANTHA.

Tragacantha
altera.

Pag. 109. Historiæ Rariorum plantarum, post finem capituli LXXVI de Tragacantha & Poterio, addi posset sequens Tragacanthæ icon, quæ nobis transmissa est è Galliæ Prouinciâ, nempe Aquis Sextiis, ab Amplissimo & Nobiliss. Viro Nicolao Fabricio, Domino de Peiresc, Consiliario regio in supremo Senatu Aquensi, cum literis ad Clariss. Clusium anno 1609 destinatis mense Februario: quæ literæ quamuis aliquot diebus post obitum Cl. Clusii ad nos perlatae sint; tamen cum hanc Tragacanthæ exactiorem quàm vsquam alibi excusa sit, delineationem animaduertentem, tantum tanti viri beneficium minimè negligendum esse rati sumus: sed calci huius capituli adiciendam.

Expressa autem hæc icon ex florente plantâ: in quâ simul, ac etiam separatim, videre est folia, spinas, flores, fructus & semina. Foliorum autem mediæ alæ, seu nerui, sunt acuminatae, & deciduis vtrinque foliis in nudam spinam eodem anno indurescunt. Sed Tragacantha legitima non amittit folia vetera, antequam noua succreuerint: cum hæc, quam Tragacantham alteram vocamus, folia sua hieme amittat; nouis non ante primum ver succrescentibus.

Tragacantha in Gallia Provincia nascens icon accuratior.

TULIPA BICOLOR, tribus luteis, & tribus rubris foliis, Caccini.

Pag. 150 Historiæ Rariorum plantarum, post calcem capitis IX, aut potius descriptioni Tulipæ Persicæ præcoci, quam hoc libello dedimus, nempe pag. 9 & 10. subiungi potest & mira atque admodum rara Tulipæ species, ab Ill. Matthæo Caccini, Florentiâ Lug-

dunum Batauorum transmissa præcedenti anno: 1610, ad Christianum Porretum: in cuius horto hoc anno 1611 prodiit. Folia autem habet valde angusta, Hyacinthinis non latiora, obscure viridia. Sed qualia futura sint, cum huic aëri assueuerint, ignoratur. Flos autem ipse, vt idem Nob. vir in literis suis monuit, constat sex foliis, quorum tria rubra sunt, tria verò lutea, amœnissimo & rarissimo spectaculo.

NARCISSVS MAXIMVS, pallidus, amplo calice flauo.

Narcissus omnium maximus.

RARVM & hoc Narcissi genus; quod in horto suo alit Christianus Porretus, Bruxellis transmissum (vnde eò perlatum, & vbinam vulgare sit illud genus, ignoramus) quod à magnitudine floris *Narcisse Nompareille* Gallicano idiomate appellatur, id est, Narcissus Incomparabilis, seu Narcissus cui alius in genere suo compar aut æqualis magnitudine non reperitur: (Clarissimus tamen Clusius maiorem amplitudinem in caulibus & foliis Narcissi sui totius lutei multiflori, à Claris. Simone Touar accepti animaduertit: & inter PseudoNarcissos quidam sunt, qui caulium & foliorum altitudine, & præsertim floris amplitudine, huic non cedant.) Folia autem habet plusquam sesquipedem alta: incana, satis lata, & ferè carinata. Caulis bipedalis, vnicum florem profert, magnum, foliis sex pallidis aut dilutè flauis constantem, satis latis, sed mucronatis, cingentibus medium flauum, vel exactiùs luteum tubum seu calicem, vnciam longiorem, inferiori parte angustiore, superiori magis patentem, oris paulum incisus: intermedius stylus luteus breuis, & sex quasi luteâ farinâ conspersis apicibus veriùs quam staminibus circumdatus. Odor floris non ingratus, sed obscurus.

Varietas Narcissi latifolii flauo flore, amplo calice.

DIFFERT autem hic Narcissus Maximus à congenere suo illo alio Narcisso Latifolio, flauo flore, amplo calice, quem à Gen. Dominâ de Mathenesse acceptum in Curis hisce posterioribus describit Clusius: qualis & in horto Christiani Porreti floruit mensibus Martio & Aprili, hoc ipso anno 1611: sed flores habebat plerumque binos coniunctim ex vno membranaceo folliculo prodeuntes; cum ille quem Clusius descripsit, vnicum duntaxat florem tulerit: prætereâ color illorum qui in Porreti horto florent, intense luteus, nec ita pallidus, vt suum describit Clusius. Ita in eiusdem generis floribus ludit Natura.

cincto; interdum longioribus ipso stilo, interdum verò breuioribus. Odor non ingratus, sed obscurior.

Altera eius species folia habet angustiora, non tamen ita angusta, vt iuncifolia dici queat: caulis alioqui & floris magnitudo ac forma conueniunt cum priori. Floris folia in vtraque hac specie, alba sunt; ita tamen vt pallorem aliquem occulant: qua nota præcipuè à serotinis, id est, iis, quos Clariss. Clusius in Appendice altera descripsit, secernuntur.

Tertia species foliis & caulibus, ac florum forma & tubo flauo cum prioribus duabus conuenit: sed sex folia tubum cingentia non alba, sed planè pallida apparent, & paulo sunt angustiora, & acuminatiora.

NARCISSVS AFRICANVS FLAVVS, *polyanthes.*

Narcissus
Africanus

Rarum & hoc Narcissi genus, quod in eiusdem Christiani Porreti horto florens vidimus, huius anni 1611 extremo Martio & in eunte Aprili, vnà cum reliquis Narcissis præcocibus, nomine *Narcisse d'Algier* ad ipsum è Galliâ missum. Habet autem illud folia lata valde, bipedalia, aut pede altiora, non adedè cana; inter quæ latet caulis breuior, crassus, rotundus, firmus, ex vno membranaceo folliculo flores producens duodecim aut plures; (quorum singuli maiores sunt, quàm reliquorum Narcissorum, qui plures simul vnico cauli innascentes flores producunt, & paulo minores vulgaribus medioluteis aut mediopurpureis Narcissis) prorsus flauis & splendidis lutei coloris: è quorum medio exilit calix longus seu tubus, parulus, magis flauus quàm ipsa folia, (minor tubo Narcissi iuncifolii qui ab amplo calice nomen habet, & primo loco à Clusio describitur inter iuncifolios, maior autem illo calice, qui in Narcisso pallido medio-aureo conspicitur) admodum grati odoris; minimè crenatis aut incis, marginibus, sed præfectis quodam modo & æqualibus planè oris: in cuius medio apices sex lutei, farinâ quasi conspersi, non conspicuo stylo seu pistillo.

NARCISSI PALLIDI MEDIOAUREI *varietas.*

Narcissus sul-
furei coloris
minor.

Alit idem Porretus Narcissorum pallidorum medio-aureorum duo genera, præcocia, ex Italia ad ipsum ab Illustri Viro Matthæo Caccini transmissa. Quorum primus minor folia habet qualia vulgaris Narcissus medioluteus, latiuscula, pedalia ferè: caulis altior, ex

vnica vagina seu membranaceo folliculo profert tres plerunque, sed interdum plures flores, illis qui similis ferè generis Pisâ Italiae, aut Byzantio transmissi sunt, itemque vulgatorum iunci-foliorum floribus non maiores, sed collo breuiori, sex foliorum valdè pallidorum seu sulfureorum texturâ constantes, cingentium coronam longiusculam, sed patulam, nec tubi aut calicis formâ præditam, croceam seu auream, cum apicibus plurimis quasi farinâ conspersis. Odor non ingratus. Similes è Gallia in Pyrenæis montibus erutas accepit à D. Petro Gassano idem Christianus Porretus.

Alter maior, folia habet sesquipedalia, viridia, non incana, angusta pro longitudine: inter quæ emergit caulis breuior ipsi foliis, sed tamen plus quàm pedalis, plures ex vno folliculo flores protrudens, sex foliis pallidis, ac propriè sulfurei coloris constantes, (vnde & nomen suum *Narcisso solfariguo* obtinuit Italico idiomate) intermedio calice prorsus flauo, breui, sed tamen tubiformi, cum stylo breuiculo & paruo intermedio, tribus tantùm apicibus cincto. Odor gratus.

Narcissus sulfurei coloris maiusculus.

NARCISSVS TOTVS LVTEVS SEMPERFLORENS, *Caccini.*

Post descriptionem Narcissorum latifoliorum, nempe pag. 158, aut saltem ante genera Narcissorum iuncifoliorum, describi posset & sequens admodum rara Narcissi lutei species, anno 1610 Florentiâ ab Illustri Matthæo Caccini Lugdunum Batauorum ad Christianum Porretum transmissa; in cuius horto hoc anno 1611 mense Martio extremo floret.

Folia habet angusta, pedem aut circiter longa, coloris obscure viridis, & aliquo modo carinata, media quodammodo inter folia Pseudonarcissi Hispanici, & vulgatoris mediopurpurei Narcissi; saltem latiora, quàm vt iuncifoliis accenseri debeant. Ideoque angustifolius Narcissus vocari non incommodè poterit. Inter hæc folia, quæ satis numerosa ex vnica radice prodeunt, caules aliquot assurgunt, singuli duos aut tres flores proferentes paruos, luteos, media corona seu calice breui, prorsus flauo coloris, odoris obscuri.

Narcissus angustifolius totus luteus, semperflorens, Caccini.

Scribit autem idem Nob. vir, illam esse naturam huius Narcissi, vt (in suo horto Florentiæ) singulis caulibus multos flores gerat, vsque ad quindenos: idque sæpius in anno: ita vt numquam desinat florere, ac ideo inter perpetuò florentes, hæc planta numerari debeat: quin & ex adnatis suis bulbis, quos eodem quo terræ commissa

est, anno plures habere solet, illo ipso anno alios caules & flores proferre. Quæ res profectò mira est, & rara aded, vt nusquam huiusmodi speciem Narcissorum florentem viderit idem ille Nob. Vir, quàm in suo horto, & apud alium quendam Florentiæ. Sed si hunc aërem ferre possit, (quod sperandum est: Narcissi enim plerique aëris qualemcumque mutationem sine incommodo pati consueverunt) eadem voluptate illos perpetuò florentes spectandi fruituros nos esse, confidimus.

ANEMONE TENUIFOLIA flore suauerubente, Caccini.

Eodem anno 1610 misit idem Nob. Vir Matthæus Caccini Florentiâ, ad Christianum Porretum, pharmacopœum Lugdunensem in Batavis, speciem quandam Anemones tenuioris folii, cuius flores admodum magni, suauerubentis, siue carnei viuacissimi coloris, cum fundo seu vnguibus albis: quales in genere latifoliarum Anemonum interdum videre est, sed inter tenuifolias non item.

HELIOCHRYSON.

*Heliochryson
Creticum.*

Eleochrysi, seu Elio-chrysi cuiusdam meminit in Epistola sua ad Clusium Honorius Belli, quæ est pag. ccc. Historiæ Rariorum plantarum: nempe herbæ cuiusdam in Creta satis vulgaris, elegantissimæ, quæ tota tomentosa est, folia ferens longa, angusta, caules dodrantaes; quorum verticibus innascuntur umbellati flores, aurei pulcherrimi, corymborum æmuli, qui in pappos resoluuntur: sed ante maturitatem aut deflorescendi tempus carpti, perpetuò durant, eodem aureo colore fulgentes, si sicco loco reponantur. Hæc ferè sunt verba Honorii Belli.

Porro huiusmodi plantam siccam, aut eius ramos aliquot cum foliis, & florum corymbaceis umbellis aliquot misit Florentiâ ad Clariss. Clusium, Illustris vir, Matthæus Caccini, vnà cum eiusdem icone, quam & delineari curasset idem Clariss. Clusius, nisi morte præuentus fuisset; aut si elegantissimæ huius plantæ plenam descriptionem nancisci potuisset. Quam cum nec nunc habeamus, tamen aliqua eius mentio hîc fieri debuit, propter summum desiderium quo Clariss. Clusius eius describendæ tenebatur. Et sanè propter elegantiam suam meretur hæc planta omnibus Philobotanon hortis ali, & maximâ curâ asseruari, quod iam hodie in Italia fit aliquot

quot locis, vt ex eiusdem Nob. Viri Matthæi Caccini literis patet. Herba autem est foliis longis constans, ferè Gnaphalii similibus: interea caules emittens sesquipedales ferè, aut, vt in literis suis annotauit idem Matthæus Caccini, altitudine Tulipæ ferotinae, tam copiosos ex vna radice prodeuntes, vt interdum octoginta aut centum rami in vnâ plantâ numerari possint, florum corymbis onusti; qui adeò latè se expandunt, vt quis eos brachiis suis vtrimque reductis comprehendere omnes non possit. Annua non est planta, sed calidioribus locis & regionibus colta, qualis est Italiae Etruria, per aliquot annos superstes manere potest, & quotannis è radice sua novos caules & flores emittere. Flores confertim crescunt, pediculis pluribus coniunctim assurgentibus æquali ferè altitudine, ita vt umbellam quandam repræsentent: singuli autem flores longiusculis petiolis innixi; folliculosi sunt, aut squamatum instar exiguorum inuersorum conorum compacti: inferiùs enim pauciores squamulae sunt, quæ paulatim copiosiores fiunt, & se expandunt cum suis intermediis luteis tenuissimis staminibus: (sed singula foliola planè sunt splendentis aurei coloris,) adeò durabiles & aëris mutationi resistentes, vt per aliquot annos permanentes, recens carpti videantur, aureo suo fulgore, maxime si solis radiis opponantur, valdè arridentes: adeò vt nõ sine causa Heliochryson dici mereatur hic flos: ob quam suam gratiam in Græciâ, & præsertim Cretâ, etiamnum à feminis ad capitis aut humerorum ornatum coli consuevit. Ob eandem autem suam durabilitatem flores hi multo meliori iure *Amarantibi luteis* nomen obtinebunt, quàm hactenus cognita Elio-chrysa; quorum aliquot tamen genera in Italiae multis locis, *Amaranto giallo* nominantur.

A L O E quædam que Auenione creuit.

Pag. 18 Exoticorum historiae, post finem capitis de Harundine Indica, subiungi poterit epistola quædam doctissimi viri D. Doctoris Fontani, quam ad nos Aquis Sextiis misit Amplissimus & prudentissimus Vir Nicolaus Fabricius Dominus de Peiresc, inclusam literis suis ad Clariss. Clusium destinatis: quæ quamuis post mortem Clariss. Clusii ad nos perlata sit, locum in his Additamentis aliquem mereri nobis videbatur. Ambiguum autem quibusdam esse posset cui potissimum capiti attexi deb. at: nam si opinionem quorundam sequamur, descriptoni Harundinis Indicæ, vt diximus, subiungenda erit; quoniam & illi existimant istas harundines aut stipites adeò stupendæ

pendæ crassitudinis & longitudinis, qui in porticu Horti Academici Lugduni Batauorum asseruantur, non Harundinem, aut arboris Mambu scapum seu truncum, sed potius Aloës cuiusdam Indicæ stipitem esse. Alii verò nihil istas Harundines cum Aloë commune habere autumant: & ideò hanc epistolam non hoc loco ponendam esse asseuerant; sed fortassis meliori iure capiti de Aloë Americana (Rariorum plantarum paginâ CLXI) attexendam esse. Quicquid sit, temporis diuturnitas, & industria eorum qui in peregrinas oras post-hac nauigaturi, rei veritatem indagare non cunctabuntur, declarabit. Interim Epistolæ huius hæc sunt verba:

ILLVSTRISSIMO Domino, D. BLASIO CAPI-
SVLA, Poggi Latini Marchioni, AVENIONENSI
GVBERNATORI vigilantissimo, militia Pontificia
& Comitatus Venaiscini præfecto prudentissimo,
IACOBVS FONTANVS, Doctor medicus felici-
tatem exoptat.

NATURA diues (Generalis Illustrissime) multa quotidie noua è suo locu-
pletissimo penu in lucem emittit, quo suam eximiam potestatem mor-
talibus patefaciat, & multa futura tum iam enata monstret: ob id non pauci
monstrum appellatum sunt arbitrati, quod hominibus plurimos monstret
euentus. Auenioni in horto D. Doins, iuxta murum domus proximæ meridiem
versus, nata est Aloë ab hinc centum annis, vt communis Auenionensium fert
opinio, cuius folia in origine palmo ferè crassa, longa palmis decem aut duo-
decim. Hæc Aloë ad hunc vsque annum nunquam caulem emiserat. Caulis ex
ea oriri cepit Sexto nonas Maii, quæ dies Sanctæ cruci colendæ erat dicata,
1599. Hæc intra 45 dies creuit ad triginta duos palmos. A medio ferè huius
caulis ad summum vsque ramos siue furculos emisit 29, perinde efformatos ac
brachia candelabrorum quæ Illuminationis causa in aulis Magnatum suspen-
duntur, origine recti, tandem sursum recurui; in quorum fastigio summo valge
enatae sunt plurimæ, hastulæ regiae valgis non absimiles, quibus suprema parte
hærebant flores crocei, floribus rosarum capillamentis in hærentium non dis-
pares. Repentinum huius caulis incrementum cunctis admirandum extitit.
Accurrebāt ciues vndique, nec non è proximis vrbibus homines promiscuè
omnis conditionis; inter quos multi aderant viri præstantissimi, qui plurimas
orbis regiones suis Peregrinationibus perlustrauerant; qui ingenuè profiteban-
tur se Aloës propè infinitas in variis mundi partibus conspexisse, nunquam
tamen caulem parem. Horum sermonibus & veritatis studio commotus, li-
bros

bros illos euoluendos putauit qui principes haberentur in plantis describendis. Dioscorides testatur caulem Aloës esse hastulæ regiae cauli similem; & flores albos illi tribuit; Plinius sententiæ Dioscoridis subscribit cap. 4. lib. 27. historię naturalis. Ex quibus differentiis nonnulli coniciebant hanc Aloëm diuersam esse ab ea quam illi authores depinxerunt, atque Marinum Semperviium vocitandum sunt arbitrati. Christophorus à Costa Aloëm Semperviium maritimum appellatam scribit, quæ conseruatur virens toto anno. Quare hæc planta Aloë est & verè dici potest. Superest vt hominum sollicitis studiis satisfaciamus: Forſan caulis hic omnium ſententiã incrementi celeritate prodigioſus, ſignificat miram huius nobiliſſimæ Ciuitatis pietatem & diuini cultus miram obſeruantiam, aut grandes doctrinæ fructus qui in dies magis ac magis creſcunt laboribus doctorum pietate inſignium, quorum numerus maximus in hac ciuitate excellit. Aloë corpori Chriſti conſeruando reuera incorruptibili ab amicis illius opinione magis, quàm neceſſitate fuit uſurpata. Non enim paſſus eſt deus ſanctum ſuum videre corruptionem. Poſteſt ergo Aloë rerum diuinatum & ſacrarum conſeruationem nec non incrementum ſignificate. Phyſici limitibus naturæ contenti, huius effectus rationem reddent ſuppoſitis effectuum naturalium cauſis, quarum prima eſt materia: Hæc namque Aloë centum annis nata multam & copioſam materiam accumulauit. Secunda eſt efficiens: Eſtas namque huius anni fuit calidiſſima, & ſiccifiſſima. Si autem ad vim cauſæ efficientis acceſſerit patientis præparatio, inde facile effectus emerget. Hic igitur materia multa collecta fuit, quæ calore rarefacta, cum cralla ſit, Naturæ occaſionem præbuit caulem producendi ad hanc quam conſpicimus magnitudinem admirandum. Hoc breui deſcribere volui, Generalis Illuſtr^m. quo aliquam mei in te obſequii partem perſoluerem. Vale.

IUNCVS INDICVS poroſus.

Ex Orientali Indiã, aut illi adiacentibus inſulis adferri in has regiones ſolet mirum quoddam iunci aut viminis genus, quod Clariffimo Cluſio ſæpe viſum, ſed nondum deſcriptum, quia à nemino veram aut accuratam eius hiftoriam nanciſci potuit. Quam etiam ſi nec hoc tempore habeamus; tamen eius mentionem fieri hîc debere, monuerant nos quamplurimi, qui illud à Clariffimo Cluſio non memoratum nedum deſcriptum eſſe mirabantur. Videtur autem hic iuncus viminis uſum in locis ubi creſcit habere, aded tenax, lentus ac flexilis eſt. Color autem eius pallidus, aut ſubluteus eſt; longitudo trium, quatuor aut plurium interdum pedum; craſſitudo qualis communi aſparago; ſine vilo nodo aut geniculo, aded vt iuncum hac in parte magis quàm arundinem referat: ſubſtantia autem interior aded poroſa eſt, vt ſi quis ori admoueat vnã extremitatem huius viminis, eiq; vel leuiter tantum inſufflet, ſtatus ſeu halitus ex

Q

altera

altera extremitate statim erumpat. quod facillimè apparebit, si quis extremitati vltiori saliuæ aut liquoris quippiam illinat: simul enim ac quis vna extremitate insufflaturus est, dicto citiùs bullæ ex altera subsilient, pulcherrimo & propemodum stupendo spectaculo. Quem præterea vsum habeat, aut cuius stirpis pars, caulisne, an vimen, an iuncus, an arundo, an aliud quidpiam sarmentum sit, hætenus ignoratur. Adeò negligentes fuerunt illi qui illud ex India in has regiones attulerunt. Quam culpam illos qui posthac ea loca adituri sunt, euitaturos spero. Cæterùm ob porosam illam substantiam huius viminis, suspicari quis posset, fortassis illud caulem aut pediculum esse cuiusdam aquaticæ & altissimas radices in lacustribus locis agentis plantæ, qualis in Batauiæ & vicinarum regionum paludibus est Nymphæa, cuius folia & flores interdum longissimis porosissimis pediculis innascuntur, & superficiei aquarum innatantia, illo tamen caule seu pediculo radicibus suis inhærent, & inde alimentum trahunt. Sed an tale quid eueniat in Indico hoc vimine, suspicari licet, vt dixi; affirmare non licet.

EXCERPTA

EXCERPTA ex Descriptione NAVIGATIONVM
STEPHANI VANDER-HAGEN, *Nauarchæ seu*
Admiraliū nauium aliquot, versus Guineam, &
Orientalis Indias à Bataviâ missarum.

VINVM quod in Guinea reperiēbatur, à quibusdam *Vinum de*
Palma nominatum, valdè turbidum erat, & obscuri coloris, sub- *Vinum de*
Palma.
album, ferè instar feri lactis; cui aliquot foliola innatabant, aliaque
plurimæ ac variæ fordes. Vinum hoc ex Palmarum seu Nucum In-
dicarum arboribus manauerat, gustantibusque melius multo sapie-
bat, quàm id duntaxat intuentes sperarant aut opinati fuerant. Et,
vt in secunda navigatione Ambonensi deprehendimus, quantumuis
in Ambonâ nullæ vineæ, aut qualescunque vux, vt nec in vicinis re-
gionibus, colantur aut sponte nascantur; nihilominus tamen Sum-
mus Deus Ambonam dotauit maximâ copiâ Palmiferarum arbo-
rum, quas *Cocos d'India* aut Noces Indicas appellant: ex quibus ista-
rum regionū incolæ Indi liquorem quendam potabilem colligunt,
Vinum de Palma vocitatum. Liquor hic siccatis cucurbitarum cor-
ticibus, qui illis vicem lagenarum supplent, excipitur: sub vesperam
enim dictas cucurbitas hisce arboribus admouent seu appendunt; &
manè eas hoc liquore plenas reperiunt. Quæ res Indis adeò pro-
cliuis est, facileque parabilis, ob immensam harum arborum copiam,
vt illis huiuscemodi vino semper & quotiescunque ipsis lubet, frui
liceat, quod ipsum gustu multo melius est (vt supradiximus) quàm
visus sponderat aut promiserat; imò qui paullo largius inde bi-
bunt, etiam inebriantur. Non diu tamen durat hoc potionis genus:
nam quod manè ab arboribus relatum est, pomeridiano tempore
plus dimidio deterius fit, quàm manè fuerat; & postero die planè
inacuit. Hollandi istas regiones incolentes, inter pastum huiusmodi
vino plerunque vtuntur, sed post pastum aquam potare consueue-
runt. Quin ipsi Indi & Lusitani inquilini rarò hoc vino vtuntur, di-
centes malum inde sanguinem generari. Ex hoc vino de Palma per
artem distillatoriam extrahi solet vinum quoddam stillatitium seu
Spiritus vini, aut Aqua vitæ, vt vocant, ipsis incolis *Arak* dictum,
quod ditiores aut alicuius saltem facultatis Lusitani emere solent, &
inter prandium aut cœnam paruulis cyathis potare ad ciborum suo-
rum in ventriculo concoctionem iuuandam. Incolæ eandem re-

Betule.

gionum cis breue tempus Tabacci, seu Nicotianæ fumum vsurpare siue haurire à Batauis didicerunt, cuius rei antea planè ignari erant, contenti hæctenus vnico *Betule* foliorum vsu, dicentes eius *Betulo* folia mansa sitim ipsis leuare, ventrem calfacere, ventriculumque expurgare. Ex eisdem insuper arboribus & earum fructibus *Cocos* dictis Oleum, Lac, Mel & Acetum colligi aut apparari consuevit. Nucleus, seu interior earum pulpa, gustu nostrates *Nuces Auellanas* quodammodo referens, ab inquilinis comedi solet ipsorum *Sagu* seu farinæ permista: sed id promiscuo vulgo & seruis magis commune. Ex hirtis *Nucum* inuolucris, seu paleaceis integumentis norunt *Ambonenses* magnos restes, seu funes conficere, quibus *Lusitani* in nauibus suis vtuntur. Sed & aliud ibidem funium genus torquere solent ex herba quadam *Sparto* Hispanico non absimili, quam alioqui setas equinas quis esse iudicaret: qui funes multo meliores sunt supradictis è *Cocci* cortice, & melius aquæ iniuriis & putrefactioni resistunt.

Funes ex corticibus Nucum Indicarum.

Olei à Coco in medicinâ usum.

Vsurpant & *Oleum de Palma* suum in medicinâ: præsertim vt membra & articulos nervosque emolliant, quod *Nauarcha* seu *Admiralius Vander-Hagen* ipse cum regem *Sabo* admodum decrepitum senem accederet, oculis suis vidit: nam dictus rex igni luculento assidens, à duabus *Æthiopissis* vxoribus suis hoc oleo assidue vngebatur & fricabatur; quod grauem sanè odorem, ignis & caloris vi liquidum, emittebat.

Millo, & panis ex eo.

In *Guinea*, nempe in dicto regno *Sabo*, incolæ præcipue vescuntur frumento quodam *Millo* vocitato, quod paruulum est granum, rotundum, *Milio* formâ, vt nomine, non absimile, sed gustu dulcius. Ex hoc panem conficiunt, modo quem dicam: Ante omnia maccrant illud granum: probe maceratum imponunt plano lapidi seu lateri, humani generis altitudine à terra eleuati; illudque assidue alio lapide manibus suis terunt moluntve, haud secus ac nostrates pictores coloramenta sua comminuere solent: comminutum autem hoc modo frumentum aquâ subigunt, rotunda inde liba aut globos conficientes: quos linteis seu aliis scrutis pannisve inuolutos coquunt, quantum sufficere ipsis videtur. Panis hic non est mali aut ingrati gustus: sed eius confectio mundioribus aut delicatulis quibusdam minimè fortassis arridebit.

Panis à Millo.

Ex eodem isto grano *Millo* potionem quandam concinnare nouerunt, coquendo, aut aliter miscendo: quam *Admiralius* dictus in

vrbe Berqu ad mensam regiam inuitatus, maximo cum gustu bibit, vsque adeò vt qui antea subægrotabat, conualuisse ex hoc potu aut saltem sanior factus, sibi videretur.

Vt in tertia nauigatione didicimus, fructus ad humani corporis nutrimentum conducentes, in dicta Ambona nascentes, sunt ante omnia prædictum illud Sagu, ex quo incolæ panem suum pinsunt: *Sagu* estque farina alba instar grandinis, quod nascitur in stipite seu trunco cuiusdam arboris: gustus eius vtcunque bonus: & bene nutrit, vsque adeò vt nostrates ibi habitantes isti pani assuefacti, libentius eo vescantur, quàm nostro biscocto seu nautico pane, quod nos è nauibus nostris adferebamus. Cùm autem secunda sua nauigatione, dictus Nauarcha cum sociis suis in terram descendere veller, vt Sagu (id est, prædictam medullam arboris cuiusdam, candidam vt grando, & pollini minutissimo non dissimilem, ex qua Ambonenses panem suum conficiunt, vt diximus) inde peteret, adeò ipsis eiuscemodi panis placuit, vt aliquoties eadem de causa ad terram reuersi fuerint. Est autem ista medulla admodum tenuis & candida vt pollen siligineus: &, vt supra dictum, nascitur in trunco arboris cuiusdam Palmam arborem non malè referentis, sed adeò mollis materiæ & corticis, vt eam cultello mensario penè transscindere queamus. Hanc farinam igitur ex dictis truncis desumptam, manibus subigentes & depfentes, aquâ madefaciunt, cauisq. lapidibus, in hunc vsum antè candefactis, pastam istam includentes, percoquunt: aut calidis lateribus assellisve impositam eandem pastam, haud secus ac nostrates liba è fagopyro solent, coquunt. Ditiores depfunt hanc farinam lacte è dicta Palma arbore desumpto madefactam: quod huic pani multum gratiæ addit, saporisque dulcedinem auget. Conficiunt inde & alia fercula instar pultium nostratium, & alia quamplura huiuscemodi.

Prima sua Nauigatione inueniebat dictus Nauarcha Vander-Hagen in Palatio cuiusdam regis ad flumen *Chestos* in Guinea, canem quendam maiorem seu molossum Germanicis similem, qui *Canes muti in Guinea* occipiebat latrare, secus ac illarum regionum canes consueuerunt: quorum ea natura est, vt nullam vocem edant, sed semper muti sint ac permanent.

Videbat ibidem insuper canes seu cortes aliquot ligneas magnas, *Aligali seu in Guinea* in quibus Aligali seu Felcs Zibettam aut Muscum habentes nutriebantur:

bantur: quas rex ille ibidem alebat, vt inde Aligaliam aut Ciuettam colligeret.

Malaguetta.

In dicta Africæ regione Guineâ abundè crescit semen, *Greyn* (quasi Granum) nostratibus dictum, officinis *Malaguetta*, præsertim circa promontorium dictum *Cabo de tres puntas*: ob quam causam totus ille tractus à nostris nomen sortitur *De Greyn-custe*: quasi dicas, Littus Graniferum; id est, Tractus regionis in qua Malaguetta crescit: Secunda autem Navigatione, cum in sinu, dicto *La baya d'Anton gil* quiescerent, sub insula *Santa Maria* inueniebatur maxima copia dictæ Malaguettæ adhuc immaturæ, nempe baccae rubræ, admodum gratæ gustatu, & sanæ esu.

Angues immanes in Sabo.

In siluâ vicinâ Sabo, (primâ nempe Navigatione) multi visebantur angues admodum venenati, & permagni, imò sedecim, octodecim ac viginti pedum longitudinem superantes, & crassi è proportionem: quos tamen incolæ capere non reformidant; imò & iis maximo cum gustu vescuntur.

Angues immani in Ambona.

Tertia Navigatione in Ambonâ etiam immanes angues visi, viginti & viginti quinque pedum longitudine, aut maiori, crassi pro ratione, qui integras gallinas, imò & cercopithecocos deuorabant. Nam anno 1600, in occidentali dictæ insulæ tractu, huiusmodi serpens occisa, in cuius ventre integra felis reperta: cuius serpentis corium seu exuuium integrum ad dictum Admiralium Vander-Hagen relatum fuit. Qui cum in Banda anno 1605 nosocomium quoddam seu domum curandis ægris suis in maritimis locis extrui curasset, accidit noctu, splendente Luna, talem anguem in dictas ædes intrasse, postesque ascendentem, gallinas aliquot ex summo ædium culmine rapuisse, & deuorasse, spectantibus ægris; qui in lecto suo decumbebant, & non sine maximo horrore & metu immanem istam beluam aspiciebant: tantæ enim longitudinis erat istud monstrum, vt maximâ corporis sui parte adhuc humi serperet, nec totâ adhuc mole assurrexisset.

Angues similes in Banda.

Consa.

Eodem tertio itinere visebatur ibidem mirandum ac rarum quoddam animal, incolis *Consa* vocitatum, paulo maius quàm felis nostratis, ruffis pilis, quod ventri suo vtrè quendam seu saccum appendentem gestat, villosum & hirtum, in quod & papillæ ipsæ desinunt: cui catuli huius animalis adnascuntur, dictas papillas ore suo assiduo tenentes, vsque quò iustam suam magnitudinem nacti à

matre partu excludi possint. Post quod tempus tamen adhuc in dicto isto vtre manent fugentes; vsque quò adultiores facti matrem sequi, & cum illa partum ire, victumque quærere possint: tunc enim mater eos planè excludit & reiicit. Vescitur autem hoc animal gramine & herbis viridibus, aut oleribus. Carnes eius à Lusitanis, aliisque Christianis harum regionum inquilinis in cibos assumi consueverunt: sed Mahumetis sequaces eas inter prohibitas sibi carnes aut cibos habent; siquidem cornibus caret hoc animal.

Cùm dictus Nauarcha Vander-Hagen primo suo itinere, nempe anno 1598, rediret è Sabo versus Mourre, in Guineâ, conspicatus est in latissimis campis, & vastâ ac paucissimis arboribus consistâ sterili-que planicie, multos tumulos è rubrâ terrâ aggestos, haud secus ac in Belgio fœnorum acerui per demessos campos sparsim conspici consueverunt fœnificii tempore. Ad quos tumulos cùm accedens, eosdem penitiùs adspiceret, animaduertit eos vndiquaque peruios ac foratos esse, contextos à quibusdam exilibus vermiculis; quos ibidem affluenter circumrepentes ac vagantes contemplari erat, vt apes apud nos aluearia sua circumcursare solent. Hi tumuli quantumuis trium orgyiarum altitudinem, aut circiter quindecim & sedecim pedum mensuram superarent, à minutulis hisce animalculis, vt Æthiopes inquilini affirmabant, triginta aut quadraginta dierum spatio corrasa fuerant & aggesti. Quæ res profectò miranda est aspectu, & dignissima notatu.

Haud procul inde occurrebant dicto Nauarchæ aliquot armati Æthiopes, maximo fremitu incedentes, onerati carnibus cuiusdam immanissimi elephanti, qui miliari vno inde vel paulo vlteriùs occisus aut mactatus iacebat. Ad quem locum cùm & ipse Vander-Hagen deuenisset, eundem elephantem immensæ magnitudinis fuisse deprehendit: quippe cùm aliquot centuriæ Æthiopum huius elephanti carnes domos suas retulissent (vesci enim elephantinis carnibus solet illa gens) vix tamen aliquid inde desumptum esse (vt ita dicam) animaduerti poterat. Socii enim ipsius nauales, dicti elephanti cadauer ascendebant, haud secus ac ædes quaspiam; non sine summâ omnium ipsorum admiratione: tantæ molis fuerat vastum ac immane huius elephanti corpus.

Meminit & idem Nauarchus magni cuiusdam, & valdè ferri ac immanis piscis *Haje* dicti, adeò vt sæpius nauales aliquot socios ab illius generis

generis piscibus deuoratos aut saltem interemtos fuisse asserat. De hoc & in secundâ suâ Nauigatione scripsit: vidisse nempe se vnum ex hoc genere, circa insulam Sancta Maria dictam, adeò immanem, vt vix paulo minor Cete aliquo aut Balænâ videretur, comitatum maximâ copiâ aliorum congenerum minorum; qui tanquam Princeps aliquis aut dux cum suis satellitibus, vel prætorianis militibus, natabat: sub quibus multi minuti pisciculi varicolores sine metu aut damno natabant; quamuis alioqui ea natura sit huius piscis, vt non solùm hominibus, sed & aliis piscibus infestissimus & perniciosus esse soleat: Quare Æthiopes ac etiam Indi hoc genus piscis admodùm metuere & horrere consueuerunt.

Hippopotami,
seu Equi ma-
rini.

In Guinea circa promontorium dictum *Cabo Lopez Gonzaluez*, idem Vander-Hagen conscensa scapha cum aliquot è sociis suis naualibus aduerso flumine nauigans versus oppidum Vlibatto, deprehendit in dicto flumine multos Hippopotamos seu Equos marinos, dimidio maiores quàm sint terrestres nostri equi; qui ab Æthiopibus ibidem capiuntur & in cibum assumuntur. Quin & in ipso oppido plurima horum equorum capita monstrabantur: è quibus & aliquot dentes mirandæ magnitudinis à comitibus eius relati sunt. In mediterraneis eiusdem regionis reperiuntur plurimi Bubali, aut potius Buffali siluestres, nec non & elephanti, quos ibidem frequenter pascentes videre est. Ad dictum promontorium, inter insulam Cõrisco visebatur eo tempore admodùm multæ Balænæ immanes, persæpe tam nocte quàm die haud procul à nauibus emergentes, cum admodum horrendis aquarum eructationibus: sed tamen nihil damni ab ipsis vlli istarum nauium illatum fuisse, testantur omnes. Nautici nihilominus socii, duo aut tres simul in vnum ex istis Cetis collineantes, sclopis suis maioribus petentes caput, tetigisse quidem id se compererunt; sed an eos læserint ignorabant: nam ab ictu percepto miserunt se sub aquis dictæ Balænæ: nec postea vnquam magis comparuerunt.

Micium ma-
gna copia.

Iuxta insulam *De Mayo*, secundâ Nauigatione socii nauales ex nostrâ classe sagænæ vnico tractu 436 grandiores pisces ceperunt, illius generis quos Capitones quidam Latinè, Itali *Cefali*, Hispani verdè *Lissas de Mar*, nostri autem *Harders* vocant, admodum pingues & saporis gratissimi; quorum quidam duos pedes longi erant; sed minimi, pedis longitudinem ferè attingebant.

Vermes aqua
inestantes.

Inter insulam *Araben* & *Capo Lopez Gonzaluez* plurimos vermes viuos

viuos aquæ supernatantes deprehendimus, quorum quidam dyos, aliquot tres, quatuor, quinque & sex pedes longi erant.

Circa Samatram, eâdem Nauigatione secundâ, aues quædam, volando forsitan defessæ, ita cicures in naues deciderunt, vt manu à sociis nostris naualibus caperentur: erant autem è Larorum & Fulicarum genere, aut quas nostrates *Zee-Meewen* appellant, longis rostris, & pedibus anatinis, quæ pisciculorum capturâ viuebant, sub aquis se mergentes: quas tamen esu non iucundas Nauarcha deprehendit. *Aues in uanem decidetes.*

Tertiâ Nauigatione, gr. 34. p. m. non procul à Promontorio Bonæ Spei, *Cabo d'Esperança* dicto, plurimi varicolores & maculati Lari *Lari aut Gauia.* conspiciebantur.

In Insulâ Samatrâ inueniebatur arundinis Indicæ admodum mirabile genus, variè se circum arbores vinciens, & contortiplicatim crescens, centum, ducentarum, imò trecentarum & plurium orgyiarum longitudine, ita vt eius origo nec finis deprehendi vix posset: quod valdè accommodum erat circulis vasariis conficiendis, quibus vasa reuiebant focii nauales. *Arundo Indica.*

In reditu è S. Helenâ multæ rufæ subalbida locustæ viscebantur, aquæ innatantes; quatum & quædam in naues ipsas aduolitabant. *Locusta.*

Circa Lineam Æquinoctialem, secundâ Nauigatione, ita relucere & scintillare superficies maris viscebatur, vt apud nos hiberno tempore viæ niue plenæ resplendere consueuerunt: tantumque lucis ad puppim nostram se expandebat, vt ad interiora vsque nauis penetrans, totam eam illustraret, haud secus ac si laterna cum candelis accensis de clauo pependisset. Quæ res multis rei nauticæ veteranis mira videbatur, qui nihil tale vmquam vidisse meminerant: Aliqui tamen ex iis qui Guineam versus sæpius nauigauerant, illud ipsum sibi interdum vsuuenisse memorabant. *Luxi superficiem maris illustrans.*

Eâdem secundâ nauigatione, circa insulam Coruos & Fayal, repente inter socios nauales Nauarchæ Vander Hagen cæcitas subitanea oborta est, aut oculorum obfuscatio; quæ indies ita crescebat, vt quatuordecim aut quindecim ex ipsius sociis repentino hoc malo correpti fuerint; quod propriè nyctalopia dici debebat: nam simulac obuesperascere incipiebat, adè obfuscati ipsis & obtenebrari visus deprehendebatur, vt ne minimum quidem prospicere possent; *Cæcitas subitò oborta.*

adeoque ad nocturnas vigilias obeundas prorsus inutiles, imò ad reliqua quaecunque naualia officia ineptissimi redderentur.

*Vna sine
naccis, seu
ap)TANZ.*

Tertiâ Nauigatione, Nauarcha naui cuidam obuius factus est circa Socatara, cuius domini erant aliquot Arabes: quam cum nullis Lusitanorum mercibus oneratam esse videret, à patrono eius donatus fuit aliquot fructibus nostro cælo ignotis; & inter cæteros vesicâ quadam vuis passis agigartis plenâ, id est, quæ vinaceis feu seminibus carebant; alioqui admodum dulces & gratissimi saporis erant.

Eâdem Nauigatione in flumine Iacatrâ plurimos raros incognitosque nobis pisces ceperunt, aduerso flumine subnatantes; quos non edules deprehenderunt: Vbi & plurimos crocodilos conspexerunt: ex quibus vnus nido suo insidebat, ibidem immotus manens, donec à præternauigantibus verberare aut ictu conti naualis abigeretur.

Mare albescens.

Mense Iulio, eâdem nauigatione, haud procul ab insulâ Bandâ, singulis noctibus mare albescere deprehendebatur instar lactis serosi aut ebutyrati, vt vocant: &, vt accolæ istius maris narrabant, quotannis hæc mutatio circa idem illud tempus accidebat, quæ ipsa mutatio illis idiomate vernaculo *Ayer puty*, id est, Aqua alba dicebatur: perduratque hic color ultra mensis vnus spatium: post quod tempus solitum suum colorem recipit mare. Nec hoc vllibi accidere videas, quàm circa insulas dictæ insulæ Bandæ adiacentes; ita vt mutatio ista prope Ambonam vix animaduerti queat.

*Nucum my-
risticarum
& macis
mensis.*

Circa hoc tempus præcipua est tempestas colligendæ Macis, & Nuci myristicæ idonea: quarum arbores tamen quotannis ter fructus ferre conspiciuntur.

*Caryophyllo-
rum arbores.*

Caryophylli, vt eâdem tertiâ Nauigatione præcipuè didicerunt, crescunt in Ambonâ in altis arboribus, Pyro nostro non dissimilibus: quæ nunc maiori copiâ ibidem reperiuntur, quàm vmquam antehac; ex quo nimirum tempore Lusitani eius dominium occuparant; quod ferè quadriennio antè euenit; quàm dictâ regione Nauarcha Vander Hagen potiretur: nam Lusitani simul ac rerum ibidem absolutè domini facti sunt, statim multa millia arbuscularum passim per totam illam regionem conseri curarunt; & illorum vestigia secuti incolæ, indies noua plantaria earundem arborum insti-
tuunt,

tunt, maximâ copiâ: nec frustrâ, quippe cum facillimo negotio & felicissimè istæ arbores in dictâ insulâ proueniant & incrementa capiant, imò meliùs quàm in vllâ Moluccarum insulâ: idôue passim, sine loci discrimine, tam in planis & vâllibus, quàm in editis locis aut collibus. Fructuum tamen prouentus quotannis non a què vber aut abundans existit: nam tertio plerumque anno fructus in vnâ arbore magni deprehenduntur, sequentibus verò duobus minores paulò. Breuiter, in hac arbore consistunt hodie omnes opes & facultates incolarum dictæ regionis: quæ regio horum trium annorum spatio Societati Indicæ Orientalis Batauicæ contribuit 2400 bazares caryophyllorum; quorum singulus bazar, vt vocant, 600 pondo Amsterdamica æquat, præter illud quod rectè distraxerunt, aut aliis vendiderunt. Quorum caryophyllorum summa si simul computetur, supra quadraginta auri tonnas æstimabitur; id est, decies centena Hungaricorum millia superabit.

Eâdem regione & plurima genera pulcherrimorum psittacorum inueniuntur, maioris & minoris generis (quorum vltimos *Parroquetos* vocant) diuersicolores plerique, & variegatis plumis tecti: ac inter eos aliquot albi, quorum capita tamen pulcro vertice ornantur, purpurascens aurei coloris, aut propriè eius coloris qui in *Psittaci albi.* malis aranciis conspicitur: quem verticem admodum concinnè attollere seu erigere solent istæ aues, naturâ duce, pulcherrimo sanè spectaculo. Nidificantur & ibidem plurimæ ardæ, pariter albæ, ac plurimæ aliæ nobis incognitæ volucres.

Hæc sunt quæ ex Nauigationibus Amplissimi istius Nauarchæ Vander-Hagen excerpta huic postrema Clusiani operis Recognitioni adiungere visum fuit; quia pleraque ad confirmationem eorum quæ à Clarissimo Clusio notata sunt, conducunt; quedam etiam planè noua Lectori studioso non ingrata fore videbantur. Nihil autem in iis immutare voluimus; & in multis non potuimus, quamuis plura solùm tacta aut leuiter memorata potius quàm plenè aut accuratè descripta sint. Sperandum est tamen, per nauigationes singulas huic studio semper aliquid noui & accuratius descripti accessurum: Vt sic Naturæ dotes & miracula non solùm extrinsecè mirari & suspicere, sed & penitiùs rimari ac coram inspicere queamus. Hoc faxit Deus, qui horum miraculorum autor, plura admirationi nostræ semper reseruat, quàm cognitioni indulget.

Emendanda & addenda

NOTIS

CAROLI CLUSII

in Aromatum GARCIAE Historiam;

Ex codice Ill. Scaligeri (qui nunc est apud Cl.V. Petrum Scriuerium) ipsius manu emendato & aucto.

Exoticorum Clusii fol. 247 ad Cap. xviii. Xarabdar est homo à positione:] Adde, Est autem Persicum. Persæ enim ex substantiuus adiectiua formant additâ paragoge DAR. Scherabdar ab Arabico Sche-rab, potio. Desferdar, Quæstor. Destar, est scriptum rationum; ex Græco διηρηγ. Remandar, τοζόνης.

Fol. 249. ad cap. xxiv. vers. 15. quomodo non vidit Cocolaa, sed Kahala apud Auisenam scriptum esse:] Lege, quomodo non vidit non Cocolaa, sed Kakala, &c.

Ibid. ad Cap. xxx, vers. 13. quod Arabibus dicitur:] Adde omissam vocem Arabicam, جوز Vers. 15. Hebræi vocant קל] Scribe, קל.

Fol. 250, ad cap. xxxiii, vers. 5. ἀργυρίζω.] Scribe, ἀργυρίζωσα.

Fol. 251. ad cap. xxxviii. addatur hac Nota. Persæ Bade Frangi.]
بدای فرنگی id est, malum Francicum. بدای Bade Persis est malum.

Emendanda & addenda ANIMADVER-
SIONIBVS In BELLONII Obserua-
tionum libros.

Fol. 205. Animaduers. vers. 8. colum. 1. Castamoniti. Corruptum ex Italico Castro munito.] Adde, Nisi sit à Castamonis populis.

Ibid. colum. 2. vers. 5. Vocat literas Seruianas, quæ aliter dicuntur Hieronymianæ,] Adde, & Buchuizza.

Fol. 206. colum. 2. vers. 24. Melodunensibus. lege, Meldensibus.

Fol. 207. colum. 1. post versum sextum à fine, medio Septembri Iuliano, insere hanc Notam: Pag. ead. vers. 29. Alcanna Arabum] Hæc figura non conuenit cum ea, quam dedit Prosper Alpinus, 20.

MOLY HISPANICVM

PURPUREVM.

Moly montanum
latifolium
purpureum,
Hispanicum, à
Ioh. Hoghelande.

PERDVCTIS huc vsque Curis hisce posterioribus, Nobilis & Clariss. Vir. Ioannes ab Hoghelande raram quandam Moly speciem nobis ostendit, emtam à rhizotomo quodam Gallo, quam ille Moly Hispanicum nominabat. Nobis autem primo intuitu species quædam Moly Pyrenæi esse videbatur: Sed caulem habebat rotundum, firmum, tres ferè pedes altum, summo fastigio, è vaginâ quadam membranaceâ in tres partes fissâ flores emittentem p. m. sexaginta, satis magnos, singulos vncialibus aut longioribus pediculis subnixos, senis foliis, dilutè rubris aut carneis, purpurascens, Stellæ formâ radiatum expansis constantes, cum sex concoloribus intermediis staminibus, gerentibus apices luteos, in quorum medio capitulum viride, interdum trifidum aut triangulare, cum stilo aut pistillo intermedio, interdum verò quadrifidum, præsertim cum floribus folia octo numero sunt; tunc enim & stamina octo cum apicibus totidem in hoc flore conspiciuntur. Ex eâdem enim vaginâ membranaceâ seu folliculo prodeunt flores aliquot octo foliolis constantes; etsi plerique sex tantum foliola habere consueverint. Odor floris gratus, nec alliaceâ aliarum Moly specierum grauitate capiti molestus. Florebat autem sub 20 Maii, anni 1611. Radix alba, rotunda & bulbosa, longis compluribus fibris terræ adhærens, ac per eas eodem anno alias propagines emittens: magnitudo autem eius proportioni caulis non respondet: vnciâ enim vix est altior, tres vncias in circumferentiâ extuberans; folia emittens duo, viridia aut porracea (caulem quem modò descripsimus amplectentia) bipedalia p. m. lata, sed in medio latiora, id est ferè tres vncias lata, carinata, & non solum caulem intermedium, sed & se mutuò amplectentia; nullius pænè odoris, saltem allium non redolentia: inter quæ, nempe haud procul ab exortu ipsorum, & alii minuti bulbuli crescunt, præter illos bulbulos qui iuxta radicem ipsam ex prædictis fibris enascuntur; stupendâ sanè fecunditate.

FINIS.

EVERARDI VORSTII

MEDICINÆ PROFESSORIS

Oratio funebris

IN OBITUM

V. N. ET CL.

CAROLI CLVSII

A. TREBATIS.

Accesserunt

VARIORVM EPICEDIA.

IN OFFICINA PLANTINIANA

RAPHÆLENGII,

1611.

EVERARDI VORSTII,

MEDICINÆ PROFESSORIS,

& magnifici Acad. Rectoris,

Oratio funebris

IN OBITUM

V. N. & C. L.

CAROLI CLUSII,

SENATORES Academici, Professores Cl^{mi}, Illustres ac generosi Barones, Viri Amplissimi, doctissimi & reuerendi, Iuuentus ornatissima atque Reip. spes florentissima;

RECENS ac nuperum Academiae nostrae fatum, alius nunc iterum longè acerbissimus excepit casus. Extulimus paucis abhinc diebus Iosephum Scaligerum, temporum nostrorum Phœnicem; hunc breui adeò interuallo subsequutus est Carolus noster Clusius; vixdum dolor noster aliquantò subsederat, ecce nouo percellimur luctu, malumque paullo remissum rursus integrascit. nec enim vno contenta Scaligero (in cuius tamen iacturâ totus ingemuit orbis) mox & alterum hoc nobis subduxit

4 EVERARDI VORSTII ORATIO
ornamentum inuida Parca. Huic venerando seni
hodiè pro vestrà pietate parentastis; huius honorandæ
memoriæ huc frequentes conuenistis; huius defuncti
gratiâ foris sordidatos, intùs mærore obsessos vos mæ-
stus intueor; huius denique causâ in hunc locum,
non tam meâ voluntate, quàm vestrà, Patres Acade-
mici petitione atque impulsu ascendi. Quàm durum
susceperim onus, non me fugit. dicturus enim sum de
eo Viro, cuius virtutes, eruditio, in remp. litterariam
merita, omnem meam dicendi vim, omnem supelle-
ctilem excedunt longè: dicturus sum in eo loco in-
quem nihil adferri solet, nihil debet, nisi perfectum
ingenio, elaboratum industriâ, & quod demorsos sa-
piat vngues. à quo dicendi splendore tametsi quàm
longissimè hanc meam Orationem abesse probe
sciam, vestrà nihilominus fretus beneuolentiâ mul-
tus in me excusando apud vos non ero. excusabit me
Senatus Academici decretum, quod dicendi hanc
imposuit necessitatem. excusabit pietas, quâ defuncti
manes prosequutus, extremum hoc officium à me
desiderari passus non fui. excusabit Vitæ ac professio-
nis meæ genus, quod ab amœnioribus istis litteris &
eloquentiæ studiis multum semotum est. excusabit
denum temporis angustia, quæ meditationi accura-
tiori spatium perexiguum concessit. Quare si non ex
dignitate omnia dixero, & ex tam multis pauca so-
lùm delibauero, haud spero apud Auditores tam

æquos

æquos iudicia mihi vlla fore parata iniqua. Fauere igitur piis conatibus, Auditores humanissimi; fauorisque vestri auram tantisper mihi concedite, dumque de tanto viro ab aliis aliquando ornatius dici aut felicius scribi poterunt, ego *ὡς ἐν τύπῳ* crassaque, quod aiunt, Mineruâ, adumbrare studeo.

Qui viros præclaros laudandos sibi suscipiunt, à solo natali in quo orti, in quo primùm hauserunt cælum, orationes suas auspicari solent non immeritò; huic enim tantum à maioribus est tributum, vt parentis sanctissimum nomen nobiscum commune habere voluerint, nihilque prorsus esse, quod à nobis vel fortiter geri, vel prudenter agi, vel sapienter dici possit, cuius patria sibi non arroget iure suo partem, æquissimi rerum æstimatores censuerunt. Atrebatum vrbs Galliæ Belgicæ ad Scarpum fluuium antiquissima est, ampla, elegans, amœna, aëre saluberrimo, ingeniis ac nobilitate florens; totius gentis Metropolis iam olim habitata. in hac Clusius noster nascitur Anno salutis millesimo quingentesimo & vigesimo sexto, mense Februario, patre Michaële de l'Escluse, Domino de Watenes, & Consiliario Curiae Prouincialis: matre Gulielma Quineaut, rari exempli foeminâ. quo in loco parentes simul cum animâ illi tradiderunt, patriam non obscuram, familiam non poenitentiam, domum innocentem, opes honestas, ingenium liberale, studiisque optimarum artium capessendis

sendis aptissimum. Quare ut primùm ex ephœbis excessit, Gandauum à parentibus missus, sub optimis præceptoribus iis artibus, quibus ætas illa ad humanitatem informari solet, ritè imbutus est. quo quidem tempore multa neque ea vulgaria spectatæ indolis edidit specimina. Ætate iam grandior factus, ad grauiores disciplinas & imprimis Ius Ciuile discendum, Louanium totius Europæ florentissimum tunc Gymnasium, ac litterarum Emporium ablegatur: vbi celebriores in omni scientiarum genere Viros publicè docentes cupidissimè audiuit; priuatim etiam quibusdam ex præcipuis & familiariter vsus, assiduâ illâ doctorum hominum consuetudine effecit, vt breui admodum insignem optimarum rerum peritiam, nomenque inter æquales clarum sibi compararet. Erat enim eâ tunc in vrbe summus præstantissimorum virorum & adolescentum concursus ex omnibus Europæ prouinciis; & docentium discipulorumque studia ad æmulationem æquè feruebant. Anno ætatis vigesimo secundo Louanio digressus, ad vberiore ingenii cultum capiendum, & externarum regionum visendarum cupidine flagrans, in Germaniam contendit, & Marpurgi apud Chatros aliquandiu substitit, vbi Oldendorpium clarissimum apud suos & exteros Iurisconsultum, diligentissimè audiuit: ibidemque in familiaritatem incidit Andreæ Hyperii, magnæ existimationis ac famæ
apud

apud Germanos Theologi. Huius consilio anno in-
sequente Wittebergam Saxonum adiit, potissimum
vt Philippum Melanchthonem videret, audiret &
coram cognosceret; virum mehercle egregium, qui
scientiarum orbem vniuersum vel solus, vel cum
paucis apud populares suos intellectione complexus
est; & ob id, dum viueret, Germaniæ suæ Oraculum
habitus. Circa annum Christi 1510. Wittebergâ
profectus Francofurtum indeque Argentinam petiit,
vbi paullulum commoratus, cum Galliæ iustrandæ
teneretur desiderio, per Heluetios & Allobroges Lu-
gdunum peruenit, hinc Montepessulum: in qua vr-
be certo consilio triennium totum egit, Gulielmi
Rondeletii Medici celebratissimi contubernio ac
mensâ vsus. Hoc primùm in loco illum cepit Medi-
cinæ stirpiumque noscendarum amor, quo ad extre-
mum vsque vitæ diem raptus, Iuris Ciuilis professioni
nuntium remisit, seque totum Sacræ Artis, & præci-
puè simplicium medicamentorum cognitioni tradi-
dit, insito quodam naturæ ductu. assiduis ac sedulus
Rondeletii, cui vnicè carus & acceptus erat, auditor,
ex ore docentis excepit Methodum curandorum
morborum particularium, quam postea typis vul-
gavit Laur. Ioubertus. Rei herbariæ studio supra-
modum delectatus, sæpissimè in agrum & circumui-
cina loca prodibat, totamque Galliam Narbonen-
sem perreptabat: neque, quod multi peregrinantes
hodie

hodie faciunt, perfunctoriè aut veluti canis Nilum lambit, exterarum regiones obibat, verùm pensiculatè minutissima etiam quæque animaduvertebat, nec solum rerum naturalium ibi nascentium indagacione contentus, quicquid præterea ad situm, antiquitates & populorum mores spectaret, mente & oculis attentissimis obseruabat. cui inter cætera fidem facit Tabula illius Chorographica Galliaë Narbonësis, quam Theatro suo Geographico Abrahamus Ortelius inseruit. Dum apud Montepessulanos degeret, Petrum Lotichium Poëtarum Germaniaë principem cognouit, & inter reliquos amicos familiarissimè coluit. huius ad Clusium versus aliquot & Epistolæ cum reliquis eius operibus leguntur. Porro in studio Botanico, cuius incredibili flagrabat amore, ita breui profecit, vt vel tunc Rondeletio, Scyronio aliisque Academiaë illius Doctoribus liqueret, quantus in illa professione aliquando futurus esset: non obscuris quippe indiciis colligebant, ad rem herbariam ornandam, augendamque natum atque vnicè factum. vtpote cuius animo altissimè infixum hærebat graue illud dictum quod apud Galenum extare nouimus, & ab Oribasio repetitum legimus, simplicium medicamentorum, & facultatum quæ eis insunt cognitionem ad eò Medico necessariam esse, vt sine eâ nemo ritè mederi queat. Equidem ita iudico, si Medici alioquin eximii animum herbarum notitiã spoliaueris,

liaueris, mentemque natiuam stirpium specie nudaue-
 ris, licet cælo deiectus, licet Æsculapius ipse fuerit,
 licet omni Musarum choro stipatus, Physica, Anato-
 mica atque Chirurgica callens, placere tamen posse
 ne Apollini quidem suo, utpote herbarum scientissi-
 mo. Fuit sanè hæc Sapientiæ pars quæ stirpium hi-
 storiam complectitur, non ita multis ab hinc annis
 in obscuro planè posita, densissimisque inuoluta te-
 nebris. nam præterquam quòd per se sat difficilis ef-
 fet, temporum longinquitas & crebræ populorum
 migrationes, in causâ fuerunt, ut pleræque, ne dicam
 omnes, plantæ veteribus abiectis noua sæpiùs indue-
 rint ac commutârint nomina, ita ut pristinae nomen-
 claturæ nec vola nec vestigium appareat vllum. Hinc
 etiam morosior ac scrupæa prorsus reddita, quòd
 prisca materiæ medicæ Scriptores, stirpium, quas pro
 vulgò cognitis habebant, paucas inter describendum,
 non rarò nullas tradiderint notas, quibus à posteris
 recognosci possent. Quibus & tertium accessit in-
 commodum, quòd recentiorum quidam ad primam
 quamque vel leuissimam notam à veteribus apposi-
 tam, alienas ac nonnunquam contrarias supponunt
 plantas, adeò ut loco salutarium remediorum, venena
 etiam quidam nobis surrogârint nocentissima, dam-
 nabili prorsus atque sceleratâ inscitiâ. Quibus malis
 ne diutiùs conflictaretur Ars medendi, summi Nu-
 minis prouidentiâ factum, ut patrum nostrâque me-

moriâ multi præclari exorti sint Viri, qui hanc Philosophiæ partem illustrandam sibi sumpserunt; inter quos primas obtinent Leonicensus, Ruellius, Matthiolus, Fuchsius, Tragus, Dodonæus, Dalechampius, Lobelius, Caspar Bauhinus, Clusius denique hic noster; de cuius in hoc studiorum genere excellentiâ, & singulari peritiâ non est quod multis apud vos differam; res ipsa loquitur, & quæ omnium manibus teruntur, Viri eminentissimi Scripta id abundè testantur. inde enim appâret duo sibi potissimùm proposita habuisse, vt ab antiquis descripta aut memorata, altâque iam caligine mersa, erueret atque in lucem protraheret; noua verò aliisq̃ue indicta ipse reperire posset, repertaq̃ue optimâ fide bono publico omnibus communicare. vtrumque felicissimè per egit, & cum immortalis nominis sui gloria perfecit. Verùm ad reliquum de Vitâ Optimi nostri Senis sermonem regredior. Montepessulo, post gradum, vt vocant, Licentiæ in Medicina adeptum, discedens per Galliam Lugdunensem, Geneuamq̃ue, iterùm Basileam peruênit, vbi exquisitissimis honoribus ab Ordine Academico exceptus, secundo Rheno vectus Coloniam vsque Agrippinæ, inde terrestri itinere Antuerpiam petiit, & ab anno quinquagesimo quinto supra millesimum quingentesimum vsque ad annum sexagesimum tertium in Belgio ferè hæsit, nisi quòd Lutetiam Parisiorũ semel excurrere illi visum.

Vertit

Vertit interea temporis in sermonem Gallicum Vitas Hannibalis & Scipionis à Donato Acciaiuolo Latinè priùs editas, quæ inter opera Plutarchi Gallicè euulgata hodiè leguntur. Dodonæi prætereà Plantarum historiam in eandem linguam conuertit. Anno verò sexagesimotertio Augustam Vindelicorū petiit, proximoque repetiit, & inde in comitatu Illustrium fratrum Fuggerorum, per Belgicam, ceteramque Galliam Oceano proximam, in Hispaniam profectus est; quam vniuersam peragrauit & accuratissimè perlustrauit à Pyrenæis montibus ad fretum vsque Gaditanum: quo in itinere ad Calpen equo dilapsus os tibie confregit. Olysiptone cum esset, incidit fortè fortunâ in Dialogos Garciae ab Orta Lusitanicâ linguâ conscriptos, Aromatum apud Indos nascentium descriptionem complectentes, quos cum auidè percurrisset, dignosque qui toti orbi innotescerent iudicasset, Latinè vertit, & parergis ommissis contraxit, additis etiam Notis. Hos primùm anno septuagesimoquarto Christophori Plantini typis Antuerpiæ publicauit: quibus adiunxit Nicolai Monardis Medici Hispanensis de Simplicibus med. Noui Orbis Librum, ex linguâ itidem Hispanicâ in Latinam traductum. Hispaniâ totâ decursâ in Belgium reuersus est, & in eo vsque ad annum septuagesimum commoratus est, amicitia multorum præstantium Virorum vsus, Boyfotti, Brancionis, Laurinorum fratrum, Plantini, Raphaelengii,

phelengii, & aliorum. Hoc tempore ex sermone Italico in Latinum transtulit Antidotarium, vt vocant, Florentinum, quod anno LXVII. apud Plantinum édi curauit. Anno verò LXXI. in Britanniam nauigauit, indeque redux biennio exacto ab Imper. Maximiliano II. Augusto Viennam Pannoniæ honestissimis conditionibus euocatus fuit, & numero familiarium aulicorum adscriptus, commissâ illi etiam Horti Cæsarei curâ: in quo munere ad annos circiter quatuordecim durauit, in summâ Maximiliani Aug. & Rudolphi F. existimatione ac gratiâ. quo tempore Pragam vnâ cum Imp. Maximiliano profectus est; quo ibidem vitâ defuncto, à Rudolpho successore pristinum illi munus confirmatum fuit. Hungariam etiam, totamque Austriam peragrauit. Britanniam etiam permissu Imp. iterum adiit: vbi in familiaritatem incidit generosissimi Viri Philippi Sidnæi, & Francisci Drake; à quo sociisque eius naualibus per multa didicit quæ ad Exoticorum historiam spectât. In aulâ Cæsareâ quamdiu fuit, totum inuestigationi stirpium se dabat, eiusque rei causâ sæpissimè in vicinos Pannoniæ agros montesque excurrebat. Hyberno verò tempore, & quoties otium illi esset assiduè aliquid quod ad studium hoc pertineret commentabatur. Edidit enim Anno LXXVI. typis Plantinianis Hispanicarum stirpium à se obseruatarum Historiam; præter Garcizæ ab Orta Dialogos, Christophori à Costa

à Costa Historiam Aromatum, & Nicolai Monardis Noui Orbis Simpl. med. Anno autem 83. Plantarum Pannonicarum obseruationes. Versabantur eodem tempore in aulâ Io. Sambucus, Iul. Alexandrinus, Crato, Dodonæus, aliique non pauci Viri doctissimi; quos omnes amore sibi deuinctos habuit. Patuit etiam illi aditus in multorū principum & illustrium Virorum amicitiam; inter quos potissimùm colebat, maximeque familiares habebat Comitem à Serotin, & Baronem à Batthyan, Hungariæ proceres. Aulicæ tandem vitæ pertæsus, Anno LXXVII Francofurtum ad Mænum concessit; ibique per annos fermè sex priuatim egit, sibi que vixit: nisi quòd interdum ad Principem Gulielmum Lantgrauium commearè so- leret: cui tantoperè acceptus fuit, vt annuo illum ho- noraret stipendio; tantoperè familiaris, vt eâdem cum illo veheretur rhedâ, intimeque consuesceret. com- plures etiam alios in hoc secessu, vt erat lenissimæ consuetudinis homo, comparauit sibi amicos, magni nominis regum ac principum Legatos. Illic cum esset, vertit è lingua Gallica in Latinam P. Bellonii Obseruationes, quas Anno LXXXIX. publicauit, addi- to eiusdem Bellonii Libello de neglectâ stirpium cul- turâ. Demùm Anno XCIII. ab Academia nostræ Cu- ratoribus honorificis litteris & stipendio invitatus, huc venit. Ita enim iudicabant Viri prudentissimi, à tam clari hominis præsentia, non minimum splen-

doris Academiae huic accessurum : nec opinione sua frustrati sunt : quamdiu enim apud nos fuit quâ publicè quâ priuatim utilis esse nullo vnquam tempore destitit. Scripta sua omnia ad incudem hîc reuocauit, extremamque manum addidit, & in duos tomos digessit, titulis Historiæ Rariorum Plantarum, & Exoticorum: additis etiam aliis quibusdam libellis, Epistolis & obseruationibus. Nec solùm scriptis æternâ memoriâ dignis illustre reddidit Gymnasium hoc: sed quotidianis sermonibus omnes qui ad ipsum ventitabant erudiebat, benigneque omnia sua monstrabat atque communicabat. adeò vt cui conferre cùm illo libéret, non inter plantas versari, sed in Philosophiæ sinu conquiescere sibi videretur. Erant quippe in hoc viro præter stirpium cognitionem exactissimam, complures aliæ & insignes dotes. Linguarum præter Græcam & Latinam, Hispanicæ, Italicæ & Germanicæ callentissimus fuit: & qui Italiam nunquam viderat, optimè tamen illius gentis loquebatur & scribebat linguâ. Historiarum & Geographiæ peritissimus. memoriæ tam felicis, vt quæcunque inter peregrinandum etiam minutissima quæque obseruasset, ad vnguem teneret & tanquam innumerato haberet. Pietatis in Deum atque homines non obscura reliquit indicia. ipse cùm maior natus esset, fratri tamen minori cessit vltro feudo ac dominio Watenesii; exemplo nostris hisce moribus raro.

Attritis prætereà suorum ob bellum nostrum ciuile opibus, liberali manu subuenit ex eo quod frugali suâ & cælibe vitâ reliquum sibi fecerat: cibi enim potusque desiderio naturali, non voluptate, modus illi finitus erat; ab eorum ingenio procul, quorum corpora in saginâ, animi in macie & veterno obtorpescunt. Tranquillitas porrò animi ac serenitas in illo incredibilis, quam longo vsu sibi pepererat ex bonâ conscientia, rectis atque honestis actionibus, contemptu fortuitorum, placido vitæ & continuo tenore, vnâ eandemque perpetuò premente viam. Temporis tam diligens dispensator, vt nunquam deprehensus sit, extremâ etiam illâ ætate, quin aut legeret aliquid aut commentaretur. Amicorum cultor religiosissimus; quos illi plurimos omnis ordinis conciliauit, præter doctrinam, multa eius atque rara virtus, animique mansuetudo. ita vt vix dies præteriret quo non aut ipse litteras daret, aut ab aliis acciperet, etiam ex remotissimis regnis ac prouinciis. Summis Principibus quanto in pretio quamque carus fuerit, vel ex folis litteris eorum ad ipsum scriptis abundè colligere est. ita vt vix credibile sit hominem priuatum exterumque in tanta maximorum Virorum dignatione vixisse. Postremis annis duos ex amicis præcipuè obseruauit, Iosephum Scaligerum & Vincentium Pinellum; quorum excessu ita bonus indoluit Senex, vt deinceps manifestè in peius labi & à pristino vigore sensim.

sim remittere visus sit. Valetudo illi ab ineunte ætate varia, nec satis prospera. Francofurti in luxationem coxendicum incidit: quod incommodum eo solùm nomine molestiùs ferebat, quòd non, vt antè montes camposque inuisere, plantasque indagare liceret. Herniosus etiam postremò factus est: sensibus alioquin integris ac mente. visu tam perspicaci atque acuto, vt in extremo illo senio citra ocularium adiuuentum optimè adhuc legeret, calamoque pingeret. Tandem longâ ætate & annorũ decursu fessus, postquam iam expleisset annum octuagesimum quartum, extremum clausit Clusius diem. Vir, absit inuidia dictis, paucis conferendus, vitâ innocentissimus, ingenio florentissimus, proposito sanctissimus, & vt verbo dicam, prisca moris & æui. Hic agnosco libens diuinam tuam, beate Scaliger, ac prælagam mentem. recordor enim, cùm paullo ante obitum tuum Clusius per internuntium sese excusaret quòd valetudine impeditus inuisere te ægrotantem non posset, respondisse te, Viueret, valeret tantisper; breui se visuros iterum in beatorum sede. Verus, ah nimium verus vates: quantulo enim tempore Clusium præcessit ingens illa anima? vix altero elapso mense fidissimum suum sequitur assequiturque Scaligerum Clusius. Quàm forti verò ac constanti animo fatum suum excepit? quàm placidè supremum illud momentum & quàm auidè captauit? Quidni verò captaret homo

in Christi Seruatoris scholâ enutritus, & in spem beatæ resurrectionis erectus? meminerat probè, animoq. suo proculdubio tunc voluebat, dictum illud Iobi, consolationis plenissimum: Scio quòd Redemptor meus viuit, & nouissimo die de terrâ surrecturus sim; & rursus circumdabor pelle meâ, & in carne meâ videbo Deum. reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Talem tantumq. Virum amisimus, Auditores; cuius sanè beatitudini vti nos inuidere impium planè foret, ita rursus nostrum nos lugere casum nulla vetat religio. Te quidem, ô beate Clusi, ô fortunate Senex, non est quod lugeamus, qui sempiternâ apud superos iam frueris gloriâ: & apud nos in summâ nominis celebritate vixisti, viuesque etiam post fata æternùm: eos verò attigisti annos quos nostrum aliquis vix sperare auderet. Et quid si non attigisses? noxas mortalium conditionem, cui nasci contigerit, mori restare, interuallis nos distingui, exitu æquari: utque mori neminem contingit qui non vixerit; ita nec viuere aliquem posse, qui non sit moriturus. At verò nostram nos dolemus iacturam, nostrum totiusque reip. litterariæ irrecuperabile damnum. Luget Academia Crateuâ, Theophrasto, Dioscoride suo orbata. Luget studiosa Iuuentus, & Asclepiadum soboles tanto rei Botanicae restauratore ac patre destituta. Quin neque omnis intra loci huius septa consistit dolor, claudiq. se patitur tam angusto spatio; emanabit

hinc in vniuersam Europam, imò ad extremos Indos vsque diffundet se longè lateque triste hoc nuntium. Lugebit ipsa parens rerum Natura Mysten suum Clusium, cuius ingenio atque industriâ, opes suas reclusas & tam accuratè descriptas paullò antè lætabatur. Quare excessisti tu quidem à nobis, beate Senex, & ad authorem originis tuæ lætus reuersus es, sed nobis omnibus desiderium tui reliquisti tristissimum, simulque memoriam nominis tui nunquam interituram. tua enim te inonimenta, tua te virtus, ac serię aliorum laudes, non leuis hæc mea ac breuis prædicatione, perpetuò celebrabunt. Deum Sospitorem supplicibus votis oro, obsecro, obtestor, vti volens propitius sospitet Academiam hanc, tantisque circumuentam luctibus expediat, & mala quæ iam pridem plurima perpeffi sumus, lætioribus aliquando compenset euentibus. Ita voueo, ita auguror. Dixi.

*Habita fuit hæc Oratio in Academiâ
post ductum funus, die VII. April.
Anno Cl. Io. CIX.*

19
EPITAPHIUM *Clariss. Viri* CAROLI CLVSII,
qui sepultus est Leida in templo Beate Mariae.

BONÆ MEMORIÆ
CAROLI CLVSII
ATREBATIS

P O S.

QVI OB NOMINIS CELEBRITATEM
PROBITATE, ERVDITIONE, TVM REI
INPRIMIS HERBARIÆ ILLVSTRATIONE
PARTAM, INTER AVLÆ CÆS. FAMILIARES
ALLECTVS; ET POST VARIAS PEREGRINA-
TIONES A NOBB. DEMVM ET AMPLISS. DD.
CVRR. ET COSS. IN HANC VRBEM CONDE-
CORANDÆ ACADEMIÆ EVOCATVS, ET STI-
PENDIO PVB. PER ANNOS XVI. HONORA-
TVS, ~~XXCIV~~^m Æ. S. ANNUM INGRESSVS
OBIIT CELEBS IV. APR. M. DC. IX.

BOISARDVS II. *parte Iconum Virorum illustrium, doctrina & eruditione præstantium, in principio, ad CLVSII effigiem.*

ANNO à nato Christo M. D. XXVI mensis Februarii XIX sub horam v. ante meridiem natus est CAROLVS CLVSIVS Atrebatì metropoli Comitatus Artesiæ in Gallia Belgica; isticque in pueritiâ educatus: Gandauum inde ablegatus, vt operam politioribus literis daret, sub Paulo Eucharìo viro doctissimo, apud quem biennio vixit: anno XLVI Louanium profectus Latinæ & Græcæ Linguae professores in collegio trilingui siue Buslidiano, audiuit. Deinde (sic volente patre) Iuri Ciuili operam dedit sub C. V. Doctore Gabriele Mudæo: sed cum animus esset peregrinas regiones lustrandi, Germaniam triennio post adit: vbi ex magni & celeberrimi viri consilio & autoritate studii rationem mutans, neglecta Iurisprudencia philosophicum studium amplexus est. Anno quinquagesimo in Narbonensem Galliam se contulit: vnde paucos post annos, ob bellum inter Carolum V. Cæsarem & Henricum I I. Galliarum regem exortum, in patriam à patre reuocatus, istic aliquot annos vixit, donec anno LX denuò in Galliam reuerteretur, Lutetiarumque biennio viueret. Inde propter intestinum bellum, Aureliam à Principe Condæo occupatâ, Louanium abiit, & istic anno vixit. Anno 1564 euocatus in Germaniam, bimestri istic transacto, per ceteros equos in Belgium rediit, & inde per Galliam in Hispaniam profectus est, cuius plures prouincias, atque etiam magnam Lusitaniam partem annuo spatio perlustrauit. Anno sequente in patriam reuersus vsque ad 71 in eâ permansit, quo Lutetiam profectus, & inde per Caletes in Angliam. Illâ autem ex parte peragrata, denuò Lutetiam & in Belgium regressus est: istic hærens vsque ad annum 73 supra millesimum & quingentesimum. tum enim à Cæsare Maxamiliano huius nominis I I. euocatus Viennam Austriæ profectus est; & istic in aula Cæsareæ familiarium numerum benigne receptus fuit. quo etiam loco apud Cæsarem Rudolphum I I. Maxamiliani filium fuit. Vixit porro Viennæ vsque ad annum LXXVIIII. (susceptis tamen interea binis in Angliam peregrinationibus) quo Francofurtum ad Moenum se contulit: XCIII autem anno Lugdunum apud Batauos ab ordinibus confederatarum prouinciarum

euocatus,

euocatus, eò peruenit annum ætatis agens 68; vbi adhuc viuit celebs
 annum agens 73. In pueritiâ & adolescentiâ variis morbis obnoxius
 fuit; præsertim febribus continuis aliquot annis, omnibusque diue-
 xatus est, præterquam quartanâ & pestilente: Annum agens 24 hy-
 drope laborauit ex intemperante aquæ frigidæ potu, quo morbo
 Cl. V. Guil. Rondeletii med. celeberrimi & professoris in academia
 Montepessulana, curâ diligentiaque liberatus fuit. Anno autem
 ætatis xxxix in Hispanica peregrinatione, ruente in cursu per ac-
 cliue equo cum ipso sessore, dextrum brachium supra cubitum fre-
 git; & eum insequente, dextrum crus. Viennæ porrò Austriæ, annum
 agenti 55. pes sinister illi luxatus, & malleolus fractus. Octennio de-
 inde post Francofurti ad Moenum, ex casu dextrum femur luxatum,
 & luxatione nec à Medicis nec à Chirurgis agnita sed neglecta, ad
 contusionem dumtaxat medicamenta applicantibus, profus clau-
 dus effectus est, vt ne pedem quidem promouere possit; nisi gemino
 scipione sub alis subnixus. eam ob causam cum corpus exercere ne-
 queat, sed perpetuò illi sedendum aut decumbendum sit, graues alij
 accessere morbi; calculus, coli dolor, & hernia. Italicam profectio-
 nem ter tentauit: Florentissimam enim illam regionem videre sum-
 mopere auebat: sed irriti semper fuere conatus: primùm Montepes-
 sulano Massiliam profectus est: deinde ex ea vrbe rediens, apud
 Allobroges hæsit ferè semestre, parentis responsum exspectans: po-
 stremò Augustam vsque Vindelicorum profectus; vnde cursum con-
 uertere debuit in Hispaniam. Quæ adeò causa fuit, vt adeundi Ita-
 liam omnem cogitationem in posterum deponeret, existimans id
 institutum Deo non probari, cuius voluntati obsistere nefas duce-
 ret. Eum ob tot animi & ingenii virtutes atque dotes incompara-
 biles, Imp. Maxamilianus I. Nobilitatis priuilegiis optimo eius
 merito cohonestatum, plurimum amabat. Linguarum vii, vt pote
 Latinæ, Græcæ, Italicæ, Gallicæ, Hispanicæ, Lusitanicæ, & Belgicæ,
 exactam habet peritiam: variarum autem rerum præstantissimarum,
 præcipuè verò in historia simplicium peregrinorum tantam noti-
 tiam & vsum sibi acquisiuit, vt per tot regna orbis terrarum scripto-
 rem earum vel grauiorem vel diligentiuorem hodie non reperiatis.
 Historiarum vulgò incognitarum & scriptor & censor acutissimus,
 vti & Cosmographiæ doctissimus. Scripsit & vertit historias Ame-
 ricanas ex Hispanico Idiomate, in Latinum sermonem. Dialogos
 siue historiam Garciae ab Horto, proregis Indiæ medici, Lusitanicâ
 linguâ scriptam de aromatis & simplicibus aliquot medicamentis

apud Indos nascentibus, Latino sermone in epitomen contraxit, & iconibus ad viuum expressis, locupletioribusque annotationibus illustravit, quæ quarta editione apud Plantini viduam castigatior & auctior prodiit in 8. anno 93. Librum Christophori à Costa medici & chirurgi de Aromatibus & medicamentis in Orientali India nascentibus ex Hispanico sermone Latinum fecit, & in epitomen contractum quibusdam notis illustravit, qui altera editione apud Plantini viduam Antuerpiæ anno 1593. in forma octaua publicatus est auctior & castigatior. Historiam Nicolai Monardi Hispanensis Medici duobus libris scriptam Hispanico sermone de simplicibus Medicamentis ex nouo orbe delatis, quorum in medicina vsus est, Latio donauit, & in vnum volumen contractam annotationibus & Iconibus affabrè depictis, illustravit; quæ tertia editione excusa est ibidem ex postrema authoris recognitione formâ octauâ anno 1593. Idem fecit tabulam Hispaniæ, antiquis & recentibus in ea locorum nominibus inscriptis; quam se editurum promisit Ortelius. Eiusdem Historia aliquot stirpium per Hispaniam obseruatarum libris duobus expressa est Antuerpiæ in octauo, Anno 1576.

Hec Boissardus: quibus vitam Clariss. Clusii vsque ad annum 1593 compendio descripsit. Quæ verò postea in scriptis suis mutauerit, quæque vite illi series vsque ad annum obitus eius 1609 fuerit, ex precedente Oratione intelligere poteris.

E P I C E D I A ²³

In obitum Clarissimi viri

C A R O L I C L U S I I.

I.

E R I D A N V M, Rhodanum, Rhenumque,
Istrumque, Tagumque
Viserat; & montes passim sylvasque pererrans,
Quicquid in Europa herbarum fruticumque latebat
Clusiada virtus studio collegerat acri;
Ille etiam quicquid tellus vel America, vel qua
India surgentem ad Solem, vergensve cadentem
Inuisum Europa & nostris produxerat oris
(Quae variis alii scripserunt singula linguis)
Donarat Latio felicitis munere penna,
Eximius fulgens per totum laudibus orbem.
At nunc è terris in caelica templa receptus
Aspectu propiore Dei se Clusius explet,
Mirificas nutu qui vires indidit herbis.

II.

M V L T V M hodie cuiquam si res herbaria debet,
Debet Matthiolo, & docte Lacuna tibi.

Par

*Par tribus hoc ipso debetur nomine Belgis
Gloria, non ullo deperitura die;*

Clusiada, Dodonao, doctoque Lobello,

Certis perpetuum vivere nominibus.

Matthioli, Veneti; Salamantica, scripta Lacuna

Aeterna ornauit laudis honore, typis.

At Dodonai, & Clusi, scriptisque Lobelli

Plantini summum praela dedere decus.

Cesserunt fatis omnes; Te Parca, Lobelle,

Laudi quam fruereis diu superesse sinat.

BON. VULCANIUS.

EIVSDEM BON. VULCANII

IN CLARISS. VIRI

EVERARDI VORSTII

Orationem funebrem

In obitum Caroli Clusii

EPIGRAMMA.

ΚΛΟΥΣΙΑΔΟΥ φίλον ὦ βίον ἐστὶ καὶ ἦθεα γινώσκει,
ὅς βοτανῶν τε φυτῶν τ' ἦδε πάντα γήνη·

Τῷ δ' ἀναγνῆς βίβλον, ἣν μάλα πρῶτον οἱ ἀνέθηκεν

Βαταβικῆ Λυκεία δέξι' ἠνίοχ'.

Ὀλβι' ἔτ' ἔρξ', βί' ὦ τί' βεβίω),

Βῶρσι' ὦ τε νέον δῶκε φανόντι βίον.

Idem.

Idem Latinè.

CLVSIADÆ studia & mores qui nosse laboras,
Herba cui nota & planta, propè omnis erat;
Perlege quas Batavi Rector Doctorq; Lycei
Illi sacrauit Vorstius inferias.
Felicem dices, talis cui vita peracta est,
Cuiq; viro à tali vita secunda datur.

Τῷ θωλάτῃ ἀνδρὶ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΛΟΥΣΙΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

ΠΟΙΚΙΛΑ μὲν δεδάηκας ἀλξιτήρα νέσων
Κλέσπε, παντοίας βιώθετα φαρμακίας·
Οὔτε σε φυταλαὶ γυαλθέες, ἔτε σε θάμνοι,
Οὐκ ἔλαθον ῥίζαι, καρποφόρον τε γύθ·
Α'φνειῇ τάτε πάντα τεῇ δημώσαο δέλτω
Φῦλά τε καὶ χόρην πᾶσαν ἐπερχομένη.
Οὐδὲ ἢ μοῖραν ἄλυξας εἴη πολυίδριι τέχνη·
Τρέψε ἢ κῆρ ὅλην χεῖρας ἀλξικάκας.
Οὐ μὲν ὄλθ' κε θάμοις κρέασον μέρος αἰθέρι κύρσι,
Γῆ ἢ πειρασίσθ' ἔσον κλέθ' ἀθρόατον.

Doctissimi viri

CAROLI CLVSII

Epitaphium.

NOTA tibi fuerant, Clusi, pellentia morbos
 Pharmaca diuersis consociata modis.
 Sed neque radices, nec te latuere salubres
 Herba, non frutices, fructiferumq; genus;
 Omnia quæ quondam vulgâras diuite charta,
 Quæ modo per gentes per loca quæq; meat.
 At tibi mors nullâ fuit evitabilis arte:
 Sed medicas vicit tetrica Parca manus.
 Haud totus moriere tamen: pars maxima celo
 Viuet, & in terris fama superstes erit.

FEDERICVS IAMOTIVS
 Medicus.

In reliquias

CL. VIRI

CAROLI CLUSII,

Ἐ μαχαρίτη, post eius obitum editas, &

ORATIONEM FVNEBREM

à Cl. Viro

ÆLIO EVERARDO VORSTIO

de eodem habitam.

FLORÆ sacerdos, candidatus herbarum,
 Quasunque Phœbus spectat, aut alit tellus,
 Non nostra tantum, sed remota, sed cuncta,
 Quam Pontus ambit, aut Olympus inuoluit,
 Ereptus orbi Clusius, tamen totum
 Spargit per orbem non minus suos floreis.
 Illum diserta voce Vorstius nuper,
 Florum peritus ἔ peritus herbarum
 Vitæ perenni consecrauit ἔ fama,
 Victurus ipse non minus celebrato.
 Musæ corollam nectite hoc ἔ hoc dignam,
 Non in bicorni colle, qua secat nubes
 Parnassus ingens, seq, cum polo iungit.
 Quos præferatis Clusius dabit flores.

DANIEL HEINSIUS
 ex tempore scribebat.

E P I T A P H I V M

diuini senis

CAROLI CLVSII,

viri clarissimi, & rei herbariæ principis.

S C A Z O N.

HOSPE S, sepulchrum quisquis aspicias nostrum,
 Hic auiternum crede ver in hac urnâ

Croco rubente, flosculisq; spirare.

Ego ille saxo condor hoc, inexpletâ

Qui mente dudum sciscitabar, in campis

Quæ procreatrix vis ineret, & magnum

Hoc corpus animet : quæ libido pertinet

Terram, serenâ nocte quum leui cœlum

Humore rorat, aut Fauonius letas

Florum papillas purpurantium sufflat.

Non studia vulgi me, nec asperæ curæ

Tenuère : non me mane togula sudatrix

Per inquietas diuitum fores egit :

Sed, dum ferè omnes diligenter hic errant,

Ego inter herbas fusus, è domo Ditis

Siccis capillis innocentiam prisca

Ruris reduxi. sic mihi dies grati

Fulsère: sic plus octies decem messes

Et tres peregi: quum nec interim tussis,

Malusve languor, nec grauedo me putris

Quassauit: oculos usque dum meos tandem

Dies

29
Dies supremus, visq̄, seuior fati
Grauiore somno pressit, & semel longam
Dormire noctem iussit, heu nimis longam.
Lex ista vita est fixa: quam licet dudum
Fugisse iam viderer, haut tamen fugi.
Feramus, hospes, hæc acerba. debentur
Maiora morti corpora. illa, quam stare
Suâ putamus mole, iam labat terra
Nutatque. Nata que fuere non mirum est
Perire; perit hoc, ecce, quod fuit semper.

Scripti P E T R V S C V N A E V S

MEMORIA

Nobilis ac præstantissimi viri

CAROLI CLUSII

QVAMQVAM citatus pennipesq; festines,
 Hospes, resiste. suadeo. recusantem
 Vel ista presens pompa te retardârit,
 Quâ Denecales Ferie celebrantur.
 Cernis cupressos, & choragium luctûs,
 Hominesq; tristes mortualibus sumptis,
 Madidisq; ocellis. cernis in sepulchreto,
 Hic quâ Lyceum personat Batauorum
 Ipsas Athenas prouocans Erechtheas,
 Manes ciere, lachrymisq; perfusum,
 Pullâq; veste, crinibusq; dimissis,
 Taxoq; opertum Vorstium parentare;
 Non fulminato cuiquam è bidentali,
 Scurrâve, (ne nos sic putes ineptire :)
 Inversa fax hac, hæq; imagines pictæ,
 Et signa lecto quæ feruntur Orcino
 Meliora spondent: nempe funus illustre,
 Musisq; amicum, & innocentie exemplum.
 Quis ille, quæris, sit cui Sacrum fiat?
 Cui ille planctus pectorum & lacertorum?
 Ille, ille magnus Clusius, pater Flora,
 Geniusq; florum, stirpiumq; nutritor,
 Post explicata Exotici Orbis & Nostræ

*Diuersa ditis dona rara Natura,
Isto quiescit conditorio. dixi.*

*At, o Viator, paucula heu nimis dixi.
Plura ipse dicet, funerisq, Laudator.*

*Addamus illud nos tamen, Virum talem
Fuisse, qualem secula vix ferent vlla.*

*Nulli secundus in scientia herbarum,
Placuit Rudolpho, Principiq, non uni.*

*Quod si patritum non haberet hic nomen,
Vulgoq, passim Clusium salutarent,*

*Datura^a Laurus (namque & arbores nomen
Dedisse memini, sessilesq, ^b lactucas:)*

A flore posses nominare vel Florum.

*Vtrumque certè conuenit. Viro laurus
Condigna merces; dignus estq, florere*

Æternum, & ora per volare doctorum.

*Non ille^c Caudex, aut inutilis Truncus,
Non imminuti Fungus est cerebelli,*

*Stolo, Frutèxve. at Arbor admodum Felix,
Bis terq, Felix, ingeniq, diuini,*

Industria acris, diligentia rara,

*Dum peruagatur rura Pannonum quondam,
Plagasq, lustrat tramitesq, inaccessos,*

Cæcasq, valles non veretur intrare:

*Britanniasq, Hispaniasq, percurrens
Incognitorum nos docet genus florum,*

Plantasq, & herbas prodit antè neglectas.

Hæc cura tantum Clusio fuit cordi;

a Vide Plin.
nium lib. 15.
cap. vlt. &
lib. 17. cap. 1.
b Nempe
LACTUCI-
NI, Valerij
gētis cogno-
men. Vide
eundē Plin.
lib. 19. cap. 4
Apud Diod.
Sicul. est
Μάρτυς Ουα-
λίης. & Αα-
ράνας, lib. 11
c Caudex,
Truncus,
Fungus,
Stolo,
Frutex,
accipi solent
pro homine
rustico, inepto
ac stupido.

Fugiens

Fugiens docere iura pro tribunali,
 Qua iuuenis alma consecratus Astræ
 Ex Ulpiano didicit & Modestino.
 Non ille avarus cuiquam dolos struxit,
 (Haud nôrat ullis inuidere thesauris,)
 Non scenore usus tristium Kalendarum.
 Non prepotentum sportulas saluator
 Captavit vdius, æstuansque, pallensq̃:
 Et ara centum, congiarium lassæ
 Antambulonis, iussit ille plorare;
 Ipsosq̃ reges, & greges togatorum.
 Non impudicis visus est adherere,
 Submœnianas nec secutus uxores:
 Celebs, sed instar Calitis fuit celebs.
 Reliquas procacis insolentias seclî
 Perosus, aure plausuumque contemptor,
 Securus inter flosculos oberrabat;
 Ab inquieti questibus procul vulgi,
 Questu volucrum per vireta contentus.
 Hinc pax sepulto. scaua nec quiescentem
 Strix vlla turbat. nec cadauer allatrant
 Canes Iberi, Schoppiusve vespillo.

INNOCENTISSIMÆ ANIMÆ, A G
 MERENTISSIMIS MANIBVS

PETRVS SCRIVERIVS M. P.

Epitaphium.

Sparge, precor, flores supra mea busta viator;
 Debentur flores totaque prata mihi.

Pro postumo Botanicae supellectilis foetu

CLARISSIMI VIRI

D. CAROLI CLVSII

ATREBATIS.

SVRGE Pater Florum, si quis tibi sensus in urnâ
 Qua te Lugdunum continet, atque fouet
 Magne senex CLVSI, qui maior APOLLINE quouis
 Ingenio es, captis addito summa tuis;
 Nam nisi prima tui pars est exacta laboris,
 Quam decorat lauro plebsq; sophis que suo:
 Orbibus ex motis toto nostro orbe Batavis
 Materia Oceanum suggerit Indipeta;
 Quos ego! ni charum patris caput effera Morta
 Fortior omni herbâ contumulasset humo:
 Nil torrens terrere ignis, nil tristia Ponti
 Flustra, & Hyperborea vis violenta niuis:
 Plurima lustrato retulisset munera mundo
 Indeclinati maxuma pars operis:
 Clave etenim nemus hoc Natura ut APERTA recludis,
 Ut moto pateat cardine porta satis.
 Te duce subsident mundi miracula montes
 Tesquaque, qua & nullâ sunt adeunda viâ.
 Saltibus & sese quacunque recessibus abdant
 Telluris censu diuite delicia;

è

Concedis

Concedis nostris etiam reperiri hortis

Pannoniam, atque Indos, Spanica regna simul.
Lugduni locus est superans vel Adonidis, iste

Monstrat opes Pannon, Inde, & Iberet tuas.
Hunc meus Hippocratis Flos, Vesaliq; Medulla
PAVIVS arctavit dispositâ serie,

Magnificum cimelium opum, admirabilis arte

Nostrâ; & qui CLVSI cludere dignus opus.
Dispeream, Hippocrates! si quisquam dignior alter
Tangere Phœbao tanta Viret a pede.

Verum ignosce Senex multo quòd membra labore
Lassa satis, placidum naetâque morte locum

Ad solitos reuocem ingratus, demensque labores;
Nam mea mens peccat turbida, morte tuâ.

Mens redit! ô requiesce senex, tibi gratia honosque
Debita, perpetua surget ab ore tuba;

Surgere te CLVSI nec opus, nam parte superstes
Es potiore tui; PAVIVS euigilat.

Deciduum sequitur florem submissus eâdem
Stirpe, quod haud certas commonet esse vices.

Cesaribus charus vernanti flore iuuenta,
Et fructu senii gestiit ipsa Schola.

Abs ipso Senio sumpsit tua gloria vires,
Gloria que nullâ est interitura die.

Fatalis lustris eadem labentibus orbi,
Atque operi. Manes vivite Clusiaci.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ.

Bls qVInqVe oCtenos, qVatVorqVe peregerat annos
 CLV sIVs Vt MensIs LabIt Vr, ad sVperos
 pertæfVs terras penetraVIt CLV sIVs hortos,
 LVX VbI perpetVo Vere trahenda potens.

Augerius T. F. Clutius.

Viro nominatissimo,

CAROLO CLVSIO,

æui nostri Principi Botanico.

VLTIMA mystacio ex Medico querenda, Beate
 Gloria, defunctorum animâ æternissime CLVSI,
 Nis fatum,* æternâmq; piorum carmina vatam
 Tot collaudassent vitam, caloque locassent:
 Quis cum triste Apium, geminam Abrotanumque,
 Thymiumque,
 Omnigenisq; herba struices meroris alumnas,
 Florésque, umbellásque, comas, frondésque, corymbósque,
 Et pullas capital fugiens Dea præsica Laurus
 Infer laurivoris plenâ cum adspergine pompis.
 Plini umbra heu! diui maiores, ent! hea diui
 Suada Theophrasti, atque Anazarbea alta Pedaci
 Diua Dioscoridis! quos nunc exosa Beati

* Ita Tollius
 Famam no-
 minat Epist.
 ad Attic.

*Pars melior tradux floret caelestibus hortis:
 Florâ nate, pater florum, herbarumque, cui ipsa
 Squallentis steriles enixo in luminis auras
 Tellus floridulis pregnantem enitier aruis,
 Atque aperire oculos, queis tot mortalibus annos
 * Cluserat ingenuos fructus, florumve profundas
 Auragias: iam te heu! delato ad conscia terra
 Templâ, unde adsurgunt florum prolimina, † gâlas
 Fruidere suas superis; radicibus ipsâ
 Tellure occlusus cecâs protrudere vitas,
 Fruitumque animare lutum, & variare colorum
 Tot vultus, speciésque, antelâsque admirandas!
 Imò ipse in varios flores mutarier, ipsus
 Flos florum, Florâq, & qui huic operantur Alumni
 Flores, indiçtâsque herbas, exotica celo
 Nostrô ignota orbi, Batava & miracula genti
 Ingentique orbi, propriis qui floribus orbis
 Iam facit indigeti, totus quem floridus orbis
 Terrarumque Dii fratres, nymphæq, sorores,
 Herbarum florumque Animam, Geniumque Iouemque,
 Naturâque suum mysten, fratremque magistrum
 Lacteolo indigitem per celos tramite ducunt.*

* Beati no-
 minis veri-
 loquium,
 quod ante
 hunc iam
 natum inu-
 metas suas
 Tellus opes,
 herbas, fru-
 tices, suffru-
 tices, flori-
 que penitus
 cluserat:
 quò & ocu-
 lorû etymon
 spectare, vi-
 deri potest;
 ab oculêdo
 enim deno-
 minati.
 † Licet ve-
 niâ Persarum
 dicitur huc
 esse ad sen-
 sum huc pro
 Græcis tra-
 duci.

L. M. Q.

Coronidem adposui H. DELMANHORSTIVS
 etc. & MARGHEITH CLVSII non Comico, at
 Botanico operatus.

IANVS RVTGERSIVS³⁷

Euerrardo Vorstio V. C.

SIC tibi concedat medicanti Pergamus arte,
Nec certet dextra dextera Coa tua;
Sic coëant queiscumque sacras admoueris herbas
Vulnera, nec dubiam sentiat ager opem;
Sauaque crudelis cessent contagia morbi,
Et fugiant succis victa venena tuis;
Ut mihi se non antè oculis tam grata legendam
Obtulit aternâ charta notata manu,
Crudeles obitus que rapti mœret amici,
Et iacit ad viduos tristia verba rogos,
Qualia sub densâ ramorum concinit umbrâ
Dum gemit absumptum Daulia mater Ityn,
Qualia cantabat Geticis in rupibus Orpheus
Euridyces questus altera fata sue.
Hac quoque venturi discant te vate nepotes,
Exequias æuum posteritatis eat.
Quid renuis frustra? non est tua pagina, VORSTI,
Qua lacrymas sera posteritatis habet.

E I V S D E M
De CLVSII obitu.

VIDERAT astrorum motus, causasque notarat
Que faciant nasci sidera, queq; mori.

Emensus stellas, & totum Clusius orbem,
 In gemino quantum cardine Phœbus obit,
 Iam didici cœlum, quid adhuc nisi terra relicta est?
 Hinc quoque, sed maior, fama petetur, ait.
 Nec mora, Telluris sacras accingitur herbas,
 Et gremio quicquid omniparente fouet.
 Jam penetrat Gangem, videt hunc iam Medus Hy-
 daspes,
 Et qui septeno gurgite Nile fluis.
 Omnia querebat. quarenti defuit orbis,
 Ulterius nec quo progredieretur erat.
 Nunc iacet hic. Tellus varias superaddidit herbas,
 Et tumulo lacrimis humida ferta dedit.
 Qui coluit flores, & sacra semina matris,
 Credibite est illum sic voluisse tegi.

A L I V D,

In tumulum CLUSII.

QUOD iacet hoc tumulo si vis novisse, viator,
 Exuvias Clusii continet iste locus,
 Confectas senio, fractas morbisque malisque,
 Summâque vix quarum strinxerat ossa cutis.
 Sed tamen ingenium, sed mens diuinior huius
 Heus malè formati corporis hospes erat.
 Non querimur raptum. Quidquid mors invida dēpsit,
 Ingenio nobis reddidit ille suo.

A L I V D.

CVM Clusî corpus tumulo Natura locaret,
Quem mœrens manibus fecerat ipsa suis,
Ingemuit, tollensque manus ad sidera, Terra
Hoc peperit, cœlum cœtera, dixit, habet.

A L I V D.

QVI videt hos flores tumuli de vertice nasci,
Hæc cineri tellus ultima dona dedit.
O bene, quod tumulo claudatur Clusius isto!
Qui coluit flores, floribus ille iacet.

A L I V D.

ad CAROLI CLVSII Manes.

DIVINI manes, & tanti nominis umbra,
Et Clusî quicquid non tegit urna mei,
Accipite exiguum mansuri pignus amoris,
Dum liceat nobis condere maius opus.
Accipite, & quamuis paruum ne spernite munus.
Hæc pietas semper digna favore fuit.

F I N I S.